



Bütün Dünya

192297

SAYI: 2010 /05

FİYATI: 4 TL

2000

Prof. Haberal'ın iddialara yanıtı: "Anayasa ve CMK neden var?"



Cumhuriyet'in
Hanımefendisi
Özden Toker,
Cumhuriyet'in
özlenen
günlerini
anlatıyor.

Sinan Meydan,
"Vahdettin
Dosyası"nı
açıyor

Cengiz Özakıncı'dan:
İzmir Soykırımı
İftirası

Mete Akyol:
"Büyükler" karar
verdi, "düşünen
adamlar" diri
diri yakıldı.

Amerika'da
Hazırlanan
Contingency
Planning:
(Türkçesi)
Balyoz Planı

**HABERAL NEREDE
BİZ ORADAYIZ**



Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi “Türkiye’nin 1 Numaralı Hastanesi”

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından yayınlanan “Özel Hastaneler ile Vakıf Üniversite Hastanelerinin Puanlandırılması Hakkındaki Yönerge” hükümleri uyarınca Türkiye çapında yapılan değerlendirme sonucunda, Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ile sözleşmeli özel hastaneler ve vakıf üniversite hastaneleri arasında en yüksek puanı alarak, “Türkiye’deki 1 numaralı hastane” seçilmiştir.

Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi’ni ülkemize kazandıran Başkent Üniversitesi Kurucu ve Onursal Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal başta olmak üzere, bu başarıya

ulaşılmasında emeği geçen tüm yönetici, doktor, hemşire ve yardımcı çalışanlarımızı, böylesi üstün bir düzeyde gerçekleştirdikleri görev bilinci ve sorumlulukları nedeniyle içtenlikle kutlar, kendilerine olan güven duygumuzu bu başarılarıyla bir kez daha pekiştirdikleri için herbirine ayrı ayrı teşekkürlerimizi bildiririz.

*Başkent Üniversitesi
İstanbul Hastanesi
Yönetimi*


**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL HASTANESİ**
www.baskent-ist.edu.tr





Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Yayın Genel Yönetmeni
Yardımcısı:**
Mehmet Muhsinoğlu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut

Görsel Yönetmen:
Turgut Keskin

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:
Sina Şen

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*

*Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Necmi Tanyolaç, Kaya Karan, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,
Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Nuray Bartoschek, Cahit Batum,
Prof. Dr. Yüksel Bozer, Haluk Cansın,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, Muzaffer İzgü, Özüm Larçın,
Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,
Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,
Bekir Özgen, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, İzlen Şen, İzmir Tolga,
Engin Ünsal, Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,
Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)
Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

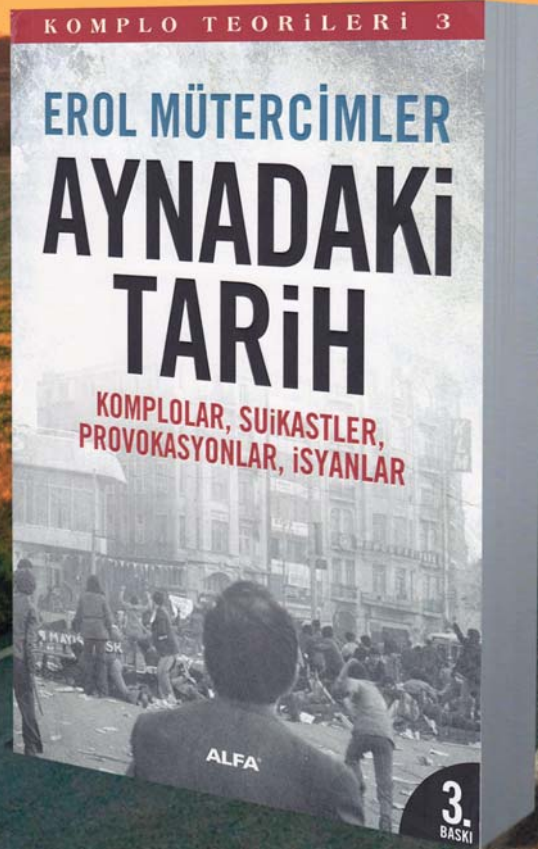
Abone Hizmetleri:
(0212) 314 08 88

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 23 / 04 / 2010

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr



BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İÇİNDEKİLER

7 Adaletin Olmadığı Yerde Tarihın İntikamı Vardır...
Mete Akyol

14 Yazım Karmaşası
Orhan Velidedeoğlu

19 Prof. Dr. Haberal'ın Savunması

25 Dalan ve Çiçek 7 Kişiyile Darbe Yapacaktı
Tufan Türeñ

27 Bilim Adamlığı Ötesinde İnsan Mehmet Haberal
Orhan Kocadağ



29 Oğlum
Doğın Özgeçgin

31 Contingency Planning
Ali Nail Kubalı

34 Kırksekiz Saat Bekletilen Gemi
Aziz Nesin

39 İzmir Soykırımı İftirası
Cengiz Özakıncı



51 Hakimiyeti Milliye Yazıları

54 Amasya Genelgesi
Cengiz Önal

60 Örnek Cumhuriyet Kızı Özden (İnönü) Toker
Arif Çavdar



65 Hangi Bahar
Ali Naili Erdem

68 Vahdettin Dosyası
Sinan Meydan

78 2B Yasası Yeniden Gündemde
Gürbüz Evren

84 İlhan Berk
Konur Ertop

91 Bana Verilen Görevi Yaptım
Mehmet Muhsinoğlu

95 Işık Çizgi
Doç. Dr. Ayşegül Örs Zümrütdal

98 İçimizden Biri
Bekir Özgen

105 Düdüklü İmparatorlar
Metin Gören

109 Kara Kedinin Sırrı
Mehmet Soyarslan

112 Hoşgeldin Sevgilim
Nuray Bartoschek

115 Fütürizm
Songül Saydam

121 Çiçeğin Domatesleri
Muzaffer İzgü

126 Gelmiş Geçmiş En Pahalı 10 Kaza

131 Çalışkan Mahmut
İlyas Halil

134 Unutulmaz Panayır Madrabazlıkları
Mehmet Ünver

140 Su Gözyaşında Dinlenir
Mehmet Uhri

144 Kedi Fareyle Oynar mı?
Erdoğan Sakman



147 Tuvalet Temizleyicisi Aranıyor
Sevcan Akıncı

10 Sızden Bize

13 İlk Dersimiz Türkçe

38 Fırçalayarak

90 Söz Okurun

104 Bilginizi Denetleyin

111 Tıp Dünyasından Kısa Kısa

130 Sudoku

149 Çözümler Sayfası

150 Yarının Büyükleri

152 Kareler ve Rakamlar

153 Mantık bilmeçesi

154 Satranç

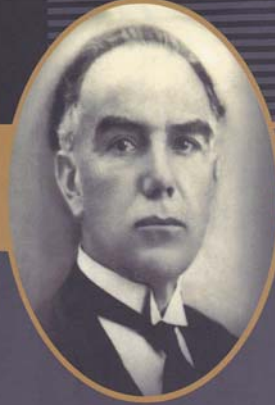
156 Bulmaca

158 Ayın Kitapları

160 Bir fotoğraf, Bin sözcük

TUNALI HİLMİ BEY
OSMANLI'DAN
CUMHURİYET'E
BİR AYDIN

SABRİ ATEŞ



TARİH VAKFI YURT YAYINLARI

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya'dan
Size
Metem Akyol



Adaletin Olmadığı Yerde “Karşılık”, Tarihin İntikamıdır...

Galiba, yaptıklarıyla anılması
tarikte kaşının gözünün, burnunun çenesinin uyumu öne çıkarılarak “Güzel Philippe” (Philippe le Bel) takma adıyla anılan Fransa Kralı Philippe ile onun Fransa tahtında olduğu dönemde Papalık makamında bulunan Papa Beşinci Clemens, kendilerince çok önemli bir özelliği paylaşıyorlardı.

İkisi de “düşünen insan”ın varlığından rahatsız oluyordu.

Aslında ikisi de, “düşünen insan”ın varlığından çok, onun bu düşüncelerini sözle ve yazıyla açıklamasından, yaymasından rahatsız oluyordu.

Çünkü düşünen adamın düşüncelerini dinleyen ya da okuyan başka kişiler de düşünmeye başlıyorlar ve...

Papayla elele veren kralın ve kralla elele veren Papa'nın haksızlıklarını da, hırsızlıklarını da, birbirlerinden aldık-

ları güçle, daha etkin bir biçimde sürdürdüklerini görebiliyorlardı.

O günlerde başka bahaneler henüz icat edilmediği için, düşünen insanı susturabilmek için uygulanan tek yol, onu diri diri yakmaktı. Bu yöntemle hem düşünen insanın kendi ve düşünceleri ortadan kaldırılıyor, hem de onların “son”ları herkese gösterilerek, düşünmeyi düşünen her insana kendi olası “son”ları da, bir “ibret” olarak peşinen gösterilmiş oluyordu.

Düşünen adam Jacques de Molay ve düşünen 28 arkadaşı, Güzel Philippe ve Papa Clemens'in ortak kararıyla, 1307 yılının 13 Ekim günü, işte bu iki nedenle diri diri yakılarak idam edileceklerdi.

Paris'in orta yerinde hazırlanan odun yığınları tutuşturulduğunda, çevrede toplanan “düşünmeyecek denli

doğuştan terbiyeli ve sesini çıkarmayacak denli sonradan eğitilmiş” halkın başında, bu şölenin baş failleri kral ve papa da yerlerini almışlardı.

Jacques de Molay, kendini ve arkadaşlarını saran alevler arasından var gücüyle onlara şöyle seslendi:

"Seni ey Clemens, 40 gün içinde ve seni ey Philippe, bir yıl içinde, hepimizin hakimi bulunan yüce mahkemeye çağırıyorum. Allah'ın adaletini orada göreceksiniz, sahtekarlar."

Papa Clemens ve Kral Philippe, cinayetlerinin hesabını vermek üzere, mazlumun belirlediği sürede öldüler.

Peki, onların ölümleriyle acaba, Jacques de Molay ve 28 arkadaşının haksız yere diri diri yakılmaları olayının adaleti mi yerine getirilmişti?

Hayır.

Yıllar, yüzyıllar geçti, Papa'nın mezarı 1577'de Calvinistler tarafından, Kral Philippe'in mezarı ise 1793'de Jakobenler tarafından saldırıya uğradı, cesetlerinden kalanlar yakıldı ve çöplüğe atıldı.

Bu olaylarla adalet mi yerine getirilmiş oluyordu?

Elbette hayır.

Philippe'in kalan kemikleri öfkeli halk tarafından Saint Denis çöplüğüne atıldığı gün de değil, hatta mutlak iktidara sahip olan son torunu devlet hapisanesinden çıkarılıp, giyotine götürüldüğü gün de yerine gelmiş olmadı adalet. Çünkü adalet bir hukuk kurumudur

ve ancak hukuksal işlemlerin uygulanacağı zamanlarda ve mekanlarda yerine gelir.

Pekiiii, pırıl pırıl bir düşünce insanı Jacques de Molay ve 28 arkadaşının, biri kral, öteki papa olan iki kafadarın keyfi bir kararıyla diri diri yakılmaları olayı "karşılıksız" mı kalacaktı?

Bu sorunun yanıtı da "Hayır"-dır.

Papa Clemens, Tanrısal bir buyruk olarak ileri sürdüğü bu yakma olayını tüm Hristiyanlar adına yerine getirdiğini ilan etmiş, cinayetinin lekesini dindaşlarına da bulaştırmak istemişti.

Martin Luther, Avrupa'nın yarısını vicdan ve insan hakları adına Papalığa karşı ayaklandığı gün, yüzyıllarca karanlıklarda tutulan insanlığın ve ayrıca temiz yürekli Hristiyanların da intikamını alıyordu.

Kralın tahtını ve tacını, baskıcı ve keyfi yönetimin simgeleri olarak ilan eden Fransız Kurucular Meclisi de, "İnsanlık ve Yurttaşlık Hakları Beyanamesi"ni kabul ettiği gün, Kral Philippe'den insanlığın intikamını almış oluyordu.

Tarihin, hiçbir zulmü, hiçbir haksızlığı, hiçbir baskıcı ve keyfi yönetimi sinesinde barındırdığı ve çevrede adalet bulunmamasına karşın, karşılıksız bıraktığı, hiçbir ülkede ve hiçbir dönemde görülmemiştir, çünkü...

meteakyol@butundunya.com.tr



BÜTÜN KİTAPÇILARDA



SİZDEN BİZE

*Bütün Dünya, Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel,
A Blok, Kat:3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216 456 2729*

Ben dünyayı ülkenin ayağına getirmiş bir bilim adamıyım”.

Sevgili okurlar. Bir an yerinizde kımıldamadan durun ve bu cümlenin, içinde yaşadığımız dünya kadar, hatta ondan daha büyük, daha muhteşem olduğunu düşünün. Bir tek bu cümle yeterli. Bu cümle, her topluma nasip olmamış, yüzyıllarda bir görülebilen bir değerimizi, Ergenekon soruşturmasında kendini savunması sırasında söylemek zorunda kaldığı cümledir.

Ben Atatürk'ümden sonra bu cümleyi hakeden Haberal'den başka bir kişi tanımadım.

Hani tarihimizde “Padişahımız kılıcını kuşandı, filanca yeri aldı” diyoruz ve övünüyoruz ya, dünya önünde Prof. Dr. Haberal'ın dünyayı ülkesinin ayağına bilim yoluyla getirmesi bundan da çok övünülmesi gereken bir olaydır. Çünkü bu zafer, eşine rastlanmamış bir bilim zaferimizdir.

Şimdi, “Bu soru bana sorulmuş oluyor” diye kim üstüne alınacaksa, ona soruyorum:

“Bu denli büyük, ölçülemeyecek kadar büyük olan bilim sahasındaki kaybımızı kim, neyle ve nasıl karşılayacak” diye kara kara düşünürken, o

da ne? Mahkeme başkanı onun tahliyesini istiyor, mahkemenin iki üyesi red kullandığı için bu büyük bilim adamımız özgürlüğüne, hastalarına kavuşamıyor. Mahkemenin bu kararı, olumlu sonuç bekleyen milyonları perişan etti.

Şimdi ne olacak? İşte artık düşünmek bile istemiyorum.

Saygılarımla,
**Macide Tanır,
Devlet Sanatçısı**

...

Sevgili Bütün Dünya, Türkiye'nin dünya tıp aleminde yüz akı olan bilim adamımız Prof. Dr. Mehmet Haberal, tam bir yıl tutuklu olarak sorgusuz sualsiz “içerde bulundu”. Bir yıl sonra da olsa yargıç karşısına çıkarılınca Haberal'ın, hakkındaki “terör çetesi kurmak ve yönetmek” iddiasına gülerek “Hayır, yok böyle birşey” diye karşılık vereceğini, mahkeme başkanının da kendisine inanacağını ve arkasından bu değerli bilim adamımızı hemen serbest bırakacağını bekliyorduk.

Sayın Haberal bu iddiayı belki gülererek karşılamadı ama muhakkak ki çok üzülerek “keşke bana böyle deni-

leceğine, bana kurşun atsalardı daha az yaralanırdım” dedi.

Bu olay, bir Türk mahkemesinde ve Türk yargıçlarının önünde cereyan etti. Sonra da bu yargıçlar, Sayın Haberal'ı serbest bırakmadılar.

Şimdi bir Türk vatandaşı olarak soruyorum:

Savcının kimbilir ne amaçla iddia ettiği bu suç yargıçlar da “Olabilir” diye mi kabul etti de onu serbest bırakmadı?

“Demokraside herşey açıktır, yargılanmayan makam sahibi olamaz” diyorlar. Peki bu yargıçları kim yargılayacak?

İlgililere sesimizi bari sizin aracılığımızla duyurmak istiyoruz.

**Sabri Şahin,
Erzurum**

...

Sayın Bütün Dünya Yöneticileri, Bir yıldan fazla bir zamandan beri tutuklu olan uluslararası değerdeki büyük bilim adamımız Sayın Profesör Mehmet Haberal'a bir türlü destek veremediğimiz için oğlum, kızım, eşim ve ben hep birlikte büyük üzüntü içindeyiz.

Lütfen bu mektubumuzu Bütün Dünya'da yayınlayın. Bu sayede kendisi, “beni Denizli'de de düşünen ve oradan bana destek olmak isteyen vatandaşlarım var” diyerek kendi gücüne biraz da bizim gücümüzü katsın.

Bu mektubumuzu yayınlamazsanız, lütfen elden kendisine ulaştırmamızı rica ederim.

Çocuklarım Aydın, Güneş ve eşim Müzeyyen adına,

**Hüseyin Soğuktaş,
Denizli**

...

Sayın Gürbüz Evren bey, Vatandaş olarak aydınlatıcı programınız için çok teşekkür ederim.

Önce türk vatandaşı olarak Kanal B ailesine ve Prof. Dr Mehmet Haberal hocamızın babasının vefatına katılamamasının acısını yüreğimde hissederek başsağlığı diler, değerli hocamıza sabır, şifalar dilerim.

TSK'ya atılan darbe iftiralalarının, sivil darbe hazırlandığı iddialarının asıl amacının, işsizliğin, halkın ekonomik çöküşünün maskelenmesi için kullanıldığına inanıyorum. Hükümetler geçicidir ama Türk Ordusu ebediyen var olmaya devam edecektir.

Hiç bir güç Türk halkının kalbinden dünya lideri Mustafa Kemal Atatürk ve Mehmetçik sevgisini asla söküp alamayacaktır.

Kuşku duyanlar varsa, özellikle onlara duyurulur.

Saygılarımla,
**Erdoğan Yıldız,
Emekli Deniz Astsubayı
Ankara**



BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Hazırlayan: Saniye ÖZDEN

İlk Dersimiz Türkçe



Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- | | | |
|---|---|---|
| 1 İskonto (İta.)
a-Siperli lâmba
b-Fiyat indirimi
c-Sert, kara tahta
d-Matlaşma | 6 Agnosi (Yun.)
a-Duygulu
b-Nesneleri tanıyamama
c-Çıkarıcı
d-Külhanbeyi | 11 Maestro (İta.)
a-Abartmak
b-Şarkı
c-Orkestra
d-Besteci, şef |
| 2 Agat (Fr.)
a-Aptal
b-Kuşatma
c-Düşük
d-Akik | 7 Jakoben (Fr.)
a-Boğaz yarası
b-Afyonlu
c-Jelatin
d-Tepeden inme | 12 Objektivite (Fr.)
a-Alma sınırı
b-Nesnellik
c-Anamalcılık
d-Sömürgecilik |
| 3 Lahos (Yun.)
a-Saçma
b-Lezzetli bir balık
c-Gemi işleten
d-Dolap çeviren | 8 İspatula (İta.)
a-Kümeleşim
b-Bıçak biçiminde araç
c-Bilinemezci
d-Can çekişme | 13 Örovizyon (Fr.)
a-Radyo birliği
b-Televizyon birliği
c-Sinema birliği
d-Tiyatro birliği |
| 4 Balyos (İta.)
a-Osmanlıda elçilerin adı
b-Süs bitkisi
c-Müzik yapıtı
d-İklime uyma | 9 Balyoz (Lat.)
a-Ağır ve iri çekiç
b-Kopça
c-Büyüteç
d-Sırnaşık | 14 Agora (Yun.)
a-Ara sokak
b-Meyhane
c-Kent alanı
d-Ticarethane |
| 5 Kadraj (Fr.)
a-Hesap pusulası
b-Yetişkin
c-Beden eğitimi
d-Ölçü | 10 Balya (İta.)
a-Denk durumundaki yük
b-Hafif tekne
c-Kenarı düz şapka
d-Tahıl | 15 Nansuk (Fr.)
a-İpek
b-Keten
c-Kenevir
d-Patiska |

(Fr.) Fransızca, (Yun.) Yunanca, (Lat.) Latince, (İta.) İtalyanca





TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

Yazım Karmaşası(II)

Dergimizin 2010 Nisan sayısında konuya genel olarak değinmiş ve son zamanlarda gözüme sıkça çarpan ve yanlış kullanılan yayın / yayım sözcükleri üzerinde durmuşum.

Bu ve benzeri yanlış kullanılan nice sözcük yanında noktalama imlerinin de büyük bir savurganlıkla, yerli-yersiz kullanılması dikkat çekici. Özellikle çift tırnak (“...”) ve köşeli ayraç ([...]) kullanımında başarılı değiliz. Bunun tek bir nedeni var, okuma özürü oluşumuz. Birkaç yazım kılavuzu incelense, noktalama imlerinin kullanımıyla ilgili aydınlatıcı bilgilere ulaşmak olası.

Harf Devriminden sonra 1928 yılında basılan ilk “İmlâ Lûgatı” ile Türk Dil Kurumu’na 1941-1981 yılları arasında yayımlanan ve kurallarda bazı değişiklikler içeren yazım kılavuzları (10), Yeni TDK’nin (4), Dil Derneği’nin (4), özel yayın (4), toplam 22 adet yazım kılavuzunu, basım tarihi sırasıyla, masamın üzerine dizdim ve hepsini tek tek inceledim.

Yazım imlerinin kullanımı kimi kılavuzda açıklanmış, kiminde hem açık-

lanmış hem örneklendirilmiş. Kılavuzların bazı baskılarında köşeli ayraç hiç yer verilmemiş ya da çok az değinilmiş. Örneğin, yeni kurulan TDK’nin 1983-2000 yılları arasında yayımlanmış yazım kılavuzlarında köşeli ayraç yok sayılmış. Oysa, bir araştırmacı için gereklidir ve açıklamalarda önemli yeri vardır.

Bir kısım yazar tırnakların ne amaçla, nerede ve nasıl kullanılacağını bilmiyor ve **tırnak imi yığılımı göz kirli-**

liği yaratıyor, okuyanı yoruyor. Bunu kitaplarda, dergilerde ve daha çok da gazetelerde köşe yazılarında görüyoruz.

Yazar, yaptığı bir alıntıyı ya da yazısında kendince önemli gördüğü bir bölümceyi, bir tümceyi, bir sözcüğü vurgulamak için onu, yazıyı oluşturan harflerde değişiklik yapmadan, tırnak içine alır. Kimi yazar bununla yetinmiyor, o sözü eğri (italik) veya kalın (bold) harflerle yazıyor.

Vurgulama harf değişikliği ile yapılacaksa, tek veya çift tırnak içine almadan, eğri veya kalın harflerle yapılmalı.

Bazıları da hızını alamıyor, tırnak içine aldıkları sözcüğü veya tümceyi kalınlaştırılmış eğri harflerle yazıyor.

18 Şubat 2010 tarihli Haber Türk’te iki köşe yazısından:

“(...) gelen farklı haberler üzerinden sürekli olarak **‘benzin ucuzlayacak’** yorumları yapılıyor.”

“(...) Sonuç; **‘Satın alanın 100 gözü olmalı, satana bir tane yeter.’** İtalyan Atasözü”

Oysa yapılan alıntıyı, vurgulanmak istenen bölümce, tümce ya da sözcüğü, yazıyı oluşturan harflerde değişiklik yapılmadığı durumda tırnak içine almak yeterli. Vurgulama harf değişikliği ile yapılacaksa, tek veya çift tırnak içine almadan, eğri veya kalın harflerle yapılmalı; ama hem eğri hem kalın harf kullanılmamalı. Yazım kılavuzlarımızda böyle bir uygulamaya yer verilmemiştir.

Bırakınız günümüzde yayımlanan onlarca yazım kılavuzunu; 70 yıl önce Türk dilinin yazım kurallarını saptamak üzere Türk Dil Kurumunca hazırlanan **Yeni İmlâ Kılavuzu Üzerine Bir Öntasar (Temmuz 1941) ve Türk Dili Belle-ten**’de (Eylül 1941, Seri II, Sayı 9-10) ileri sürülen ve tartışılarak benimsenen görüşler doğrultusunda yayımlanan ilk **İmlâ Kılavuzu**’nda (1941) şöyle deniyor:

“Tırnak işareti (“...”), bir başkasının yazısından veya sözünden nakledilen kısımların başına ve sonuna konulduğu gibi, cümle arasında geçen ve **basımda ayrı bir punto ile belli edilmeyen** [eğri veya kalın dizilmemiş] kitap, makale başlıkları ve cümlede dikkati çekmesi istenen sözler bu işaret içinde yazılır.”

Bugün de geçerli olan bu açıklamaya göre, kitap adları veya yazıların başlıkları ile tümce içinde vurgulanmak istenen sözcükler eğri ya da kalın harflerle yazılmak isteniyorsa, tırnak içine almaya gerek yok.

Örneğin, bir yazıda “karşılıklı saygı”

sözcüklerine dikkat çekilmek isteniyorsa aşağıdaki üç yazımdan biri yeğlenebilir.

İnsan ilişkilerinde “karşılıklı saygı” temel öğedir.

İnsan ilişkilerinde *karşılıklı saygı* temel öğedir.

İnsan ilişkilerinde **karşılıklı saygı** temel öğedir.

Yapılan alıntı, birkaç bölümceli uzun bir yazı olabilir. Alıntının tamamı harflerin boyutu (puntosu) ya da biçimi (eğri / kalın) değiştirilerek yapılırsa bölümce başlarına ayrıca tırnak koymaya gerek kalmaz.

Türkçe savaşçısı, edebiyatçı Sayın Feyza Hepçilingirler de bir soru üzerine şöyle yazıyor:

“Vurgulamanın, hele bilgisayar ortamında pek çok olanağı var. Koyu yazarsınız, eğik yazarsınız, ya da tırnak içine alırsınız...”

Köşeli ayraç ([]) için yapılan en belirgin, anlaşılır açıklamayı Dil Derneği'nin 2000 ve 2005 tarihli yazım kılavuzlarında görüyoruz:

“**Köşeli ayraç:** Ayraç içinde bulunan bir anlatımda, ayrıca ayraç içine alınması gereken bir açıklama köşeli ayraç içinde gösterilir: *Beş hececilerden Yusuf Ziya Ortaç (ötekileri Faruk Nafiz Çamlıbel [1898-1973], Orhan Seyfi Orhon [1890-1972], Halit Fahri Ozansoy [1891-1971], Enis Behiç Koryürek [1891-1949]) bir gülmece yazarı olarak ün yapmıştır.*”

1983'te kurulan yeni TDK'nin 2006

Kitap adları veya yazıların başlıkları ile tümce içinde vurgulanmak istenen sözcükler eğri ya da kalın harflerle yazılmak isteniyorsa tırnak içine almaya gerek yok.

tarihli “Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu” yoğun diskinde de anlaşılır bir açıklama var; ancak uygulama, Dil Derneği kılavuzundaki açıklamanın tam tersi:

“**Köşeli ayraç** ([]): Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:

Halikarnas Balıkcısı [Cevat Şakir (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.”

Dil Derneği ile yeni TDK, köşeli ayraç konusunda bir noktada birleşiyor:

Dil Derneği: “Bir alıntıda eksik olan bir bölümü tümleyen sözcüklerin başına konur:

Yine o sırada büyük bir yangın çıktı: pek [çok] ev yandı.”

Yeni TDK: “Bilimsel çalışmalarda, metinde bulunmayan veya silinmiş olan, fakat araştırmacı tarafından tamamlanan bölümler köşeli ayraç içine alınır:

“Bilimsel çalışmalarda, metinde bulunmayan veya silinmiş olan, fakat araştırmacı tarafından tamamlanan bölümler köşeli ayraç içine alınır

Babam kağan öldüğünde küçük kardeşim Kül-tegin ye[di yaşında kaldı...].”

Yukarıdaki her iki örnekte, alıntının aslında eksik olan [çok] sözcüğü ile [di yaşında kaldı] eklemelerinin bu örnek tümcelerdeki diğer harflerle aynı karakterde (eğri harflerle) yazılması okurlarda kuşkuya neden oluyor; “yazı-

nın aslında mı var, araştırmacı mı eklemiş?” gibi...

Cumhuriyet gazetesinden ilginç iki örnek:

“*Bunun (İlmlü İslamın e.k.) bir adım ötesi, yaftası ne olursa olsun, İslam Cumhuriyeti' dir.*” (14 Şubat 2010)

“*Ama bir ülkeler birliği, dahası para birliği (hatta Lizbon Anlaşması'yla siyasi liderlik kurma iddiası – E.Y), belli bir dayanışmayı da önkoşul olarak varsaymak durumunda.*” (15 Şubat 2010)

Bu örneklerde değerli köşe yazarları, eğri harflerle (italik) yazdıkları alıntılarda gerekli gördükleri açıklamaları, yay ayraç içinde harf değişimiyle (normal harflerle) yaptıktan sonra bu eklemenin sonuna, **asıl metinde bulunmayıp kendilerince eklendiğinin anlaşılması için**, adlarının baş harflerini yazmışlar. Oysa, yay ayraç yerine köşeli ayraç kullansalardı, eklemenin asıl metinde bulunmayıp alıntılanca eklendiği belirtilmiş olacaktı.

Böyle bir uygulamaya veya kuşkuya yol açmamak için, araştırmacının köşeli ayraç içinde yapacağı eklemeler değişik harflerle (eğri/kalın) ya da harf büyüklüğü (punto) küçültmesiyle yapılmalı. Örneğin:

Babam kağan öldüğünde küçük kardeşim Kül-tegin ye[di yaşında kaldı].

Babam kağan öldüğünde küçük kardeşim Kül-tegin ye[**di yaşında kaldı**].

Babam kağan öldüğünde küçük kardeşim Kül-tegin ye[di yaşında kaldı].

Köşeli ayrıç içindeki bu gibi eklemeler, alıntılanan yazının yalnızca eksikliğini tamamlamak için kullanılmaz. Alıntının aslında bir sözcük eksik olmadığı gibi yanlış da olabilir; kullanımdan düşmüş, anlamı açıklanmayı gerektiren bir sözcük de olabilir. Sözcük yanlışsa ekleme, köşeli ayrıç içinde [yanlış] yazılarak ya da doğrusu belirtilerek; anlam açıklaması yapılacaktır yine kö-

şeli ayrıç içinde (yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi) değişik harflerle yapılır.

Unutmayalım ki:

Alıntıyı yapanın alıntıladığı yazıyı, değil yalnız sözcüklerde, noktalama imlerinde ve (zorunluluk olmadıkça) harf biçiminde bile değişiklik yapmadan, aslına uygun olarak aktarması, önemli bir yazımsal kuraldır! • orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

2010 yılı ve Türk Havacılık Tarihi



Tayyareci Vecihi Hürkuş Müzesi Derneği Başkanı Avukat Bahadır Gürer, Türk havacılık tarihinde 2010 yılının içerdiği yıldönümlerini anımsatıyor ve...

Biraz sonra "2010 yılı" yazarak başlayıp, "yıldönümüdür" sözcüğüyle noktalayacağı tümcesinde, bakın önemli kaç yıldönümünün haberini veriyor...

2010 yılı,

- **Tayyareci Vecihi Hürkuş'un vefatının 41.**
- **Hürkuş Havayolları'nın 56.**
- **Kanatlılar Birliği'nin kuruluşunun 63.**
- **Damıstay kararı ile uçak ve Makina mühendisliğinin kabulünün 70.**
- **Vecihi XV ve ilk deniz uçağımızın Yapılmasının 77.**
- **Vecihi Sivil Tayyare Mektebi (VSTM) Kuruluşunun 78.**
- **Vecihi XIV uçağının ilk uçuşunun 80.**
- **Vecihi K-VI uçağının ilk uçuşunun 85.**
- **Vecihi Hürkuş'un İstiklal Savaşı'nda ilk uçuş ve başarısının 90.**
- **Kafkas Cephesi'nde ilk Türk hava zaferinin 93.**
- **İlk yalnız uçuşunun 94. ve**
- **Doğumunun 114. yıldönümüdür.**

Mete Akyol Silivri'den Bildiriyor

Prof. Dr. Mehmet Haberal 358 gün sonra ilk kez yargıç karşısında

Prof. Dr. Haberal Türkiye'de ilk kez uygulanan telekonferans yöntemiyle, hastanedeki odasından yaptığı savunmada, savcının tüm iddialarına şu karşılığı verdi: "Anayasa nerede, CMK (Ceza Muhakemeleri Kanunu) nerede?"

Bir savcının, "Silahlı Terör Örgütü kurduğu ve yönettiği" iddiasını ciddiye alan bir mahkeme tarafından geçen yıl tutuklanan ve ancak 358 gün sonra yargıç karşısına çıkarılan Prof. Dr. Mehmet Haberal, hakkındaki tüm iddiaları yargıç karşısında, insanüstü bir sabırla reddetti.

Haberal, "Bu ithamlar yerine bana kurşun sıkılsaydı, daha az yaralanırdım" dedi.

Başkent Üniversitesi Kurucu ve Onursal Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, savcının iddialarını, bir yılı aşkın süredir tedavi edildiği İstanbul Kardiyoloji Enstitüsü hastanesindeki odasından telekonferans yöntemiyle yanıtladı.

Bir yanda üye yargıç Hüsnü Çalmuk'un, öte yanda Kardiyoloji Enstitüsü uzman doktorlarının gözetiminde objektife yönelik yaptığı savunması sırasında üç kez tansiyonu yükselen ve zaman zaman kalp atışları aritmeye giren Haberal'a anında tıbbi müdahale yapıldı ve bu sürelerde savunmasına ara verilmek zorunda kaldı.

Duruşmanın ikinci günü, eski Başbakanlardan merhum Bülent Ecevit'in o günlerdeki koruma polisi, ölümünden sonra ise, hizmetinin teşekkürü olarak Bayan Ecevit tarafından milletvekili olması sağlanan bir emekli polisin, savcılıkça ciddiye alınan şikayeti üzerine açılan "Başbakan Bülent Ecevit'in tedavisinde yanlış tıbbi uygulamalar yapıldığı" konusundaki dosya gündeme getirildi.

Prof. Haberal, "bu konuyu, üzerinde konuşacak denli ciddiye almadığını" diplomatik bir ifadeyle "Susma hakkımı kullanmayacağım" sözüyle belirtti, sonra da "Susma değil, konuşma hakkımı kullanacağım" diyerek, emekli polisin tıbbi görüşlerinin geçersizliğini, tıp bilimine saygısı nedeniyle, bir tıp hocası kimliğiyle açıkladı.

"Bu ithamlar yerine bana kurşun sıkılsaydı, daha az yaralanırdım" sözünden sonra Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın, ileride Türk hukuk tarihinde ayrıca bir başvuru kaynağı olarak da yararlanılabilecek savunmasının önemli bölümlerini, ilerideki sayfalarımızda yayımlıyoruz: >>

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Savunmasının Ana Başlıkları:



1 Son derece haksız ve hukuk dışı bir sürece tabi tutularak önce gözaltına alınıp “silahlı terör örgütünü kurmak ya da yönetmek” gibi tüm geçmişime yaşam felsefeme tamamen aykırı, asılsız bir ithamla tutuklandım.

2 Bir yıldır devam eden tutukluluk sürecimde, bir taraftan ciddi sağlık sorunlarım nedeniyle yaşam mücadelesi verirken, kendimi savunma imkanı bulmanın buruk mutluluğunu yaşamaktayım.

3 Ömrünü tıbbın gelişmesine ve insan sağlığına adanmış bir bilim adamı iken silahlı bir terör örgütünün yöneticisi olmak gibi, son derece ağır, utanç verici ve asılsız bir ithamla yargılanmanın üzüntüsü içerisindeyim.

4 Ben ve benim gibi devletini ülkesini ve milletini seven Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, demokrasiye ve hukuk devletine gönülden inanmış, ülkesinin bölünmez bütünlüğünü ve üniter yapısını savunan halkı arasında din, dil, etnik kökeni gibi kriterlerle kutuplaşma yaratılmasına karşı çıkan kişilerin, bu dava üzerinden topluma verilen mesajlarla, sindirilmeye çalışılması nedeniyle ayrıca büyük üzüntü içerisindeyim..

5 Bunlar bizim güzel ülkemize hiç ama hiç yakışmıyor.

6 En kötü demokrasi darbeden daha iyidir söylemlerine

5 mart 1984 tarihinde darbeye karşılık aydınlar dilekçesi olarak dilekçeyi imzalamama bu nedenle hakkımda cezai ve idari soruşturma başlatılmasına rağmen darbe suçlamasıyla yargılanmamın hukuki bir izahı yoktur.

7 Evimde hukuka aykırı olarak yakalanıp gözaltına alınmış olmam CMK'nın yakalama ve göz altına alma ile ilgili amir hükümlerine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Hakkımda mahkemece verilmiş herhangi bir yargılama yakalama kararı bulunmamasına rağmen emniyet güçlerince sanki böyle bir karar varmış gibi gerçeğe aykırı tutanak düzenlenerek, hukuka aykırı olarak “yakalanmış” bir kişiyim..

8 CMK'nın 91/2. maddesinde belirtilen hukuki şartlar mevcut olmamasına rağmen aynı tarihte soruşturma savcılarının telefon talimatı üzerine gözaltına alınmam hukuka ve insan haklarına tamamiyle aykırı yasadışı bir uygulamadır.

9 Üçgün süre ile istanbul emniyet müdürlüğünde hiçbir şey yapılmaksızın bekletilmiş ve 16 -4-2009 tarihinde saat 12:45 den, 17-4-2009 tarihi saat 6,30 'a kadar aralıksız olarak yaklaşık onsekiz saat ifade vermem, 5271 sayılı CMK'nın 148/1 maddesinde düzenlenen yasak sorgu yöntemlerinden biri olan “yorma” fiilidir.

10 TC. devleti adına utanarak söylüyorum. Ki ömrünü ülkesinin ve tüm insanlığın sağlığına adanmış uluslar arası bir bilim adamı olarak, kendi ülkemde ancak, bir teröriste, vatanını satan bir haine, ya da azılı bir gangstere layık görülen son derece ağır ve aşağılayıcı bir muameleye tabi tutuldum.

11 5271 sayılı CMK'nın 251. maddesi uyarınca CMK'nın 250.maddesi kapsamına giren suçlarda soruşturmanın bu suçlara bakmakla görevlendirilen savcılar tarafından bizzat yürütülmesi gerekmesine rağmen, ilk ifadem emniyet birimlerince alınmış, yapılan arama, el-koyma-mühür açma-inceleme işlemleri sırasında Cumhuriyet Savcısı hazır bulunmamıştır.

12 Arama sırasında el konulan harddiskden ve cd'lerden CMK'nın 134/4 maddesi uyarınca mahallinde kopyalama yapılmamış, avukatlarıma suret verilmemiştir.

13 CMK'nın 135/1 maddesindeki emredici düzenlemeye aykırı olarak evim, hastane ofisimdeki sabit telefonlarım herhangi bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen hukuka aykırı olarak dinlenmiş, aynı zamanda Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 132. Maddesinde düzenlenen “haberleşmenin gizliliği” ihlal edilmiş ve TCK'nın 133. Maddesinde düzenlenen “kişiler arasındaki konuşmaların kayda alınması ve dinlen-

mesi” suçları işlenmiştir.

14 İstanbul cumhuriyet başsavcılığının dosyada mübrez (2007/751 sayfa nolu) yazısı, iddianamede tarafıma isnat edilen suçun sözde deliliymiş gibi gösterilen telefon konuşmalarının herhangi bir mahkeme kararına dayanmayan hukuka aykırı niteliğini taşıdığını ve hiçbir şekilde yargılamaya esas teşkil edemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır.

15 Aramızdaki geçmişe dayalı husumet nedeniyle tanıklığa engel hali olan Recai Birgün’ün tanık sıfatıyla ifadesinin alınması, tarafıma suç isnadında bulunulması CMK’nın 58 maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir...

Esasa yönelik.

1 İddianamenin ekleri arasında yer alan ve dokümanlara baktığımda aynı örgütte görevli olduğum ileri sürülen kişilerden bir bölümünü sadece sosyal ve mesleki ortamlardan tanıdığım, bir bölümüyle uzun yıllardır görüşmediğim, bir bölümünü hiç tanımadığım açıkça görülmektedir.

2 Aynı örgütün yöneticisi olduğum hatta geçmişte aynı örgüt evini paylaştığım idda edilen Yalçın Küçük ve İlhan Selçuk’la 25 yıl önce kamuoyunda “Aydınlar Dilekçesi” olarak adlandırılan bildiriye imza-

lamanın dışında hiçbir irtibatım olmamıştır. Öyle ki aramızda ne bir telefon konuşması, ne bir görüşme ne de dosyaya girmiş somut bir belge yoktur. İddianamede tarafıma yöneltilen bu suç isnadı somut bir delile dayanmayan ve hukuki mesnedi olmayan **iftiradan** ibarettir.

3 Evimde ve işyerinde yapılan aramalar neticesinde iddia edilen Ergenekon terör örgütü, Cumhuriyet çalışma grubu, ya da darbe iddialarıyla ilgili hiçbir yazılı ya da dijital doküman ya da başkaca bir suç delili elde edilmemiştir.

4 Evimdeki not defterimde tuttuğum günlükler iddianamede yer alarak tamamıyla anayasal bir hakkın icrası kapsamındaki düşünce ve ifade özgürlüğü adeta yok sayıldı. Ülke sorunlarının dile getirilmesine ilişkin ileri sürülen her fikir sanki bir suçmuş gibi gösterilmeye çalışılarak **sunî bir suç** ve suçlu yaratılmaya çalışmıştır.

5 Evimde ve işyerlerinde bilhassa Kanal B televizyonunda yapılan aramaya ilişkin düzenlenen 13 .04.2009 tarihli “arama tutanaklarında İstanbul Emniyet Md. Tem Müdürü Mutlu Ekizoğlu tarafından savcılığa gönderilen 16-4-2009 tarihli “fezleke” de el konulan belge bilgisayar çıktısı ve dijital verilerin kime ait olduğu hangi masa ve hangi çekmece de bu-

lunduğu ayrıntılı olarak belirtilmiş olmasına rağmen bu husus iddianamede **kasıtlı** olarak gizlenerek sanki el konulan tüm belge ve dijital veriler bana aitmiş gibi bir izlenim yaratılmaya çalışılmıştır.

6 Anayasa ile her ferde tanınmış kutsal bir hak olan sivil toplum faaliyetlerinde bulunma (Anayasa 33. m) parti kurma, partilere girme ve ayrılma (Anayasa 68. m) hakkının iddianamede sanki siyasi liderleri sözde örgütün amaçları doğrultusunda organize edip yönlendirmeye çalıştığı “iddiası da tamamıyla **kasıtlı gerçek dışı** bir suç ve suçlu yaratma çabasından ibarettir.

7 1990 yılında Kamuran İnan’ın önderliğinde TBMM’nin çatisi altında başlayıp pek çok siyasinin öğretim üyesinin bürokratin şimdiki iktidar parti mensupları da dahil katılımıyla halka ve basına açık toplantılar düzenleyen Diyalog Grubu’nun yaptığı toplantıların toplumsal kaos yaratmak amacıyla gerçekleştirildiğinin ileri sürülmesi, inandırıcılıktan son derece uzak ve maddi gerçeklere aykırı bir iddiadır.

8 Diyalog Grubu 25 Temmuz 2008 tarihinde basına bir açıklama yaparak ilk genel seçimlere katılmak üzere kurulacak yeni siyasi partinin eşgüdüm komitesinin oluşturulduğunu ilan etmiştir. Kısaca Patalya Otel’de düzenlenen Diyalog Grubu toplantı-

ları iddianamede belirtildiği gibi hiçbir şekilde gizli toplantılar olmayıp tamamen basına ve kamuoyuna açık biçimde gerçekleştirilen ve buna ilaveten her toplantıdan sonra kamuoyuna yazılı açıklamalarda bulunulan aleni ve yasal toplantılardır. Bu toplantıların o tarihlerde birçok basın yayın organlarında da haber olması bunu teyit etmektedir.

9 Başkent Üniversitesi Rektörü sıfatıyla önceden resmi makamlardan gerekli izinler alınarak düzenlenmiş olan “Cumhuriyete Saygı Mitingi”ne iştirak etmem Anayasanın 34. maddesinde düzenlenen “toplantı ve gösteri yürüyüşünde bulunma hakkı” çerçevesinde her ferde tanınmış anayasal bir hakkın icrası niteliğindedir.

10 İddianamede ileri sürüldüğü gibi Cumhuriyete Saygı Mitingi öncesinde üniversite rektörleri ile Jandarma Genel Komutanlığı’nda 19 ekim 2003 tarihinde yapıldığı iddia edilen toplantı hakkında hiçbir şekilde bilgim olmadığı gibi böyle bir toplantıya da kesinlikle iştirak etmedim. Nitekim Şener Eruygur ve Mustafa Balbay’dan elde edildiği ileri sürülen dijital verilere baktığımızda yapıldığı iddia edilen toplantıya katılan rektörler arasında benim olmadığım açıkça görülmektedir.

11 Aynı şekilde 3 mart 2004 tarihinde hilafetin kaldırılmasıyla ilgili ATO’ya ait sosyal

tesislerde yapılan toplantıya dair hiçbir bilgim bulunmadığı gibi söz konusu toplantıya katılan rektörler arasında isminin yer almadığı iddianame eklerinde açıkça görülmektedir.

12 Mustafa Özbek ve Erol Manisalı'yla örgütün medya finans yapılanması içerisinde yer almam asla sözkonusu değildir. Mustafa Özbek'le yıllardır karşılaşmadım. Diyalog Grubu toplantılarına bir defa bile katılmadım. Bu kişilerle sosyal ve akademik çevrelerden tanışıklığım dışında örgütsel bir faaliyet olarak nitelendirilebilecek hiçbir irtibatım bulunmamaktadır. Kaldı ki iddianameye bakarsanız aramızda tek bir telefon görüşmesi dahi olmadığını göreceksiniz.

13 Mustafa Özbek ve Erol Manisalı'yla nerede hangi eylemimle ne zaman örgütün medya finans yapılanması içerisinde olduğuma dair en küçük bir belirtinin bulunmadığı açıkça görülmektedir.

14 Benim üniversitelerin kadrolaşmasına müdahalede bulunmak için İnönü Üni. Rek. Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu'yla işbirliğine girmem kesinlikle sözkonusu değildir. "haberal44" şeklinde ne bana ne de Başkent Üniversitesi'ne ait herhangi bir e-mail adresi bulunmamaktadır. Prof. Dr. Fatih Hilmioğluna da Emniyet, Savcılık ve Hakimin huzurunda sözkonusu e-mail'le ilgili hiçbir soru

sorulmamıştır. Kaldı ki söz konusu e-mailin içeriğine bakıldığında bir suçun delili olarak nitelendirilebilecek herhangi bir hukuka aykırılığı da ihtiva etmediği açıkça görülmektedir.

15 Hipokrat yemini etmiş bir hekim olarak o sırada kalp rahatsızlığı nedeniyle ABD'de tedavi altında bulunan Bedrettin Dalan'a tanıdığım hekimleri tavsiye etmemde herhangi bir suç unsuru bulunmadığı gibi, bu durum bir hekimin asli görevidir. İddianame eklerine bakıldığında da konuşmanın içeriği kayıtlarda vardır. Hiçbir şekilde örgütsel irtibat olarak değerlendirilemeyeceği alenen bellidir.

16 Kanal B televizyonunun ART, Ulusal Kanal ve Kanal Türk ile birlikte İlhan Selçuk tarafından yönetilmesi ve bu konuda ortaklaşa yayınlar yapılması kesinlikle sözkonusu değildir. İddianame ve eklerine bakıldığında ne bir telefon konuşması ne bir somut delil vardır. Kaldı ki İlhan Selçuk, Doğu Perinçek, Kemal Alemdaroğlu, Tuncay Özkan ve Mustafa Balbay da savcılık ve mahkeme huzurunda bu iddaları reddetmiştir.

17 KanalB' de reklam arası zuhulen yayınlanan genel yayın yönetmeni Osman Nahit Duru'nun AKP'nin oylarının düşürülmesine ilişkin beyanları ile şahsım arasında hukuki ve fiili irtibat kurulması mümkün olmadığı gibi bu durum bizzat Osman Nahit Duru tarafından derhal te'zin edilmiştir.

Tufan Türeç'in
19-04-2010
Tarihinde Hürriyet
Gazetesi'nde Yayınlanan
Yazısı



Dalan ve Çiçek 7 Kişiyile Darbe Yapacakmış!!!

12 Eylül darbesinin aydınların tepesine balyoz gibi indiği günler...

Birinci Ordu Karargâhı olan tarihi Selimiye Kışlası'nda Sıkıyönetim Mahkemeleri devam ediyordu. Ben o dönemde Milliyet'te çalışıyordum ve sıkıyönetim davalarını izliyordum.

Bir gün Türkiye Komünist Partisi Davası'nın duruşmasında gazeteci arkadaşımız Tanju Cılızoğlu savunmasını yapıyordu.

Tanju savunmasına henüz yeni başlamıştı ki, savunmanın sayfalarca olduğunu gören mahkeme başkanı askeri yargıç araya girdi:

"Sayın Cılızoğlu, isterseniz savunmanızı okumayıp yazılı olarak verin. Zaman kazanalım çünkü sanık arkadaşlarınız tahliyelerini bekliyorlar."

Tanju, askeri yargıcın bu önerisini

sevinerek kabul etti ve savunmasını okumadan mahkemeye verdi.

Tanju'dan sonraki sanıklar da aynı yöntemi izlediler ve savunmalar kısa zamanda bitirildi.

Arkasından tahliyeler geldi ve anımsadığım kadarıyla davada kimse de mahkûm olmadı.

Askeri yargıç müdahale etmeseydi ve savunmaların okunarak yargılamanın uzamasına engel olmasaydı, sanıklar tahliye için uzun bir süre daha cezaevinde kalacaklardı.

Bu olayı, Silivri Cezaevi'ndeki özel mahkemeleri izlerken ve oradaki sanıkların adalet bulamamaktan yakınmalarını dinlerken anımsadım.

Cumhuriyetçi aydınları içeri tıkan anlayışın özel yetkili mahkemelerinin,

12 Eylül askeri mahkemeleri kadar bile sanığın tutuksuz yargılanma hakkına saygı göstermediğine 40 yıl sonra tanık oldum.

**Mehmet Haberal, Fatih Hilmi-
mioğlu, Tuncay Özkan,
Mustafa Balbay,** aydınlar, askerler, terör örgütü üyesi ya da yöneticisi yaf-taları yapıştirılarak siyasi olarak içerde tutuluyorlar.

DGM'lerin devamı olan bu özel mahkemeler, çağdaş hukuka aykırı olarak tutuklamayı kural haline getirerek cezaya dönüştürüyorlar.

Bu nedenle Silivri yargıç ve savcılarının yargılamaları kinle yürüttükleri konusunda toplumda ve hukuk adamları arasındaki yargı giderek genişliyor.

Bu da toplumda hem adalete olan güveni sarsıyor, hem de Türkiye'yi hukuk devleti olma özelliğinden giderek koparıyor.

Bu yargılamalar büyük olasılıkla fiyaskoyla sonuçlanacak ama hukuk devleti çok ağır yara alacak.

Bu hukukun çiğnendiği kapkara dönem de AKP iktidarının tarihsel siciline silinmemek üzere işlenecek.

**Önceki gün Silivri'den nasıl
olduysa** tahliye edilen bir sanığın serbest bırakıldığı andaki duygularıyla söylediği sözler ilginç:

“Sarıkamış'a gezmeye gittim. Halkı isyana teşvik ettiğim gerekçesiyle, terörist diye tutuklandım. Hiç suçum yokken 19 ay boşu boşuna yattım. Bu-

rası yangın yeri.”

Silivri zindanında tutuklu bulunan ve terörist olarak suçlananların çoğu aynı şekilde suçlarını bilmeden yatırıyorlar.

Bedrettin Dalan'ın bir numaralı, Deniz Kurmay Albay Dursun Çiçek'in iki numaralı sanık olduğu toplam yedi sanıklı iddianamede akıl almaz suçlamalara yer veriliyor.

**Dalan ve Çiçek hakkında
“Türkiye cumhuriyeti
hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etmek”** iddiasıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası isteniyor.

Dalan ve Çiçek bunu kimle yapacak?

Topu topu 7 kişiyle...
İnsaf!..

ADALET HAKKINDA

- *Hukukun buyrukları şunlardır: Dürüst yaşamak, başkasını zarara uğratmamak, herkesin hakkını vermek...* **Ulpianus**
- *Ahlakın olmadığı yerde kanun bir şey yapamaz.* **Napoleon**
- *Adalet kutup yıldızı gibi yerinde durur ve geri kalan herşey onun etrafında döner.* **Konfüçyüs**
- *Doğru olan, haklı olandır.* **Alexander Pope**

Bilim adamlığı ötesinde İnsan Mehmet Haberal

Yazan: ORHAN KOCADAĞ
Yalova

Ben emekli sağlık memuruyum. 1971 yılından beri Yalova'da yaşıyorum. Bu süreçte Sayın Haberal'la iki kez karşılaşma olanağım oldu.

Sayın Haberal'ı, iki kez görmüştüm. Bir kez Yalovalılar'ın ve Ankaralılar'ın çok iyi tanıdıkları çağdaş, örnek bir Türk kadını olan rahmetli “Cici Anne” Sayın Ayşe Mukadder Koçalı'nın evinde, bir kez de vefatında...

Sayın Haberal, “Cici Anne”yi çok seviyor; büyük değer veriyor ve sağlığı ile de çok yakından ilgileniyordu.

Biraz “Cici Anne”den bahsetmek istiyorum.

“Cici Anne” Atatürk'ün berberi o-



lan Hasan Tahsin Koçalı'nın eşi oluyordu. Ayrıca “Cici Anne” ve eşi, Kurtuluş Savaşı'nda Trakya ve İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve cephane geçiren kahramanlarımızdı.

Çok sosyal, aktif ve birikimli bir insandı. Bütün mal varlığını hayır ve



eğitim kurumlarına bağışlamıştı. İnsan onunla sohbet etmeye doyamıyordu. Tüm kitaplarını Yalova Lisesi'ne bağışlayıp, kütüphanenin oluşmasında maddi yardımda da bulunmuştu. Bugün Yalova Lisesi Kütüphanesi'nin adı "Cici Anne Kütüphanesi" olarak anılmaktadır.

Sayın Haberal ile, "Cici Anne'nin evinde karşılaştık. Onun sağlığı ile ilgilendiğimi öğrenince sevinmiş; "En ufak rahatsızlığında haberim olsun, hemen ambulans gönderirim" demişti. İkinci karşılaşmam 11 Eylül 1994 tarihinde "Cici Anne'nin vefatında ol-

Anne"sini elleri ile mezara indirmiş, mezar tahtalarını o usta elleriyle aralıksız dizmişti. Bütün Yalovalılar'ın "Helal olsun" diye kendi aralarında konuşup takdirlerini belirttiklerini hatırlıyorum.

Böyle bir insanı tanıdığım için çok mutluyum. Suçsuzluğuna adım gibi emin olduğum Özgürlüğüne kavuştuktan sonra, Sayın Haberal'ın ziyaretine gidecek, "Cici Anne" ile değişik zamanlarda çekilmiş elli kadar orijinal resimlerini takdim edeceğim. O günleri dört gözle bekliyorum. (O fotoğrafların birkaçı sayfalar da yer almıştır.)



du. Bir hekim ve saygın bir bilim adamı Sayın Haberal'a o güne kadar olan saygım ve hayranlığım bir kat daha arttı. "Adam gibi adam", insan Haberal'ı o gün tanıdım.

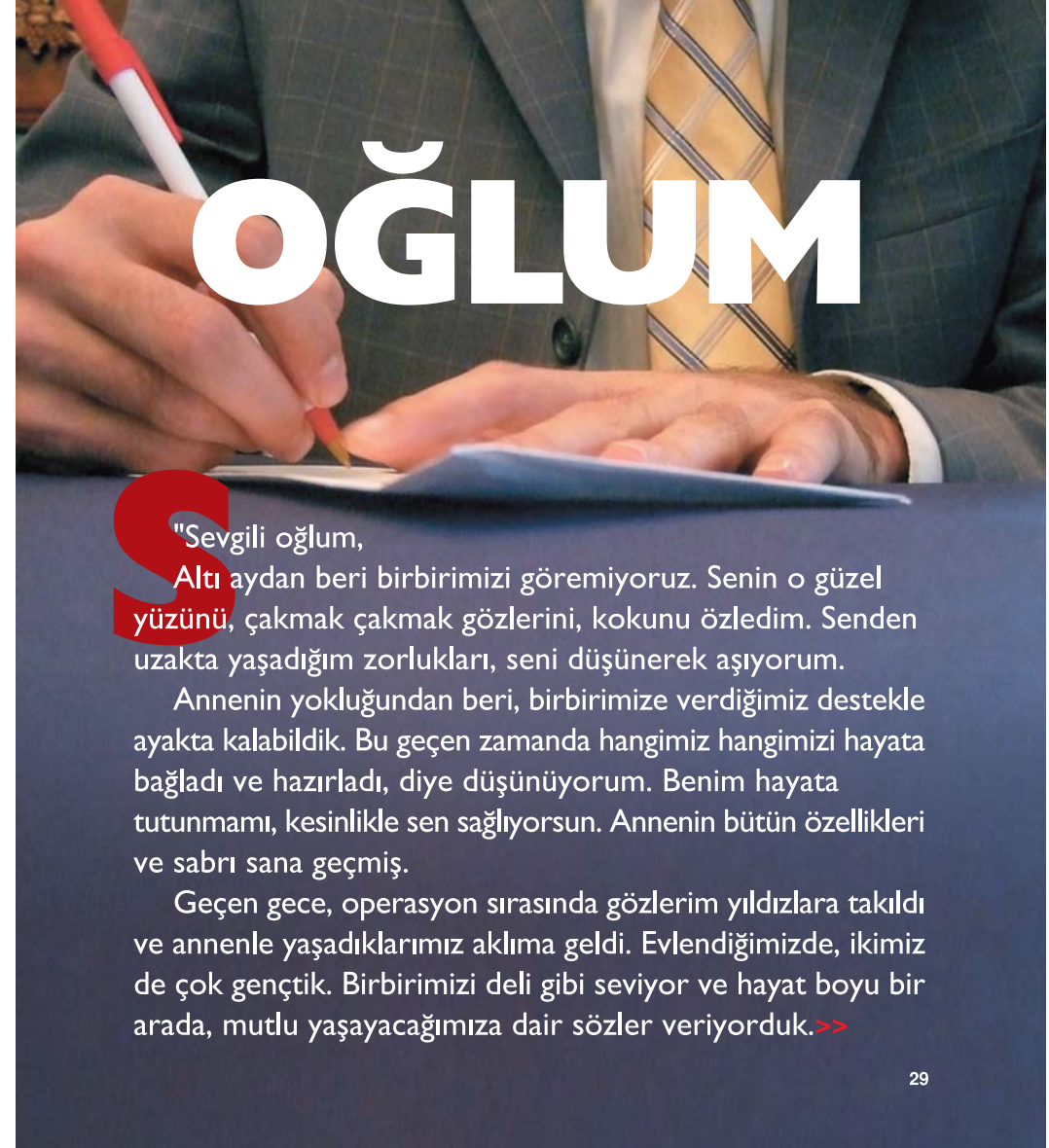
Ona sadece benim mi hayranlığım artmıştır? Hayır; cenazeye katılan herkesin... İnsan Haberal, cenazenin defnedildiği anda, ceketini çıkararak, bir delikanlı çevikliği ile mezarın içine atlamış, çok sevdiği "Cici

Bir konuya ayrıca değinmeden geçemeyeceğim.

Yine "Cici Anne'nin evinde, ölümünden bir veya iki yıl önce idi... 1966 Varto depreminde tanıştığım Gazeteci Yazar Sayın Mete Akyol'la karşılaşmıştım. "Cici Anne" ile röportaja gelmişti. O günkü sevincimi ve heyecanımı da anlatamam. •

► **Bu sayfadaki mektubu bize ileten okurumuz Doğan Özgezgin, mektubun bir düşünür değil, tümüyle gerçek bir yaşamın yansıması olduğuna özellikle dikkat çekiyor. İlgile ve üzerinde derin derin düşünerek okuyacağımıza inanyoruz**

◆ Bütün Dünya



S"Sevgili oğlum,
Altı aydan beri birbirimizi göremiyoruz. Senin o güzel yüzünü, çakmak çakmak gözlerini, kokunu özledim. Senden uzakta yaşadığım zorlukları, seni düşünerek aşıyorum.

Annenin yokluğundan beri, birbirimize verdiğimiz destekle ayakta kalabildik. Bu geçen zamanda hangimiz hangimizi hayata bağladı ve hazırladı, diye düşünüyorum. Benim hayata tutunmamı, kesinlikle sen sağlıyorsun. Annenin bütün özellikleri ve sabrı sana geçmiş.

Geçen gece, operasyon sırasında gözlerim yıldızlara takıldı ve annenle yaşadıklarımız aklıma geldi. Evlendiğimizde, ikimiz de çok gençtik. Birbirimizi deli gibi seviyor ve hayat boyu bir arada, mutlu yaşayacağımıza dair sözler veriyorduk.>>

Hayati hiç tanımayan iki genç olarak, verilen sözlerin tutulamayacak kadar büyük olduğunu kısa zamanda öğrendik. Annen ve genç bir teğmen olan ben, vatan toprağını korumak üzere kura çekip, birkaç parça eşyayla, hiç bilmediğimiz yerlere yola çıktık. İkimiz de idealistik ve ülkemize hizmet için yanıp tutuşuyorduk. Annen, gittiğimiz yerlerde uzmanlık alanında iş bulamadı. Bilgisiyle yararlı olabilecek işlerde gönüllü çalışmaya başladı. Ne kadar büyük fedakârlık yaptığımı, şimdi farkına varıyorum. Bir meslek sahibi olmak için ömür boyu dirsek çürüt, sonunda evinin kadını ol... Bizimki için sabır mesleğidir derler, ama asıl peygamber sabrı gösterenler, asker eşleridir.

Yaşadığımız dönem, bir nesil için kayıp yıllardı. Öğrenciyken 1980 ve öncesi sağ-sol çatışmalarıyla büyüdük. İnsanların sokak ortasında öldürüldüğünü gördük. Tam her şey yola girdi derken, bir kardeş kavgasının ortasına düştük. Hayatımın büyük bölümü, terör yüzünden Doğu ve Güney Doğu Anadolu dağlarında ve köylerinde geçti. Annen ise geride kalan her insanın yaşadığı ıstırapı yaşadı. Açıkçası, bazen bunca çileye değdi mi, diye düşünüyorum. Annen, kocasız bir hayat yaşadı. Sen babasız büyüdün. Ben ise hem sensiz, hem annensiz...

Çekilen tüm sıkıntıların acısı da annenden çıktı. Annenin bir sözünü unutamam: 'Baharın gelmesini hiç istemiyorum. Baharda çiftlerin el ele gez-

mesinden nefret ediyorum. Yıllarım, baharda başlayan operasyonlar nedeniyle sensiz geçti. Elele gezmeden bir ömür geçirdik,' der; sonra yine beni göreve gülererek uğurlardı. Tüm bunları içine atıp biriktirdiğini ancak yıllar sonra fark edebiliyorum. İçine attığı her şey, vücudunu yiyip bitirmiş...

Anneni kaybettiğim gibi senin de büyümeni kaybedip, bütün 'ilk'lerini kaçırdım. Ne ilk yürüyüşünü, ne ilk konuşmanı, ne de ilkokula başlamanı görebildim. Sen de, annen de beni affedin. Çünkü bazı şeyleri yaşadıkça, özverilerimizin bir anlamı olmadığını anlıyorum. İnsanların unutulduğunu bilirdim. Fakat bir neslin yaşarken unutulduğuna ilk defa şahit oluyorum.

Birkaç yıl önce, büyük bir gazete- de, yıllarca mücadele ettiğimiz teröristlerin boy boy resimlerini gördüm. Ellerinde gitarlar ve silahlarla poz veriyorlardı. Oysa o gitar tutan eller, benim silah arkadaşlarımdan gözlerini, ayaklarını, kollarını çaldılar. Bazıları, vücudunun yarısını kaybetti, kimileri hiç kıpırdayamadan, yatağa bağlı yaşıyorlar. Ama inan o gazileri, şimdi yaşananlar kadar hiç bir şey yıkmadı. Onların fedakârlıklarını hiçe saymak için, cenazelerinin kalkmasını bile bekleyemediler.

Hoşçakal oğul. Bu son operasyonum. Allah izin verirse sonra yanına döneceğim ve artık hep yanında kalacağım...

Seni çok seven, Baban" •

Contingency Planning

Başlıktaki acayip İngilizce deyim "kontincinsiy plenning" diye okunuyor. Bu deyimle Amerika'da danışmanlık yaptığım yıllarda tanıştım! Bakın nasıl:

Yazan: ALİ NAİL KUBALI

Kansas eyaletinin küçük Wichita kentinde bir kuruluşun yönetim kuruluna organizasyon yapıları ile ilgili sunum yapıyorum. Yönetim Kurulunda, Afrika kökenli bir Amerikalı çok akılcı sorular soruyor. Toplantı sonrasında yanıma geliyor, teşekkür filan laflarından sonra, "İngilizce- nizde biraz aksan var, nerelisiniz?" diye soruyor. Türk olduğumu duyunca çok güzel bir Türkçe ile konuşmaya

başlıyor. Bu sefer şaşırma sırası bende. Küçük bir Amerikan kasabasında Türkçe konuşan bir zenci!

Türkçeyi nerde öğrendiğini soruyorum. Kendisinin silahlı kuvvetlerden emekli bir yarbay olduğunu, ABD Kara kuvvetlerinin Monterrey, California'da bir ordu dil okulu bulunduğunu; orada dünyanın hemen bütün dillerinin öğretildiğini anlatıyor. Soruyorum: "Neden Türkçe?"

Gülüyor, “Benim ödev kentim İstanbul!”

“Nasıl yani?”

“Ben, Amerikan Silahlı Kuvvetleri İstanbul’a girdiğinde, Türk sivil savunma ekiplerinin yolunuzu şaşıraltım diye değiştirip karıştıracakları sokak isimlerini yerli yerlerine takmakla görevliyim. Emekli olmama rağmen her yıl tatilimi İstanbul’da geçiririm. Bunun için ordu-dan ücret alırım! İstanbul’u en küçük ara sokaklarına kadar bilirim.”

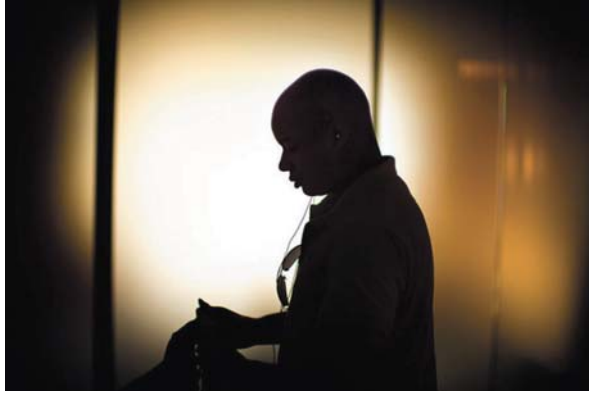
Adam bütün bunları gülümseyerek anlatıyor, benim ise kanım donuyor! Yirmili yaşlarımdayım! Ağzımdan, “Ama biz sizin müttefikiniz! NATO üyesiyiz!” sözleri dökülüyor...

Amerikalı’nın cevabı, “Contingency planning!”

Yarbayın ağzından öğreniyorum ki ABD silahlı kuvvetlerinin her türlü ihtimale göre böyle yüzlerce plânı vardır. Bunlar hazırlanır, yarın uygulanacakmış gibi çalışılır ve öylece bekletilmiş. Bunların aslında “çok gizli” plânlar olduğunu, detaylarını kendisinin de bilemeyeceğini anlatıyor. “Ama bunlar uygulanacak demek değildir. Sadece uygulamak gereken bir durum olursa hazırlıklı olmak içindir. Ayrıca sırf ‘vak’a metodu’ ile eğitim egzersizleri yapmak için, içine hatalar yerleştirilmiş planlar da vardır” diye vurguluyor.

Şimdi değerli okuyucularım, size

Ben, Amerikan silahlı kuvvetleri İstanbul’a girdiğinde, Türk sivil savunma ekiplerinin yolunuzu şaşıraltım diye değiştirecekleri sokak isimlerini yerlerine takmakla görevliyim!!



soruyorum: Bir gün Amerikalı savcılar Pentagon denilen ABD Genel Kurmay Binasının kozmik odalarını arayacak olsalar. Amerika’nın en yakın müttefiklerini işgal planlarını bulsalar; ya da bir ABD Başkanının kafasını üşütüp ülkeyi nükleer savaşa sokmak gibi bir delilik yapmasını engellemek için hazırlanmış bir askeri plan bulsalar (General A. Haig’in Nixon’un son döneminde Beyaz Saray’da görevlendirilmesini anımsayalım benim 20.2.2010 tarihli yazım), acaba Amerikan medyası da, “Vay generaller müttefik bir ülkeyi işgal etmek için, ya da Hükümeti devir-

mek için planlar yapmışlar!” diye ülkeyi ayağa kaldırırlar mıydı? Her olasılık için hazırlanan böyle yüzlerce plan, yazıda kaldığı, Amerikan birlikleri fiilen kışlalarından çıkıp uygulamaya kalkmadıkları sürece “teşebbüs” sayılmazlar, suç da teşkil etmezler. Bundan dolayı değil midir ki bunları hazırlayan ABD’li generaller ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşıyorlar?

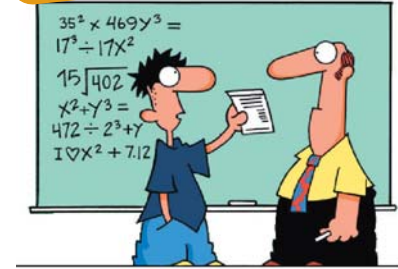
Acaba “contingency planning” denilen bu konuyu iyi bir öğrensek, ihtilal

korkumuzu biraz kontrol altına alabilir miyiz? Ben sadece merak ediyorum...

Not: Anlamı “Ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen” olan “Contingency” sözcüğü, “plân” sözcüğüyle birlikte “Contingency plans= Acil durum plânları” anlamında kullanılmaktadır. Türkçe’de, askeri yazışmalarda bu plânlar, “İhtimalat (olasılıklar) Plânları” olarak adlandırılmaktadır. •

Gözlem Gazetesi’nden alınmıştır.

MATEMATİK SİZDEN YARDIM BEKLİYOR



3arkadaş, biriktirdikleri paralarını birleştirip, bir radyo almaya gitmişlerdi.

Mağaza sahibi, radyonun ederinin 30 lira olduğunu söyleyince, üç arkadaş onar lira çıkardılar ve radyoyu 30 liraya satın aldılar.

Onlar mağazadan ayrıldıktan sonra tezgahın, radyonun indirimde olduğunu ve ederinin 25 liraya düştüğünü anımsattı.

Patron çırağa beş lira verdi ve üç arkadaşın arkasından koşup, onlara

bu beş lirayı geri vermesini söyledi. Çırak, beş liranın üçe bölünemeyeceğini düşündü ve beş liranın iki lirasını cebine attı, kalan üç lirayı üç arkadaşta birer lira olarak geri verdi.

Üç arkadaşın her biri, radyo için 10 lira yerine 9 lira ödemiş oldu. Çırak mağazaya dönerken kendi kendine düşündü:

“Üç arkadaş 9’ar lira verdiler. 3 adet 9 tam 27 eder. Ben cebime 2 lira attım, toplam 29 lira etti. Peki 30 liradan geriye kalan 1 lira nereye gitti?”

Yalnızca çırak değil, galiba matematik de içinden çıkamıyor bu hesabın. Bir de siz yardımcı olur musunuz?

Derleyen: NİHAN EROL

Mal kaybeden, bir şey kaybetmiştir, onurunu kaybeden birçok şey kaybetmiştir. Fakat cesaretini kaybeden her şeyini kaybetmiştir.

GOETHE

Kırksekiz saat bekletilen gemi

Yazan: AZİZ NESİN

Dünya tarihinin en alçakça yargılanmalarından biri, belki de başlıcası Mithat Paşa davasıdır. Bu davanın acı sonu ve o korkunç siyasi cinayetin satılmışlarının bu davada oynadıkları alçakça rol bir yana, beni en çok üzen, Ahmet Mithat Efendi gibi büyük bir yazarın, Abdülhamit'i desteklemiş, bu büyük caniyi yazılarıyla haklı göstermeye çalışmış olmasıdır.

Bilindiği gibi, Anayasa “Teşkilat-ı Esasiye Kanunu” yapıcısı Mithat Paşa, Yıldız’daki uydurma mahkemede, kiralık yargıçlar önünde, yapma ve uydurma suçlardan mahkum edilir.

Sonradan boğdurulacağı zindana sürgün edilecektir. Bir gemiye bindirilir; gemi kalkar... Ama gemi Boğaz’dan dışarı çıkmaz. Kızkulesi önüne gelince demir atar, durur. Kırksekiz saat burada yatar. Neden sonra yola çıktığı bir türlü anlayamamış. Pek öyle üstünde durup düşünen de yok ya... Mithat Paşa kim-



Abdülhamit tarafından öldürtülen Mithat Paşa

”Mithat Paşa’nın uğruna kendisini feda ettiği millet, bakalım onun için ne yapacak diye merak edip, gemiyi Kızkulesi önünde kırksekiz saat beklettim.”

dir, ne yapmak istemiştir; Abdülhamit ona neden kızmıştır?

Bütün bunlar kimin umurunda... Ama, yine de birkaç meraklı var. Mithat Paşa’nın bindirildiği geminin kazanı mı patladı, makinası mı bozuldu, daha yolun başında dibi mi delindi? Nedir; ne oldu da gemi birkaç yüz metre açıldıktan sonra, kırksekiz saat Kızkulesi açığında demir atıp durdu? Yakınında olanlar, bir yolunu bulup uygun biçimde bunu Abdülhamit’e sor-

muşlar, Padişahların en işkillisi ve en kurnazı olan Sultan Abdülhamit şu cevabı vermiş:

”Mithat Paşa’nın uğruna kendisini feda ettiği millet, bakalım onun için ne yapacak, Mithat Paşa’yı kurtarmaya çalışacak mı, diye merak ettim de, bunu anlamak için Kızkulesi önünde kırksekiz saat beklettim.”

Mithat Paşa’yı, milletinin Anayasayla yönetilmesini istediği için, boğdurulacağı zindanına götürecek o-

lan gemi, kırksekiz saat değil, kırksekiz gün kızkulesi önünde demirli kalsa, kimsenin kılınını kıpırdayacağı yok:

Sağır bir ortam, sağırlaştırılmış bir ortam, vurdum duymaz olmuş bir ortam... Tanrının yeryüzündeki gölgesi “Zillullah-ı fil-alem” olan Sultan Abdülhamit bunu çok iyi biliyor. Biliyor ama, işkilli ve kurnaz olduğu için, bir kere daha denemek, anlamak istiyor.

Mithat Paşa'nın hapsedildiği gemi, Kızkulesi önünde demirliken, gazeteler bu karara karşı yayın

mın sağırlığını gösteren bu olay, beni çok düşündürür. Mustafa Kemâl'i düşünürüm; milletin kurtuluşu uğruna yalnız rütbelerini, nişanlarını saltanatın suratına çarpan değil, canını ortaya koyan Mustafa Kemâl'i... Makam-ı saltanatın elinde Mustafa Kemal'in idamı için ölüm fermanı vardır. Osmanlı Müslümanlığının en ulu, en yüce din adamı, Mustafa Kemâl'in idamına fetva vermiştir.

Biliyorum, pek çokları şimdi söyleyeceklerime sinirlenecekler kızacaklardır. Bir varsayım olarak şöyle tasar-

Sağır bir ortam... Ama gerçek ulusseverler ortamın sağırlığına kızmazlar, bilinçle duyarlı bir ortam yaratmak için yine de çalışırlar



yapsalar, İstanbul'da küçük bir kıpırdanma, başkaldırma, ayaklanma başlangıcı olsa, kurnaz padişah, Mithat Paşa'yı Taif Zindanı'na göndermekten vazgeçecek. Ya bir aff-ı şahane, ya bir karar değişikliği... Ama, Mithat Paşa'nın kiralık, satılık kalemler, hem de en büyük tanınanları, en ünlüleri, sözde kanun yoluna sokulmuş, bir meşru biçim verilmiş bu eşsiz siyasi cinayeti savunmakta, onun doğru olduğunu millete isbata çalışmaktadırlar.

Kısaca anlatmaya çalıştığım, orta-

lıyorum: İdamına fetva verilmiş Mustafa Kemâl'i padişahçı ve emperyalist uşağı kuvvai inzibatiye ele geçirip yakalamış olsaydı. Mithat Paşayı hapsedtiği gemiyi de İstanbul Limanında kırksekiz saat bekleten Sultan Abdülhamid gibi, Sultan Vahdettin de Mustafa Kemâl'i darağacına göndermeden, bakalım ne olacak diye kırksekiz saat, kırksekiz gün, kırksekiz hafta bekletseydi, ne olurdu, dersiniz? Uğruna canını koyduğu insanlar, Mustafa Kemâl için ne yaparlardı?

Bu varsayımın pekçok kişinin canını sıkacağını biliyorum. Başka bir şey, bir başka varsayım daha söylemek isterim. Mustafa Kemal'in idam fetvasına meşihat mührünü basmış olan din adamı, bugün aramızda yaşayabilmiş olsaydı, hepimizden çok Atatürkçü kesilecek ve herkesten çok “Atam sen ölmedin, kalbimizde yaşıyorsuuun!” diye bağırmaktan sesi kısılacaktı.

Toplumumuz, Mithat Paşa dönemi sağırlığından bugün ne oranda bir duyarlılığa gelmiştir?

Sağır bir ortam... Ama gerçek ulusseverler ortamın sağırlığına kızmazlar, bilinçle duyarlı bir ortam yaratmak için yine de çalışırlar. •

Dünya Liderlerinin Atatürk Hakkındaki Sözleri

Atatürk bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyanın ileri görüşlü anlayışını ve bir askeri lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır... Çöküntü halinde bulunan bir imparatorluktan özgür Türkiye'nin doğması yeni Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan ve o zamandan beri koruması, Atatürk'ün Türk halkının işidir. Şüphesiz ki, Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılaplar kadar bir kitlenin kendisine olan güvenini başarı ile gösteren başka bir örnek yoktur.

John F. KENNEDY

(A.B.D. Başkanı, 10 Kasım 1963)

Savaş sonrası döneminin en yetenekli liderlerinden biri.

New York Times

Benim üzüntüm, kendisiyle tanışmak hususundaki şiddetli arzusunun gerçekleşmesine artık imkan olmamasıdır.

Franklin ROOSEVELT

(A.B.D. Başkanı, 10 Kasım 1963)

Dünya sahnesinden tarihin en dikkatli, çekici adamlarından biri geçti.

Chicago Tribune

İnsanı teslim alıcı fevkalade önderlik kuvveti vardır. O, tetiktir, hazır cevaptır, dikkati çekecek kadar zekidir.

Gladys Baker (Gazeteci)

O, kişisel kazanç ve ün peşinde koşan basit bir diktatör değil, gelecek kuşaklar için sağlam temeller atmaya uğraşan bir kahramandı.

Prof. Walter L. WRIHT Jr.

Atatürk Türkiye'yi tek düşmanı kalmak-sızın bırakmıştır. Bu zamanımızın hiç-bir devlet şefinin başaramadığıdır. Alman Volkischer Beobachter Gazetesi

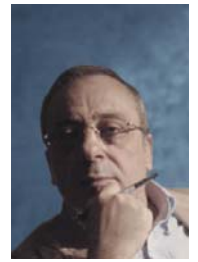
Almanya, ATATÜRK'ün eserine ve mücadelesine hayrandır. Onda, tarihi eseri, özgürlüğü seven bütün milletler için bir sembol olarak kalacak kudretli bir kişilik görmektedir.

Berlin, Alman Ajansı



FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen



OTOPSI

Cengiz Özakıncı

13 EYLÜL 1922 “İzmir Soykırımı” İftirası

► **ABD Başkanı Obama**, Steven Spielberg’in yönettiği II. Dünya Savaşı’na konu alan “The Pacific” adlı diziyeye büyük bir ilgi göstermiş; 11 Mart 2010 günü Spielberg’i Beyaz Saray’a davet eden Obama, diziyi gösterime girmeden önce Beyaz Saray’ın özel bölümünde yönetmenle birlikte izlemişti.

Obama’nın diziyi övdüğü ve Spielberg’i kutladığı haberleri yazılı ve görsel yayınlar aracılığıyla dünyaya duyurulmuş, herkesin bu diziyi izlemesi için elden gelen tüm olanaklar kullanılmıştı.

Home Box Office (HBO), 10 bölümlük diziyi Amerika’yla birlikte dünyanın 150 ülkesinde gösterime sokacak ve dizi 18 Nisan’da Türkiye’de de yayımlanmaya başlayacaktı.

► **Gelgelelim, diziyi ABD’de** izleyen Türkler, üçüncü bölümde bir Rum kadının boynunu büküp sesini titreterek; “Türkler 1922’de İzmir’e girip



Dizide İzmir’i Türkler yakıp yıktılar! suçlamasının yapıldığı sahne.

yakıp yıktılar; her şeyimiz gitti, biz de kaçtık” dediğini duyunca çok üzülecek, dizinin 9 Eylül 1922 günü İzmir’i Yunan işgalinden kurtaran Türk ordusuna karşı yönelen sözler içerdiği Türkiye’de duyulunca, olay televizyonlarda anahaberlere konu olacaktı.

► **Türkiye’de büyüyen tepki**



Obama ve Spielberg, Beyaz Saray'da diziyi birlikte izledikleri özel odada.

Amerikan şirketine ulaşmış, yetkililer, dizinin Türkiye'deki gösterimlerinde o sahnenin çıkartılmasına karar vermişlerdi. Kararda: "O sahnenin çıkartılması filmin bütünlüğünü bozmadığından; Türkiye'deki gösterimde bu sahnenin kesilmesinde bir sakınca bulunmadığı" açıklanıyordu.

► Özürlü kabahatinden büyük

bir açıklamaydı bu. Madem bu sahnenin olması ya da olmaması, filmin bütünlüğünü etkilemiyordu, öyleyse bu sahne filme niçin konulmuş ve Türkiye dışındaki bütün dünyaya Türklerin 1922'de İzmir'i yakıp kül ettiği iftirası niçin yayılmıştı? Dizinin ünlü yönetmeni Spielberg, tüm yönetmenlerin bildiği Çehov ilkesini bilmiyor olamazdı. Anton Çehov: "İlk perdede duvara asılı bir tüfek gösteriyorsan, ikinci perdede o tüfek mutlaka patlamalıdır." der; ikinci perdede patlamayacaksa, o yönetmen o tüfeği o duvara hiç asmamalıdır...

Spielberg'in diziyi koyduğu, Türk-

leri İzmir yangınıyla suçlayan, fakat çıkartılması halinde yapının bütünlüğünü bozmayacak o konuşmalar, anlaşılacak o ki, filmin içinde değil fakat izleyenlerin beyninde patlaması için filme konulmuşlardı ve nitekim öyle de oldu. Türkiye dışındaki ülkelerde bu sözler izleyici tarafından hiç sorgulanmaksızın doğru bellenecek, yalnızca Türkiye'de tartışmaya açılacak ve tartışmaya açılan her olgu gibi,

Türkiye İzmir'i kimin yaktığı konusunda öne sürülen çeşitli görüşler çevresinde bölünecekti. Obama'nın özel bir ilgi gösterdiği bu dizinin, çıkartılması yapının bütünlüğünü bozmayan o sahnesi, böylece siyasi amacına ulaşmış oluyordu.

► Yurttaşlar Cumhuriyeti-

ni oluşturan çeşitli kökenlerden biri adına sanki o soyun sözcüsü imiş gibi ortaya atılan birileri, diğer kökten yurttaşlara: "senin soyun geçmişte benim



İzmir yangını (13 Eylül 1922)

24.09.1986, Milliyet, Sayfa 10

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Greskoviç, Ermenilerin terk ettiği binaların gaza batırılmış kumaş ve çuvallarla dolu olduğuna dikkati çekmiştir

İzmir'i Ermenilerle Rumlar yaktı

Prof. Dr. Türkkaya ATAÖV
(A.Ü. Siyasal Bilgiler Fak.)

Prentiss, "Türk askerleri ya da Türk sivillerinin bu kenti yaktıkları ya da yakmak isteyeceklerine ilişkin hiçbir kanıt bulunmuş değilim"

İZMİR'i Türklerin değil, "Rumların ve Yunanlıların yaktığını" bu kentimizi 64 yıl önce geri aldığımızdan bu yana söylüyoruz. Ancak, bu yazıyla yineleyişimiz konuya önemli bir fark getiriyor. Yaklaşık iki yıldır elimde olan bir yabancı belgenin özetini bu yılki 9 Eylül yıldönümü nedeniyle yayınlıyorum. Olan bitenler,...

dökerek, yangın çıkarmak istediklerini haber vermiş. Greskoviç 64 çarşamba sabahı Ermenilerin terk ettikleri yerlerde alev almaya hazır ve bezine batmış çol; sayıdı kahını bulmuştur. Prentiss'in yazdığı ifadesine göre, yangın çıkan yerler, "korunmasında Türklerin çikan olan" yerlerdir. Çarşamba öğleye doğru 11.20'de altı kadar yan

İftirayı reddeden ilk aydınımız Türkkaya Ataöv'ün yazısı 1986 yılında yayınlandı.

soyuma soykırım uygulandı!.." suçlamasını yönelttiğinde; suçlanan soydan olanlar, ister sussunlar ister karşı çıksınlar; her iki durumda da, yurttaşlar, yurtdışında kimliklerini geriye iterek, soy kimliklerini öne çıkardıkları bir tartışmanın içine yuvarlanacaklar ve bu tartışmayı hangi yan kazanırsa kazansın; sonuçta "Yurttaşlar Cumhuriyeti", birbirine düşman etnik topluluklara ayrışacak ve soykırım tartışmaları, o ülkenin bireylerini barış içinde bir arada tutan "Yurttaşlık Bilinci"ni, "Yurtkardeşliği Duygusu"nu öldürecekler. "Soykırım", etnik bölücü küresel odakların ulusu bölmek, ulus devleti içten çökertmek amacıyla elimize tutuşturduğu iki ucu ve her noktası kirliliği değektir.

► **Önceleri 1915'e** tarihlenen Ermeni soykırımı iftiralarının son yıllarda 1915-1922 yılları arasında yayılması ve giderek 1923'ü de kapsamaması; İzmir Yangını'nın Türklerce çıkartıldığı

iftiralarından kaynaklanıyordu. İlk kez sığağı sığağına, 1922 yılında, daha İzmir Yangını'nın dumanı tüterken, kimi önyargılı yabancı yayınlarda ortaya atılan bu iftira; yine kimi batılı yayın organlarında batılı yetkililerce çürütülmüş ve İzmir'i yakanın Türkler olmadığı gerçeği, daha o günlerde, kimi yabancı gazetelerde yer almaya başlamıştı. İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Pıriştina Kent Arşivi ve Müzesi Müdürü Sayın Dr. Okay Gökdemir'in "Fransız Kaynaklarının Işığında 1922 İzmir Yangını" başlıklı dört dördümlük makalesi, olayın gerçek boyutlarını ve sorumlularını, belgelerin tıpkı basımlarını da yayımlayarak gözler önüne sermiştir. Bu ve diğer kaynaklarda yer alan belgeler şöyle:

• **13 Eylül 1922:** Fransız gazetesi "Le Temps": "Yunanlılar çekilirken şehri yaktı ve halkı katletti."

• **13 Eylül 1922:** Savaş muhabiri G. Ercole'ün İzmir'den gönderdiği ve

30 Eylül 1922 günlü Fransız L'Illustration dergisinde yayımlanan raporu:

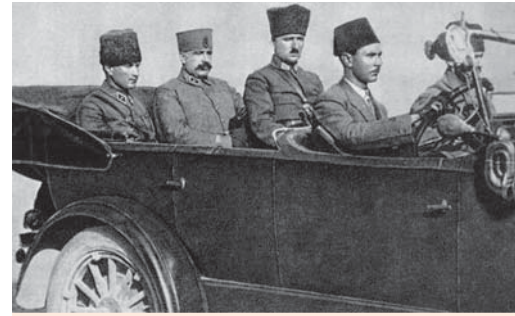
“Öğleden sonra saat 2’ye doğru Ermeni Mahallesi üzerinden yoğun bir duman bulutu yükseliyor. Bununla birlikte, bu yangın genişlemiyor ve sönme eğiliminde gözüküyor. Buna rağmen kaçmak isteyen, paniğe kapılmış insanlar rıhtımda toplanıyor. Bir Amerikan vapuru, ABD konsolosluğu önünde, hareket etmek zorunda, çünkü insanlar o vapura binmek için kendilerini denize atıyor. O anda yine Ermeni Mahallesi’n-

de, daha önemli iki yeni yangın başlıyor. Durum ciddileşiyor, çünkü güneyden gelen rüzgar şiddetiyle alevleri Frenk Mahallesi’ne doğru ilerletiyor. Silah sesleri var, el bombaları patlıyor. Türk işgali altında yaşamaktansa ölmeye karar vermiş olan Ermeniler evlerini yangına vererek, Türk askerleriyle savaşılmaya başladılar. (Ce sont les Arméniens qui décidés a mourir plutot que de souffrir l’occupation turque, ont incendié leurs maisons et engagé le combat avec les soldats turcs.) Cephanelikler korkunç bir gürültüyle infilak ediyor. Saat akşamın dokuzu; biz farkına varmadan gündüzden geceye geçtik. Gök-yüzü geniş bir ateş bulutuna dönmüş.”

•**16 Eylül 1922-** İzmir Askeri Valisi Kazım Paşa’nın başlattığı soruşturmada yangınla ilgisi bulunan 22 Ermeni terörist yakalanmış, bunlar verdikleri ifadelerde; eğer İzmir Türklerin eline geçerse yakmaya and içmiş 600 kişilik bir örgüt olduklarını ve aldıkları bu karar gereğince İzmir’i yaktıklarını itiraf etmişlerdir.

•**17 Eylül 1922:** Atatürk’ün Amiral Dumesnil’e gönderdiği telgraf: “İzmir yangını hakkında açıklama aşağıdadır. Ordumuz İzmir’i her türlü kazadan korumak için şehre girmeden evvel önlemler alınmıştır. Ancak Yunanlar ve Ermeniler daha evvel kurdukları teşkilatlarıyla İzmir’i tamamen yakmayı planlamışlardı. Kiliselerle Hrisostomos’un vermiş olduğu nutuk (Müslümanlar tarafından işitilmiştir), İzmir’i yakmak isteyenlerce dini bir vazife ola-

rak algılanmıştır. Yangın bu teşkilat tarafından çıkarılmıştır. Bunu kanıtlayan birçok şahit ve belgeler vardır. Askerlerimiz yangını söndürmek için bütün güçleriyle çalışmışlardır. Yangını askerlerimize mal eden ve iftira edenler, İzmir’de durumu yerinde görebilirler. Yalnız böyle bir iş için resmi soruşturma söz konusu olamaz. Şu anda burada bulunan her milletten gazeteciler zaten bu vazifeyi yapmaktadırlar. Hristiyan ahali hakkında gereği yapılmakta ve göçmenler yerlerine gönderilmektedir.” (Bütün Eserleri, c.13, sf. 296)



Atatürk yangın günlerinde İzmir’de

•**20 Eylül 1922:** Fransız gazetesi “Le Figaro”: “Yangın konusunda Fransız hükümetine ulaşan bilgilerden hiçbiri bu felaketin sorumluluğunu Türklerle yüklemiyor. Rodos’tan çekilen bir telgrafta da İzmir’den gelmiş sayısız sığınmacılardan hiç birisinin yangını Türklerle mal etmediği kaydediliyor. Pek çok tanığa göre suç yangın çıkarmakla görevli bir askeri birlik oluşturan Yunan askeri otoritelere aittir.”

•**21 Eylül 1922:** Fransızca “Le Levant”: “İzmir yangınının, Ermeniler

tarafından provoke edildiğini daha önce bildirmiştik, şimdi resmi açıklamalar bu haberimizi doğruluyor.” “Ermeni Kilisesi’ne yaklaşık 100 metre uzaklıkta bir Ermeni evinde ilk yangın görüldü. Bu ilk girişim, itfaiyecilerin çabalarıyla engellendi. Birkaç saat sonra kilise çevresinde patlayıcı maddeler ateş almıştı. Yangın, eş zamanlı olarak Basmane’deki ve Soğukçeşme’deki Ermeni evlerinde başladı ve art arda Ayavukla’da, Ayaparaskeri’de ve Kireçaçırı Mahallesi’ndeki Ermeni evlerinde yangın çıktı. Yangından önce bütün Ermeni evleri kapalıydı ve herhangi bir hayat belirtisi yoktu. Yangınla birlikte Ermeniler silahlı olarak evlerinden çıktılar. Hatta Ayavukla Mahallesi’nde bir Ermeni’nin kendi evini ateşe vererek çıktığı görüldü. Birçok evde yangını körükleyen paçavra parçalarına rastlandı. Bu mahallelerde yaşayan Ermeniler, aynı zamanda yangını söndürmek isteyen itfaiye erlerine ateş etmeye başladı. Ermeni mahallelerinde ve çarşıda bomba atan Ermeniler görüldü ve tutuklandılar. Darağaç’ta Yordani Aleksiyati adlı bir Rum, evini yakarken yakalandı. Kendisine bunu yapması için bir Rum görevli tarafından para verildiğini itiraf etti.

►**Anadolu’daki Ermeni** alaylarını örgütleyen meşhur Trukom, Yunanlara İzmir’i terk etmeden önce şöyle seslenmişti. ‘Siz İzmir’i Türklerle bırakarak kaçın. Biz ancak öldükten sonra İzmir’i onlara teslim edeceğiz.’

Gerçekten de İzmir’i yakmak için



L'illustration (Ahmet Pridžina Kent Arşivi ve Müzesi. Dr. O. Özdemir)

burada bir Ermeni komitesi kurulduğu anlaşılıyor.”

lerce yağmacı Türklerin öldürüldüğünü gören Lazaristlerin Üstadı) Türklerin şehirde düzeni sağlamak ve yağmayı ortadan kaldırmak amacını ispatlamıştır.

b)- Türk ordusu, başka hiçbir ordunun sahip olmadığı kadrolara sahiptir ve bu orduda disiplin iyi biçimde uygulanır.

c)- İşgalin ilk gününde bağımsız biçimde yapılan yağmalar takip eden günlerde büyük ölçüde bastırılmıştır ama bu yağmalar sırasında hiçbir zaman yangın girişimine işaret edilmemiştir.

d)- Rum ve Ermeni mahallelerinde çok sayıda cephane ve çok miktarda yanıcı ve patlayıcı malzeme depoları vardı. Bir hayli zaman öncesinden beri, bütün Hristiyanları moralman baskı altında tutmak için, İzmir'in Türklere bırakılmasından tahrif edileceği fikri üzerine propaganda yapıldığı tespit edilmişti. Bu şekildeki söylentiler binlerce defa başta bizim Genel Konsolos olmak üzere Fransızların kulağına gelmişti.

e)- Yangının arifesinde Mustafa Kemal Paşa, bizim konsolosluğumuzun birkaç ev ötesinde bulunan kordon üzerine genel karargahını kurdurtmuştu. Ateş bu evlerden hemen uzaklaştırılmıştı.

f)- Türkler yangına karşı sahip oldukları tüm imkanlarla mücadele ettiler. Bu imkanlar, böylesine büyük bir felaket karşısında elbette yetersizdi.

g)- İzmir'de çok iyi organize itfaiye ekipleri çok sayıda Hristiyan'ın git-

miş olmasından dolayı ne yazık ki karışa içindeydi. İtfaiye ekipleri mümkün olduğu kadar çabuk harekete geçtiler, ama onlar şehrin birçok noktasında aynı anda çıkan yangın karşısında bulunuyorlardı, bu durum Türk yağmacılara atfedilmeyecek bir organizasyonu gösteriyor.

Bu yangınlar mevcut yeteri miktardaki yanıcı malzemeye daha da azmış ve çok kısa sürede yaygınlaşmıştır. Kundakçılar (Ermeniler veya Rumlar) görevlerini yapmakta olan Hristiyan itfaiyecilere bile saldırmışlardı. (Sigorta Yönetimi Yangın Servisi Temsilcisi Mösyö Ernest Bon'un şahitliği).

h)- Düzenli Türk askerlerini sokaklara petrol dökmekle suçlayan, tabiatıyla güvene layık olan insanlar komundadaki Fransız rahiplerin ifadelelerini bizzat araştırdım. Bu söylentiler katıyetle yanlış öğrenilmiştir ve felaketin ciddiyeti ve aniliğinden dehşete düşmüş insanların hayalinden kaynaklanmaktadır. Türk otoriteleriyle görüşmelerim öncesinde olan herşey, iyi niyet benim kanaatimi oluşturdu. Hatta bu kanım, Türk makamlarının topladığı deliller ve hala devam ettirdikleri soruşturmalarını dikkate almaksızın oluştu. Tutuklananlar arasında çok sayıda Rum ve Ermeni ile onların itirafları bulunuyor olmalıdır.

Bu konudaki Türk gazeteleri isimler ve kanıtlarla birlikte bazı açıklamalar yapmaya başladılar. Genel bir biçimde, Rumlar için sessiz kalınırken, sadece sorumlu olarak Ermeniler tutulmak-

tadır. Alışkanlıkları ve karakterleri dikkate alındığında ben de gönül rahatlığıyla sorumluluğun büyük bir bölümünün onlara ait olduğuna inanıyorum.

► **Şunu da son olarak** bildirmek istiyorum ki bizim genel konsolosluğumuz da biraz da olsa suçlamadan pay almaktan uzak değildir. Yangından önce İngiliz Genel Konsolosluğunun talebi üzerine Amiral B. Brock 3 Eylül'de, İngiliz vatandaşlarını en kısa sürede şehri terk etmeye çağırır çağırılmaz İzmir'de panik başlamıştı. 12 Eylül'de, her zaman sakinliğini koruyan ve meslekdaşlarıyla sıkı ilişkileri olan Amerika Birleşik Devletleri genel konsolosu birden tüm Amerikan vatan-



Levant gazetesi ilgili sayfasının tıpkıbasımı (Ahmet Pıştina Kent Arşivi ve Müzesi. Dr. Oktay Özdemir, Fransız Kaynaklarının ışığında 1922 İzmir Yangını)

•23 Eylül 1922: Fransız gazetesi “Le Matin”: “Yangını çıkaranlar, kendi mahallelerini terk etmeden önce Ermeniler olmuştur. Onu izleyen talan, Türk ordusunun arkasından gelen işsizlerin ve din ve ulus farkı olmadan İzmirli serserilerin işidir.”

•25 Eylül 1922: İzmir Amerikan Kız Kolejinin Müdürü Alexander MacLachlan'ın İngiliz The Times Gazetesine gönderdiği haber: “Yangını Türk askeri kıyafeti giymiş Ermeniler çıkarttı.”

•28 Eylül 1922: Fransız Amiral Dumesnil'in “Yangının failleri kimlerdir?” başlıklı raporu: “Ben, İzmir yangınında Türklerin suçlu olamayacakları kanaatindeyim. Bu kanım hiçbir zaman duygusal bir temele de dayalı değildir. Yine bu kanım sadece mantıksal bir çıkarışmanın sonucu da değildir.

a)- Somut şahitler (düzenli birlik-

Report of Admiral Dumesnil regarding the burning of Smyrna (Izmir).

Extrait d'un rapport du Contre-Amiral DUMESNIL
du 26 septembre 1922, 127
Quelle sont les auteurs de l'incendie ?

Ma conviction que les Turcs ne devraient pas être incriminés au sujet de l'incendie de SMYRNE n'a jamais été basée sur le sentiment. Elle n'est pas non plus uniquement le conséquence du raisonnement.

a) des témoignages précis (Supérieur des Lazaristes, qui a vu tuer des pillards Turcs par des soldats réguliers) ont prouvé la volonté des Turcs de supprimer le pillage et de mettre l'ordre dans la ville.

b) l'armée turque possédait des cadres plus complets que ceux d'aucune autre armée et la discipline y est bien appliquée.

c) les pillages, isolés le premier jour de l'occupa-

Dumesnil'in raporunun özgün metninin ilk sayfası - Ahmet Pıştina Kent Arşivi ve Müzesi. Dr. Oktay Özdemir, “Fransız Kaynaklarının ışığında 1922 İzmir Yangını”.

daşlarının ayrılmaları emrini verdi ve kendisi de bizzat İzmir'i terketti. Bu bilgilerin kaynakları, İngilizler için Rumlardır, Amerikalılar içinse Ermenilerdir. Bu durum bu iki milletin genel konsoloslarının, Ermeni veya Rum kundakçıların şehri maruz bırakacakları tehlikeden önceden haberdar edildiklerini sanmaya imkan vermektedir. Maddeten ve manen yıkılan Mustafa Kemal'in felaketin duyulmamasına çalıştığı bir vakıdır. Onun asıl amacı böylesi bir felaketi İstanbul'da görmemek."

► **İzmir'in sırp kökenli** Avusturya uyruklu Hıristiyan İtfaiye Komutanı Paul Grescovitch'in raporu:

"11/12 Eylül gece yarısından bir saat sonra Ermeni Mahallesi'nde yangın çıktığını haber verdiler. İtfaiye erleriyle yangın yerine hareket edip, Rum Hastanesi'ni geçerken 120-150 kadar çoluk çocuk ve kadın acı acı bağıryorlardı. 'Niçin bağıryorsunuz?' diye sordum; 'Ermeniler bizi yaktılar, Seyis Hanı içerisinde oturuyoruz' dediler. Bunlar Rumlardı. Bu insanların; Ermeni evlerine bitişik oturduklarını ve Ermenilerin duvardan bir delik açtıklarını ve delikten çokça gaz dökerek evi ateşlediklerini söylediler.

Bunları sabaha kadar çıkmaz sokak içinde muhafaza ettim. Ve sabahleyin devriyeye teslim ettim. 13 Eylül saat 10.30'da Ermeni Mahallesi'nde ateş görüldüğünü haber verdiler. İtfaiye ile birlikte giderken Ermeni Kilisesi'nden 50 metre mesafede bir Ermeni evinin

yandığını gördüm. Evin alt katından şiddetli bir ateş çıkıyordu. Mecburi biraz geriye gittim ve etrafa yayılmaması için söndürmeye uğraşırken, Ermeni Kilisesinde yangın çıktığının haberini verdiler. Kilisenin binalarında ateş yoktu. Yalnız küçük bir bina civarında, bahçede 200 kadar üzerine yağ dökülmüş eşya balyası ile paçavralar bir yere toplanmış, üzerine de 200 kadar tüfek ve çokça da cephane konmuştu. Ateş de bunların arasından çıkıyordu. Aynı zamanda ateş içerisinde devamlı patlamalar oluyordu... Biz yangını söndürmeye çalışırken, Ermeniler ateş ediyor ve atılan mermiler yangın tulumlarına isabet ederek zarar veriyordu.

► **Yangından önce örgütlü** bir grup Ermeni genci, şehir Türklerin eline geçerse yakmaya and içmişlerdi. Bu plân acımasızca uygulandı.

Yangının ilk gün ve ikinci gecesinde 25 kadar yangının eş zamanda çeşitli yerlerden parladığını gördük. Ermeni okul ve kiliselerine girdiğimde benzin tenekeleri ve hazırlanmış kundaklar bulduk. Kadın kılığına girmiş ve yangın çıkartmakta olan çok sayıda Ermeni yakalandı ve bir çoğu hemen kurşuna dizildi.

Ermeni hastahanesinin Türkler tarafından yakıldığı büyük yalandır. Ben, Türk askerlerinin yaralıları disiplinli bir şekilde Ermeni hastahanesine yerleştirildiklerini gördüm."

• **1 Ocak 1923:** Yakın Doğu Yardım Cemiyeti yetkilisi Mark O. Prentiss'in

tiss'in Amiral Bristol'e sunduğu rapor:

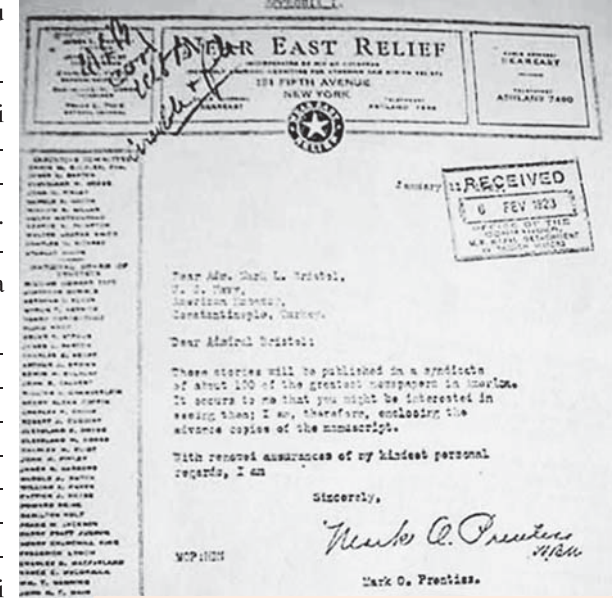
"Öyle görünüyor ki, Amerika'da hemen herkes İzmir'deki şiddete son bir trajedi olarak eklenen yangının Türklerin sorumluluğunda olduğuna inanmaktadır. Üst düzey önem taşıdığı kabul edilen böylesine bir suçlama Türklerin üzerine atılamaz.

İzmir, doğu savaşında ele geçirilen en büyük ödüllere biriydi. Halkın ve ordunun acil gereksinimi için kullanılan depolar evlerdi. Bunları neden yakınsınlar? Bu genel bilginin ögesi olarak diğer yandan Ermeni ve Rumlar bu bölgenin nefret ettikleri düşmanın eline geçmesine izin vermediler. Yangından birkaç gün önce İzmir'de bulunan bir rapora göre örgütlü genç bir Ermeni grubu, eğer şehir Türklerin eline geçerse şehri yakmaya ant içmişlerdi. Ermeniler bu planı gerçekleştirebilmek için yeteri kadar hazırlık yapmışlardı."

• **22 Ocak 1923:** Mark O. Prentiss'in San Antonio Express gazetesinde yayımlanan demeci: "İzmir'i Türkler değil, Ermeniler yakmıştır"

• **1923:** Amerikalı savaş muhabiri E. Alexander Powell'ın "Müslüman Asya'da Güç Mücadelesi" (The Struggle for Power in Moslem Asia) adlı kitabından:

"Şimdi anlıyorum ki, kamuoyuna Türk'ün kötü gösterilmesindeki yanlışlarını ve önyargılarını sistematik olarak



Mark O. Prentiss'in raporunun birinci sayfası (Heath W. Lowry - 1988)

yönlendiren gazetelerin hiçbir makul özrü yoktur. Sayfalarını, köşelerini Türk karşıtı saldırılara cömertçe açmışlar ve en serinkanlı düşünen kişilerin dahi gerçeği yansıtmak konusundaki fikirlerine itibar etmemişlerdir.

► **Buna en yakın örnek** Eylül 1922'de İzmir'in yakılması olayıdır.

Amerika'da ciddi bir öneme sahip hiçbir gazete Türkiye'de yaşanan bu dehşeti Türk tarafının görüşlerine yer vermek için beklemedi. Ancak Amerikan, İngiliz ve Fransız kaynaklarına, görgü tanıklarının ifadesi doğrultusunda ve bir Fransız komisyonun raporuyla, kentlinin Türklerin ellerine geçmesini

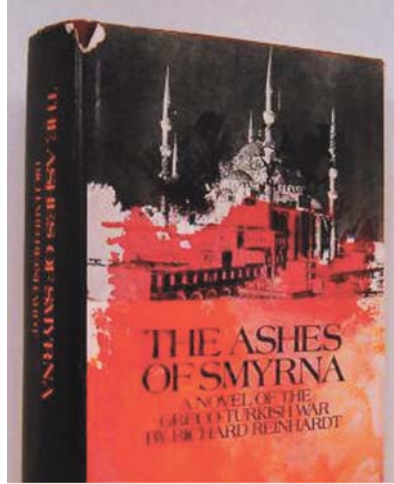
engellemek için Rum ve Ermenilerce kasten ateşe verildiği yeminli ifadelerle ortaya çıktıktan sonra bile kaç satırlarında kısacık da olsa Türklere büyük bir haksızlık yapıldığını kabul edebilme cesaretini gösterebildi.”



Amerikalı savaş muhabiri
E. Alexander Powell

•**Mart 1971:** Richard Reinhardt’ın Amerika’da “The Ashes Of Smyrna” (İzmir’in Külleri) adıyla yayımlanan kitabından:

“Ermeniler dehşet içindeydiler. Ermeniler el bombaları ve asit şişeleriyle silahlı İzmir’e dolmuşlardı. Cepleri mermi doluydu, Siyahlar giyinmiş Ermeni kadınları dinamit taşıyor, erkek çocuklar duvarların dibine gaz yağı tenekelerini yerleştiriyorlardı. Kırmızı



The Ashes of Smyrna kitabının
kapağı

kukuletalı Şeytan söylevine devam etti: ‘Kalemiz burası bizim. Hz. İsa’nın kılıcı koruyacak bizi. Bizleri buradan atmağa kalkacak olurlarsa bizlerle birlikte onlar da yanacaklar!’

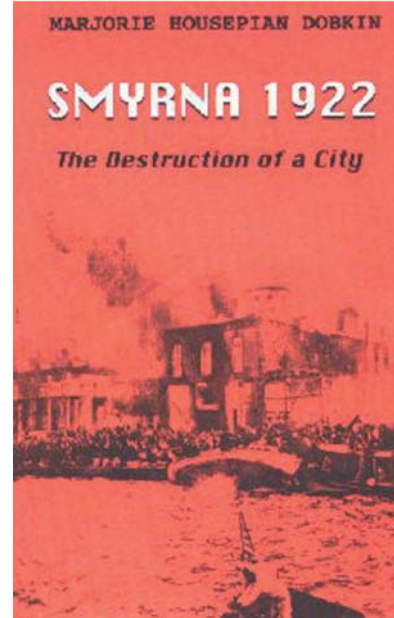
Ve kalabalık: ‘Yakacağız onları! Yakacağız’ diye tekrarladı.” (Sf. 419)

•**Eylül 1971:** Reinhardt’ın tam da Ermeni örgütlerinin Türkiye’yi soykırımcılıkla suçladıkları 1970’li yılların başında yayımlanan kitabı, Ermeni örgütlerini öfkeli edilecek; New York City Columbia Üniversitesi Barnard Koleji öğretim üyelerinden Ermeni yazar Marjorie Housepian Dobkin, Eylül 1971’de Amerika’da “İzmir Olayı” (Smyrna Affair) ve 1972’de İngiltere’de “İzmir 1922 - Bir Kentin Yıkılışı” (Smyrna 1922 - The Destruction Of A City) adıyla yayımlanan kitabında; “İzmir’i 9 Eylül 1922’de kente giren

Türk ordusu yakıtı ve İzmir’deki Ermenilerle Rumları da katletti” iftirasını yaymaya koyulacaktı.

•**1992:** Belgeler, bilgiler, bulgular ve raporlar İzmir’i Rum ve Ermeni örgütlerinin yakıtığını kanıtlamasına ve Prof. Dr. Türkkaya Ataöv 1980’li yıllarda bu belgeleri gözler önüne sermesine karşın iftiralar sürmüş, Yaşar Aksoy’un bildirdiğine göre; 1992 yılında Washington’daki Ayasofya Katedrali’nde “Ermeni - Rum Ortodoks Kiliseler Birliği”, Türk ordusunun İzmir’e girdiği 9 Eylül 1922’yi, “İzmir Soykırımı Günü” olarak ilan etmiş ve ardından ABD Temsilciler Meclisi’nin 3 üyesi, “9 Eylül 1922 İzmir’i ele geçiren Türklerin Mustafa Kemal önderliğinde şehri yakarak, yıkarak 450.000 Hristiyanı yok etmelerinin yıldönümüdür”(!) diyerek Türkiye’yi suçlayıcı bir karar

Smyrina 1922 kitabının kapağı



tasarısını imzaya açmışlardı.

► **Kabul görmeyen** bu karar tasarısının ekinde başta Ermeni yazar Marjorie Hosepian Dopkins’in “Smyrna 1922” adlı Türkleri suçlayıcı propaganda kitabı olmak üzere, bir çok düzmece anı da belge olarak sunulmuş ve “İzmir’i Türkler yakıtı” iftirası, Ermeni soykırımı iftirasına eklenerek, günümüze dek sürdürülmüştü.



Ermeni yazar Marjorie Housepian
Dopkin

•**2008-2010:** Bugün geldiğimiz noktada, Marjorie Housepian Dobkin’in: “Çıkarılan yangın öncelikle ve özellikle Ermenileri ortadan kaldırma projesinin bir uzantısıdır. Atatürk’ün muzaffer kuvvetleri, törensi bir tecavüz, yağma ve katliam orjisinden sonra, 21 müttefik kuvvetler ve Amerikan savaş gemisinin gözleri önünde kenti ateşe verdi,” iftirasını Türk okuyucusuna gerçek imiş gibi yutturmayı iş edinmiş bir takım “yerli” “yazar”lar türemiştir.

Ermeni ve Rum örgütleri başta ABD olmak üzere dünyayı İzmir’in Türklerce yakıldığı yalanına inandırmaya

çalışırken kimi “yerli”ler Türkleri İzmir’in Türklerce yakıldığına ve Atatürk’ün komuta ettiği Türk ordusunun 9 Eylül 1922’de İzmir’e girip Ermenilere ve Rumlara soykırım yaptığına inandırma işini üstlenmişlerdir.

► **Bir ulusun yabancı işgal-den** kurtuluş savaşını “tecavüz”, “yağma”, “katliam”, “soykırım” olarak nitelenebilmek için, kişinin ya usunu ya onurunu yitirmiş olması gerek.

Tarih Kurumu, şimdi “Büyük

İzmir Yangını” konulu İngilizce bir kitap hazırlamaya başlamış ve 16 Eylül 1922’de yakalanan Ermeni teröristlerin İzmir’i biz yaktık itirafları da bu İngilizce kitapta belgeleriyle birlikte yayımlanacakmış.

Bestesi Selahattin Pınar’a, sözleri Fuat Edip Baksı’ya ait bir şarkı geliyor dudaklarımın ucuna:

Bir bahar akşamı rasladım size...
Daha önceleri nerelerdeydiniz? •
cengizozakinci@butundunya.com.tr

Yolcular uçağın yanında otobüsten inmişler. Bavullarını gösteriyorlar. Uçak şirketinin minibüsü yanlarında durmuş. İçinden kaptan pilot yardımcı pilot inmişler. Yolcular fena halde şaşırmışlar. Çünkü kaptan pilotun elinde bir beyaz baston, kolunda üç noktalı bant varmış. Yardımcı pilotun elinde bir köpek tasması, tasmanın ucunda bir köpek. Sağa sola çarparak öylece ilerliyorlar uçağa.

Günlerden 1 Nisan değil ama “Şaka herhalde” demiş yolcular, dolmuşlar uçağa.

Uçak pistte hızla ilerlemeye başlamış. Yolcuların gözleri camda.

Uçak hızlanmış. Yolcular endişelenmeye başlamışlar. Uçak daha hızlanmış. Pistin sonu hızla yaklaşmaya başlamış.

ÇIĞLIK

Bazı yolcular panikleyip dua etmeye başlamışlar.



Uçak iyice hızlanıp pistin sonuna da ulaşmış. 100 metre sonra betonun bitip çimlerin başladığını gören yolcular dehşet içinde çığlığı basmışlar.

Tam o anda kaptan pilot levreyi sonuna kadar çekmiş. Tam pist biterken tekerlekler yerden kesilmiş; çak havalanmış.

Kaptan pilot arkasına yaslanıp derin bir nefes almış ve yardımcı pilota dönmüş: “Biliyor musun? Bir gün çığlık atmaktan geçicekler ve hep birlikte geberip gideceğiz!”

* Dünyada nice kör yöneticiler var...

* Çığlık atmaktan vazgeçmeyin !!!

Gönderen: TUNÇ OTU / Eskişehir

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI 5

Mustafa Kemal Yazıyor

İNGİLİZLERİN İSLÂM SİYASETİ

İngilizlerin Müslümanlara

karşı belirli bir siyaseti vardır. Tarih alimlerinden Amerikalı Dr. Gibbons Müslümanlar Efendi Değil, Dost İsterler ismindeki eserinde, bu siyaseti çok iyi anladığını gösteriyor ve diyor ki: ‘İngilizler dünyada toplu bir halde ne kadar Müslüman varsa hepsini kendi hükümleri altında görmek isterler ve bunun için de her vasıtaya müracaat ederler, hatta Çin’deki Müslüman kitleler kendi elinde olmadığı için büyük bir asabiyet hissediyorlar. Halbuki Müslümanlar başlarında Efendi görmek istemiyorlar, Onlar Dost görmek istiyorlar.’

Evvela, biz kendi hesabımıza,

İngilizlerin niçin İslam Alemi’ni elleri altında tutmak istediklerini, ikinci olarak da, ellerinde tuttıkları ve tutmak istedikleri İslâm kitlesine karşı siyasetini tahlil edelim.

İngilizler vaktiyle Hindistan’a ticaret vesilesiyle girip, kendilerinden evvel

orada bulunan Fransızları kovduktan sonra, Britanya İmparatorluğu’nun servet, ümran ve şaşaa esaslarını kurdular. Hint, Doğu’nun en zengin, en efsanevi

Amerikalı tarihçi Dr. Gibbons diyor ki: “İngilizler dünyada toplu halde ne kadar Müslüman varsa hepsini kendi hükümleri altında görmek isterler ve bunun için de her vasıtaya müracaat ederler...”

ve mamur bir parçasıdır. Bu kıtaya sahip ve hakim olan her devlet, yenilmez bir kudret ve servet kaynağına sahip olurdu. Bunu İngilizler çok iyi anladılar.

lar. Evvela Hindistan'da birkaç yüz senelik bir Türk imparatorluğunun enkazını tarumar ettikten sonra, hakim millet sıfatıyla en cesur, maddiyatı en kuvvetli olan Müslümanları elde etmek istediler. Müslümanlara ve dolayısıyla Hindistan'a sahip olabilmek için, Müslümanların ellerinde silah bulundurmamak, ahaliyi iktisaden dilenci bir vaziyete sokmak ve bu ahaliyi en derin bir cehalet içinde bulundurmak lazımdı. Esasen Müslümanlar nerede Fransız, Moskof, Hollandalı veya herhangi bir devlet ve milletin esareti altına girdilerse, bu, cahil oldukları zamanlarda ve cahil oldukları için vaki olmuştur. Ve hangi Müslüman millet yabancı ve Hristiyan tahakkümüne isyan ettiyse, İslâm'ın azamet ve vakarını anlayabilecek ilmi elde ettikten sonra isyan etmiştir.

İngilizler Hintlilerin ellerinde bir çakı bıçak bırakmayınca kadar silahlarını alıp, kendi yeni ticaret usulleriyle yerli İslâm ahaliyi parasız ve fakir bir hale koyduktan sonra, onların cehaletini artırmak ve onları cahil bırakmak için her vasıtaya, her şeytanlığa müracaat ettiler. Evvela Hintlilere hiçbir mektep açmadıkları gibi, kendilerinin açtıkları mekteplerde en basit bir dereceden fazla okumalarına müsaade etmediler. Ve daima, güya tahsilin ve medenileşmenin İslamiyet'çe sevilmediğini ve İngilizlerin, İslamların tabii hakimleri ve hamileri bulunduğu kanaatini propaganda ile İslamlar arasında yaydılar. İngilizlerin muharebelerini

Hint Müslümanları yaptı. Muharebe masraflarının büyük kısmını Hintliler ödedi. Tabii olarak İngilizlerin en büyük menfaati bu hali devam ettirmek idi. İngilizler Mısır'ı Hint yolu diye aldılar. İstanbul'u, Müslümanların müşterek ve hür bir beldesi, hilafetin ve İslam bağımsızlığının bir bayrağı diye elde etmek istediler. Türkleri, İslam bağımsızlığı için son dövüşen, yeni düşünceli ve İngilizlerin melanetini öğrenmiş bir millet diye imha etmek istiyorlar.

Türkleri, İslâm bağımsızlığı için son dövüşen, yeni düşünceli ve İngilizlerin melânetini öğrenmiş bir millet diye imha etmek istiyorlar.

Fakat bunun Müslüman dünyasına fena tesiri olacağını bildiklerinden, bunu, güya İslamiyet'i müdafaa eder gibi görünerek yapmak istiyorlar.

Bunun için bir defa halife-yi ellerine almak, onu milletinden ayırmak vasıtalarını bulmak lazımdı. İstanbul'u Anadolu'dan ayırdıktan sonra, Anadolu'yu da birbirine katmak için kendi fikirlerini kabul etmiş bir kabine getirdiler. Hilafeti esareten kurtarmak

ve bağımsız bir millet olarak yaşamak isteyen millet fertlerini, yine kendi cahil vatandaşlarına kırdırmak için Aznavur gibi mahluklar satın aldılar. Şimdi artık Türkiye Müslümanlarına karşı siyasetleri de bütün açıklığıyla meydana çıktı. Bu da; mümkün olduğu yerde Müslümanların silahını ellerinden alıp, onları Hristiyanlara kırdırmaktır. Tıpkı Adana ve İzmir'de olduğu gibi... Mümkün olmadığı yerde Çerkez, Kürt ve Türk diye Müslüman kardeşleri birbirleri ü-

”Mektep, ilim, medeniyet, esasen sizin dininize yakışmaz. Haydi bakalım, artık Haç'ın idaresine geçtiniz. Bizim muharebelerimizde İngiliz bayrağının şerefi için kan dökacaksınız...”

zerine saldırtıp, bu suretle de yine Müslümanları mümkün olduğu kadar kırdırmak ve en zayıf bir zamanlarında da Yunan ordusunu üzerlerine gönderip son vazifelerini yapmak, Türkiye Müslümanlarını yok etmek... Halifemizi ellerine aldıktan sonra memleketimizdeki Müslümanların silahlarını tamamen ellerinden alacaklar, ticaret ve iktisadi işlerde Müslümanlara baskı yapıp, malum vasıtalarıyla Müslümanları fakir ve aciz bir hale koyacaklar ve en

sonunda da Türkiye Müslümanlarına diyecekler ki: ‘Silahınız yok, paranız yok, akıllı adamlarınız elimizde esir, halifeniz ise yine tamamen hükümümüz altında ve irademizdedir. Mektep, ilim, medeniyet, esasen sizin dininize yakışmaz. Haydi bakalım, artık Haç'ın idaresine geçtiniz. Bizim muharebelerimizde İngiliz bayrağının şerefi için kan dökacaksınız. Lâzım gelirse Müslüman kardeşlerinizle de muharebe için sizi sevk edeceğiz. Memleketinizin madeni, petrolü, serveti, nesi varsa İngilizler işletecektir. Siz, bunun yüksek ameliğini bile yapamazsınız. Yalnız Rum ve Ermeni ustabaşılar nezaretinde sizi adi amele olarak bu topraklarda yaşatırız. Arş!’

Milletin ve İslam'ın namus ve haysiyeti ile hayat hakkı için haykıran Türkiye Müslümanlarını böylece yok edebilirse, Hindistan'a dönüp diyecek ki:

‘İşte halife elimizde, bağımsızlık davasında olan bu Türkiyeliler birbirini parçaladılar. Barış ve sükûnu tesis için İngiltere gelip bu memleketi işgal etmeye mecbur oldu. Nasıl bağımsızlık davasında bulunuyor ve birbirini parça parça eden Türkiye Müslümanları için beyhude isyan ediyorsunuz? İslam için bağımsızlık bitmiştir ve İslam, İngiltere'nin boyunduruğu altına girmiştir.’
İngiliz İslam Siyaseti'nin içyüzü, açık Türkçe ile budur...

*Hakimiyet-i Milliye Gazetesi
20 Nisan 1920*



ATATÜRK'ÜN DÜNYASI DÜNYANIN ATATÜRK'Ü

Cengiz Önal

“Birçok güçlükler ve engeller karşısında bulunduğumuzu biliyoruz. Bunların hepsini inceleme ile, gayret ve iman ile ve millet aşkının sarsılmaz kuvvetiyle birer birer çözüp sonuçlandıracağız. O millet aşkı ki, her şeye rağmen içimizde sönmez bir kuvvet, dayanıklılık ve ateş kaynağıdır.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

5 Amasya Genelgesi ve Erzurum Kongresi

Gazi Mustafa Kemâl ve beraberindekiler, Amasya’da başta Müftü Hacı Tevfik Efendi ve şehrin diğer ileri gelenleri olmak üzere oldukça kalabalık bir grup tarafından, büyük bir coşkuyla karşılandıktan sonra, çalışmaların yürütüleceği Saray Düzü semtindeki askeri kışlaya yerleştiler.

19 Mayıs’ta Samsun’dan başlayan



Amasya, Saray Düzü Kışlası

UlusalMücadele, Havza’dan sonra Amasya’da devam etti ve Ulusal Kurtuluş Savaşı’na ait planlar da burada yapıldı.

Mustafa Kemal, ilk olarak Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin Amasya Şubesi’nin kurulmasını sağladı. Ardından, Rauf ve Ali Fuat Paşalar da Amasya’ya geldiler ve çalışmalara katıldılar.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasında çok önemli bir adım olan ve Mustafa Kemâl tarafından bizzat kaleme alınan Amasya Genelgesi, 22 Haziran 1919 tarihinde burada yayımlandı.

Amasya Genelgesi

1-Yurdun bütünlüğü, ulusun bağımsızlığı tehlikededir.

2-İstanbul Hükümeti, sorumluluğunun gereklerini yerine getirememektedir.



Mustafa Kemal Kongre öncesi arkadaşlarıyla çalışıyor

3-Ulusun bağımsızlığını yine ulusun kesin kararı ve direnişi kurtaracaktır.

4-Ulusun durumunu göz önünde tutmak ve haklarını dile getirip bütün dünyaya duyurmak için ulusal bir kurulun varlığı çok gereklidir.

5-Sivas’ta ulusal bir kongre tezel-den toplanmalıdır.

6-Bunun için bütün illerin her sancağından, halkın güvenini kazanmış üç delegenin olabildiğince çabuk yetişmek üzere hemen yola çıkarılması gerekmektedir.

7-Her olasılığa karşı, bu iş, ulusal bir sır gibi tutulmalı ve delegeler gereken yerlere kimliklerini gizleyerek gelmelidirler.

8-Erzurum Kongresi’nin üyeleri de Sivas Kongresi’ne katılmalıdırlar.

Amasya Genelgesi’nin yayımlan-

Amasya Genelgesi’nin yayımlanmasıyla, tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulması yolundaki esaslar ortaya konuldu.

masıyla amaç oldukça açık bir dille belirtildi. Ayrıca, tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulması yolundaki esaslar ortaya konuldu. Artık sıra, Türk Ulusu’nun sesini dünyaya duyurmaya gelmişti. Bunun için, her türlü baskıdan uzak, bir Ulusal Heyet kurulmasının zorunluluğuna inanılıyordu. Bu nedenle, Anadolu’nun en emin yerlerinden birisi olduğu düşünülen Sivas’ta Ulusal bir Kongre’nin toplanması kararlaştırıldı.

İçişleri Bakanı Ali Kemâl boş durmuyor ve yayımladığı bir genelgeyle, Mustafa Kemâl’in mevcut görevinden alındığı ve hiçbir yetkisinin kalma-



Milli mücadeleye karşı çıkan, Damat Ferit’in İçişleri Bakanı Ali Kemâl

Ali Galip Bey, ziyareti- ne gittiği Sivas Valisi Reşit Paşa'yla yaptığı görüşmede, Mustafa Kemâl ve beraberinde- kileri tutuklamasını istiyordu.

diğini ilgili yerlere talimat olarak ileti-
liyordu. Hatta, Elazığ Valiliği'ne atanan
Ali Galip Bey'in, Mustafa Kemâl'i tu-
tuklamak amacıyla Sivas'ta olduğunu
bildiriyordu.

Gerekli hazırlıklar yapıldı. 26 Ha-
ziran 1919 günü sabah erkenden,
Tokat'a ulaşmak amacıyla Amasya'dan
yola çıkıldı. Tokat'ta bir gece kalındı.
Ayrılmadan önce, hareket saatini bil-
dirmek üzere Sivas'a çekilecek bir tel-
graf hazırlandı. 27 Haziran sabahı Si-
vas'a doğru hareket edildi. Ali Galip
Bey'e hazırlık yapma şansı tanımamak
için telgrafın, Heyet'in Tokat'tan ayrıl-
masından altı saat sonra çekilmesi
emredildi.

Ali Galip Bey, Sivas Valisi Reşit
Paşa'dan Mustafa Kemâl ve
beraberindekileri tutuklamasını isti-
yordu. Vali, bu isteğe şiddetle karşı çık-
tı. Bu sırada, Mustafa Kemâl ve berabe-
rindekiler de Sivas'a varmak üzereydi.
Tartışmanın gerginleştiği bir sırada,
görevli bir memur Vali Reşit Paşa'ya,
Mustafa Kemâl'in Tokat'tan çekilmesi
emrini verdiği telgrafı getirdi. Reşit

Paşa telgrafı Ali Galip Bey'e uzattı ve
gergin bir tarzda "İşte kendisi geliyor,
buyurun tutuklayın..." dedi. Ali Galip
Bey bir anda telaşlanıp paniğe kapıldı.
Bu sırada Mustafa Kemâl'in Sivas'a
ulaştığı haberi duyuldu. Odadakiler he-
yecan içinde Mustafa Kemâl'i karşıla-
mak üzere yola koyuldular.

Sivaslılar Mustafa Kemâl'i büyük
bir kalabalıkla ve sevinç göste-
rileriyle karşıladılar. Karşılamanın ar-
dından Mustafa Kemâl Kolordu Komu-
tanlığı'na gitti ve Ali Galip Bey'e gel-
mesi için haber gönderdi. Geldiğinde,
kendisi gibi eski bir asker olan Ali Ga-
lip Bey'i karşısına alan Mustafa Kemâl,
kimlere hizmet ettiğini hatırlatarak,
onu sert bir dille azarladı...

Yoğun bir günün ardından herkes
yorgun düşmüştü. Akşam Mustafa Ke-
mâl'e, Ali Galip Bey'in, yeni bir görüş-
me isteğinde bulunduğu iletildi...

Görüşmede Ali Galip, gerçekleri
inkâr etmiş ve Sivas'ta bulunuşunun
nedenini "Mustafa Kemâl'den emir al-
mak" olduğunu anlatmaya çalışmış ve
gerçek dışı beyanlarda bulunarak, biraz
inandıracılık sağlayabilmişti.

Mustafa Kemâl, Ulusal Teşkilat'ın
örgütlenmesi için gerekli talimatları ve-
rip 28 Haziran 1919 günü, Erzurum'a
gitmek üzere Sivas'tan ayrıldı.

Sıkıntılı yolculuk bir hafta kadar
sürdü. 3 Temmuz 1919'da Erzu-
rum'a ulaşıldı. Şehir girişinde, 15. Ko-

lordu Komutanı Kâzım (Karabekir) Pa-
şa ve kurmay subayları başta olmak ü-
zere, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Mer-
kez Heyeti ve yoğun halk kalabalığı,
sevinç gösterileriyle Mustafa Kemâl'i
karşıladılar. Karşılama heyetinde, İst-
anbul Hükümeti'nce görevden alınmış
Vali Münir Bey ile Bitlis Valiliği'nden
ayrılan Mazhar Müfit Bey de vardı.

Mustafa Kemâl, mevcut ekip ü-
yeleriyle yaptığı toplantıda
Ulusal Savaşım'ın önemine, yapılacak
çalışmaların güçlüğüne, gereken feda-
kârlıklara ve işbirliğinin önemi konula-
rındaki görüşlerini açıkladı... Verilen
kısaca bir aradan sonra, arkadaşları işin
başında Mustafa Kemâl'in bulunması-
nı istediklerini ve kendilerinin de des-
tek olacaklarını belirttiler. Bu gelişme-
nin ardından, Kongre hazırlık çalışma-
larına hemen başlandı...

Mustafa Kemâl ve beraberinde-
kiler henüz Amasya'da iken;
Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u
Milliye Cemiyeti (Doğu İlleri Ulusal
Hakları Savunma Derneği)'nin Erzu-
rum Şubesi, Trabzon ile anlaşarak, 10
Temmuz 1919 tarihinde Erzurum'da
bir Vilayet-i Şarkiye Kongresi (Doğu
İlleri Kongresi) toplanmasını kararlaştır-
tırmıştı. Ancak, o günkü şartlarda böyle
bir toplantıyı yapmak oldukça güçtü.
Çünkü 10 Temmuz 1919 tarihi yakla-
mış olmasına karşın; il delegeleri, he-
nüz seçilip gönderilememişti.

Mustafa Kemâl, Padi- şah'a "Görevinden ve askerlik mesleğinden çekildiğini" bildiren bir telgraf gönderdi.

Bu arada, Harbiye Nazırlığı Musta-
fa Kemâl'i ısrarla İstanbul'a çağırıyor,
Padişah da Anadolu'daki mevcut faali-
yetlerini bırakıp, İstanbul'a dönmesini
istiyordu. Padişah bir "hava değişimi"
alıp dinlendikten, sonra Anadolu'da is-
tediğin yerde otur ve hiçbir işe karışma"
diyordu. Mustafa Kemâl de, aleyhine



Mustafa Kemâl'in askerlikten ayrıldığı
gün. (9 Temmuz 1919, Erzurum)

yapılabilecekleri tahmin ettiği için, “Gelemem!” diye cevap veremeydi.

Nihayet, 8/9 Temmuz 1919 gecesi, Mustafa Kemâl, Padişah’a, “Görevinden ve askerlik mesleğinden çekildiğini” bildiren bir telgraf gönderdi.

Kongre için yeniden Valiliklerle ve Komutanlıklarla gerekli temaslar sağlandı. Sonuçta, on üç gün gecikmeyle de olsa, yeterli delege toplanmaya başlamıştı.

Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919 günü, gösterişsiz bir okulun salonunda toplandı. İlk gün Mustafa Kemâl Kongre Başkanlığı’na seçildi. Kongre’ye katılanlara genel durum ve kurtuluş çareleri konusunda aydınlatmak amacıyla, Mustafa Kemâl ayrıntılı bir konuşma yaptı. On dört gün süren Kongre’den sonra aşağıdaki kararlar alındı:

Erzurum Kongresi Kararları

1-Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.

2-Ulus, her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı kendisini topyekün savunacak ve direnecektir.

3-Vatan’ın ve bağımsızlığın korunmasında; Ulusal gücü kullanmak temel ilkedir.

4-Ulusal Güçleri (Kuva-yı Milliye) etken ve Ulusal İrade’yi egemen kılmak esastır,

5-Hristiyan azınlıklara siyasi egemenliğimizi ve toplumsal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez,

6-Manda ve Himaye kabul edilemez,

7-Millet Meclisi’nin hemen toplanmasını ve hükümet işlerinin Meclis denetiminde yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır.



Erzurum Kongresi’nin yapıldığı bina

Kongre tamamlanmış ve kararlar açıklanmıştı. Mustafa Kemâl Kongre’nin kapanışında yaptığı konuşmasını:

“Tarih, bu Kongremizi çok az görülebilen büyük bir eser olarak yazacaktır” ifadesiyle tamamladı.

Sadrazam Damat Ferit ise; sürekli olarak Ulusal Savaşım aleyhine demeçler yayımlıyordu. Hatta, 23 Temmuz 1919 günü ajanslar aracılığıyla dünyaya duyurduğu mesajında; “Anadolu’da karışıklık çıktı. Anayasaya aykırı olarak muhtelif adlar altında toplantılar yapılıyor. Bu işlerin sivil ve askeri görevlilerce yasaklanması gerekir...” diyordu

Erzurum Kongresi, önceden plânlanmış şekliyle bölgesel bir kongre olmaktan ziyade, alınan tarihi kararların vatanın tamamını ilgilendirmesi itibarıyla ulusal bir kongre olmuştur. Ayrıca, sonradan gelişecek tüm olayları

da etkilemesi açısından büyük önem arz eder.

Özet olarak ifade etmek gerekirse;

- Sivas Kongresi’nin kararları da, Erzurum Kongresi kararlarına dayanmaktadır.

- Bu kararlar, Misak-ı Milli’nin (Ulusal Ant) esasında da yer almıştır.

- Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin toplanması ve açılması gerekçesi Erzurum Kongresi kararlarına oturtulmuştur.

- Özellikle de; Lozan Antlaşması’nın bağımsızlığa ilişkin ruhunda; Erzurum Kongresi kararlarının etkisi vardır.

- Cumhuriyet’in ruhu, ulusal iradeyi hakim kılmak esasında toplanmıştır.

- Atatürk İlke ve Devrimleri’nin ilk kıvılcımları Erzurum Kongresi’nde kendini göstermektedir.

Erzurum Kongresi kararları, vatanın ve Türk Ulusu’nun kaderini ilgilendirmesi açısından dünya çapında büyük yankı buldu. Kongre sonuçları Vatan’ın dört bir tarafında coşkuyla karşılandı. Türk Ulusu’nun tek amaç etrafında kenetlenmesinde büyük etkisi olan Kongre’nin, başta Padişah olmak üzere İstanbul Hükümetini ve İtilaf Devletleri’ni telaşlandırdığı gözden kaçmıyordu.

Hatta, Damat Ferit’in, “Anadolu’da Kargaşalık Çıktı...” gerekçesiyle ve bir Sadrazam’a yakışmayacak şekilde, kendi ülkesini dünyaya jurnallemesi yabancıları bile şaşırttı...

Damat Ferit’in bir Sadrazam’a yakışmayacak şekilde, kendi ülkesini dünyaya jurnallemesi yabancıları bile şaşırttı



Mustafa Kemâl, şehrin ileri gelenleriyle Erzurum Hükümet Konağı önünde

Kararlar, bütün dünyaya duyurulmasının yanı sıra; Amerika Başkanı Wilson’a da bir mektupla bildirildi. Mektupta ayrıca, yayımlanan ilkeler ve İzmir’in Yunanistan’a verildiği hatırlatılarak, Türk Ulusu’nun bu kararları tanımayacağı, bu hususta hiç kimse ve hiçbir gücün Ulusumuza herhangi bir zorlama veya baskıda bulunamayacağı ve gerektiğinde bu uğurda kanımızın son damlasına kadar savaşılacağı özellikle belirtildi. •

(Gelecek Ay: Sivas Kongresi)

cengizonal@butundunya.com.tr

Yazan: ARİF ÇAVDAR

ÖRNEK BİR CUMHURİYET KIZI

Özden (İnönü) Toker



Mustafa Kemal Atatürk'ün en yakın arkadaşı İsmet İnönü'nün, Cumhuriyetimizin ilk on yılında doğan kızı Özden Toker (İnönü), mezunu olduğu Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi'nin Farabi Salonu'nda, 3 Nisan 2010 günü yaptığı konuşmada aile yapısını, annesi ile babasını ve içinde yetiştiği koşulları tüm içtenliğiyle anlattı.

Cumhuriyet'in o günlerinde halktan birinin yaşamıyla, Cumhurbaşkanı veya Başbakan ailelerinin yaşam biçimleri arasında, hiç de "birbirlerine yabancı" bir durum bulunmadığını da açıklamış oldu.

Özlemine ulusca çektiğimiz "hanımefendi" olgusunun canlı bir simgesi konumundaki Özden Toker, II. Dünya Savaşı'nın neden olduğu tüm ekonomik sıkıntıları kendi kuşağı ile birlikte yaşadığını, fakat o günlerde Cumhuriyetimizin geleceğine duydukları ortak güven duygusu nedeniyle, mutlu ve umutlu olduklarını belirtti.

Ankara Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen etkinlikte döne-

Özden İnönü çocukluk günlerinde babası İsmet İnönü ile



İsmet İnönü ve eşi Mevhibe İnönü

min "harika çocuklar"ı, İdil Biret ve Suna Kan'ın konseri de, dinleyicilerin bir başka özlemini giderdi.

Yüce önder Atatürk'ün, "Örnek Türk Ailesi" olarak tanımlandığı İsmet İnönü- Mevhibe İnönü çiftinin oluşturduğu aileyi, sırasıyla, Ömer, Erdal ve Özden, varlıklarıyla genişletmişler, tutum ve davranışlarıyla ise ailenin "örneklik" özelliğine katkıda bulunmuşlardı.

Özden (İnönü) Toker açıklamalarını şöyle sürdürdü:

"Nasıl bir aileden geliyorduk? Babamın babası, büyük babam, Hacı Reşit Bey, Bitlis kökenli Kürümoğulları ailesinden, babaannem Cevriye Hanım ise Tunaboyu Deliorman Türklerindedir.

İnönü Ailesi (Üstte) Ömer, Erdal İnönü (Altta) Mevhibe İnönü, Özden ve İsmet İnönü



Tipik bir Osmanlı-Türk aile örneği... Baba Anadolu, anne Rumelili. Tabii bunun tersi de olabilirdi. Babam da bir Rumelili kızla evleniyor. O da Bulgaristan'ın Zıştov bölgesinden. 1916'da evleniyorlar, babam değişik cep helerde, 9 yıl birbirlerinden uzakta yaşıyorlar.

Cumhuriyet kuruluyor, Ankara Başkent. Nihayet annemle babam Çankaya'daki eski bağ evinde buluşuyorlar. Annem babamla evleninceye kadar dönemin geleneksel eğitim anlayışı içinde yetişmiş, Batı değerlerine olumlu yaklaşılabilecek anlayışta genç bir kızdı.

Evlendikten sonra babama duyduğu sevgi, saygı ve güvenin yansıması olarak Batılı yaşam biçimini adım adım benimsedi. Bunu yaparken, geleneksel kültürü ile Batı değerlerini dengelemeye hep dikkat etti. Aynı şey babam için de büyük ölçüde doğrudur. Bu yüzden



Atatürk ve İsmet İnönü

ailemizde yüzyılın başlarında romancılarımızın mizah konusu ettiği tipte bir Batı hayranlığı yaşanmamıştır. Başımızda, Başkomutanımız, Cumhurbaşkanımız ve her zaman Başöğretmenimiz olan Büyük Atatürkümüz vardı. Ona inancımız, güvenimiz sonsuzdu. Laik Cumhuriyet devrimlerinin bizi karanlıklardan aydınlığa çıkaracağından hiç kuşkumuz yoktu.

Ailelerimizdeki büyük değişim, Anne ve babalarımızın inanç ve gayretleri ile elbirliği ile gerçekleşiyordu. Benim ailem de bu binlerce aileden birisi, İsmet Paşa'nın ailesiydi. Bizim sizlerden bir tek farkımız, babamın Kurtuluş Savaşı'ndan beri Atatürk'ün yanında bulunma şansına erişmiş olması idi. Birbirlerine hep inmiş, güvenmiş ve ülkelerini, milletlerini özlelerinden çok sevdikleri için, mücadeleye devam etmişlerdi.

Benim çocukluğuma dönelim. Babam Başbakanı. Onun başka babalardan farklı olduğunu biliyordum.

Bütün babalar böyle olur zannediyordum. Onun özel; hele evimize sık sık aile büyüğümüz olarak gelen Atatürk'ün daha da özel olduğunu zamanla farkettim.

Atatürk Pembe Köşk'te bütün Türk evlerinde görmek istediği laik, çağdaş bir Cumhuriyet ailesi buluyordu. Biliyordu ki devrimler ailenin bütün fertleri tarafından kabul edilmez, benimsenmezlerse yaşayamazlar. Orada, insanlara saygıyı öğrendim. Herkesi sevmeye mecbur değildiniz ama herkesi anlamaya çalışmanız, fikirlerine değer vermeniz lazımdı. Hiçbir zaman "bana ne!" deyip, boş vermeyecek, aklınıza yatmayan konularda direnmeyi, kendi fikirlerinizi savunmayı bilecektiniz.

Gene "ben" diyorum... Aslında bu salondaki hepimiz, sizler, tüm Cumhuriyetin 1. kuşağı benim gibi düşündü, inandı ve devrimleri bugüne kadar koruyup yaşattı.

Aradan 70 yıl geçti... Nüfusumuz 13 milyondtu. Şimdi 73 milyon. Küçük Özden'e dönelim..

Ben, Pembe Köşkte, büyük yatak

Özden İnönü'nün doğduğu Pembe Köşk



odasında doğmuşum.. Pirinç karyolam hala duruyor. Üşüyerek annemin yatağına girdiğim, bacaklarımı onunkilere dolayıp, sarılıp, ısınmaya çalıştığım geceler ilk anılarım arasındadır... Şimdi ben onun yatağında yatıyorum. Bazen torunlarım geliyor. Ben de onlara sarılıyorum.

O odada annemin başını örtüp, seccadesini yayıp namaz kıldığı, bir köşeye oturup Kuran-ı Kerim'ini okuduğu gözümün önüne geliyor... Sonra bir telaş, etrafı toplar, babamın eşyalarını hazırlardı. O gün giyeceği takım elbiseye uygun gömleğini, kravatını, çoraplarını seçer, çıkarır, divanın üzerine yerleştirirdi. Resmi bir davet varsa ve smokin giyilecekse, iş değişirdi. Babam, papyon kravatını muhakkak annemin takmasını isterdi. Seneler sonra, dostu rahmetli Hüdayi Oral'a "Sen hiç yaşamında, sevdiğin eşin tarafından böyle papyon takılma zevkini tattın mı?" diye itiraf ettiğini işitmişim.

Akrabalarını, dostlarını hiç ihmal etmezdi. Annem, eşleri politikanın cilvesine uğramış, mevkilerini kaybetmiş tanıdıklara vakit kaybetmeden gider, onları teselli eder, ümit verirdi. Babam özellikle böyle yapmasını isterdi. Onunla mevlütlere, peygamber sofralarına, düğünlere, gittiğimi hatırlıyorum. Ramazanda camiye, teravih namazını kılmaya da... Aile geleneklerini, paylaşmayı, destek olmayı, affetmeyi, dini inançlarını hiçbir zaman unutmadı, onlardan vazgeçmedi.

Abartılı iltifatlardan hiç hoşlanmazdı. Sofrada babama: "Paşam siz insan değil, insan üstünüz" gibi şeyler söyleyenlere hep kızar, onlar gittikten sonra: "Niye böyle söylüyorlar, siz de Allah'ın kulusunuz" demeyi ihmal etmezdi.

Babamı nasıl hatırlıyorum? Babamda kocaman bir kurdele ile babamın yanında çekilmiş bir çok çocukluk fotoğrafım var. Cumhuriyetin 10. yıldönümünde törenlere katılmak için gelen Rus heyetinin çektiği bir filmde Çankaya'daki bahçede, babamın kucagında bir görüntüm bile var. Küçükken benim elimden tutar, konserlere, tiyatroya, baleye, sergilere, toplantılara götürürdü. Yüzmeyi, ata binmeyi bana o öğretti. Heybeliada'da iskelenin ucundan, beni kucagına alıp, denize atıverirdi. Tabii ödüm patlardı, sesimi çıkaramazdım. Ama alışmıştım, can havliyle su üzerinde durmaya... Zaten etrafta beni hemen tutup çıkaracaklar bulunurdu.

İlk zamanlar, attan düştüğümde hemen yanıma gelip: "Niye indin kızım, haydi tekrar bin bakayım" diye beni bindiriverirdi.

İlgi duyduğu şeylere beni de alıştırırmaya çalışırdı. Çok sesli batı musiki-sini ne kadar sevdiğini bilirsiniz! Hep benim, ona konser vereceğim günü, ümitle bekledi. Bana güzel bir piyano aldı. Sevgili, değerli Ferhunde Erkin Hanım, babamın hatırına sabretti, uğraştı ama işe yaramadı.

Allah'tan İdil ve Suna imdadına yetiştiler.

Cumhurbaşkanıydı. İkinci Dünya Savaşı'na girmemeye çalışıyordu. Dünyaya kadar işi vardı. Ama hem Amerika'daki ağabeylerime her hafta mektup yazmaya, hem benimle ilgilenmeye vakit bulabiliyordu.

Yanında olduğumuz zaman, selamlaştığı kimselere, tanışak da tanınmasak da karşılık vermemizi isterdi. Nedenini anlamazdık ama yapardık. Sonraları a-sansörlerde, birbirinin yüzüne bakmayan, yanında oturanlara ağzını açıp, bir laf etmeyen insanlara rastlayınca, toplum hayatında nezaketin, güler yüzün ne kadar önemli olduğunu gördük.

Babam kendi babasından çok çekinirmiş. Onun için bizimle arkadaş olmaya çalışmış. Pek başaramadı. Bizim ona olan saygımız hep ağır bastı. Ama bizi hiç ezmedi, kendimize güvenmeyi, önemli konularda kendi tercihlerimizi savunmayı öğretti.



Özden (İnönü) Toker ve Metin Toker evlilik törenlerinde



CHP 1950'de seçimleri kaybettiğinde İsmet İnönü "en büyük zaferim" demişti.

Ben Metin Toker'le evlenmek isteyince bunu anlayışla karşıladı. "Sorumluluk benim" dediğim zaman bana inandı. Bu kararımızdan ne o, ne ben, hiç pişman olmadık.

Savaş bitti. Çok partili rejime, demokrasiye geçiş mücaadelesi başladı. 1950 Mayıs'ında babamın "en büyük zaferim" dediği şey oldu. CHP seçimleri kaybetti. Evimize, Pembe Köşk'e döndük. Babam, annem başımızdaydı. Çok mutluyduk. Devrin zor günlerini birbirimize dayanarak atlattık.

Rahatsızlığının son günlerinde beni yanına çağırıyordu. Gene aynı yatak odasında yatağın yanına diz çöktüm pamuk ellerini avucuma aldım, öptüm. Gözlerini bana dikti, uzun uzun baktı. "Kızım..." diyebildi.

Biz İsmet Paşa'nın ve Mevhibe Hanım'ın çocukları olarak doğmuş, İnönü'nün çocukları olarak büyümüş, hayata atılmış, o güne kadar gelmiştik. Artık kendi başımıza kalıyorduk.

Ama doğru eğitimi almış, Cumhuriyet çocukları olarak yaşamayı öğrenmiştik

Devam edecektik. Sizler gibi..." •

YAŞAMDAN GÖZLEMLER

Ali Naili Erdem



Hangi Bahar?

Bahar, nazı, edası, işvesi ve cana can katan sevimliliği ile geldi derken, Elazığ'da olan deprem, yüreklerimizi kararttı. Anadolu insanının kaderini değiştirmenin mücadelesini 1923'den beri veriyoruz. İstedik ki gelişmiş ülkelerin köyleri gibi yolları, elektrikleri, okulları ve beton binaları olsun. Okulları oldu. Hemen hemen

hepsinde elektrikleri de oldu. Ama evlerini kerpiçten kurtaramadık. Yoksulluk yenilemedi. Bu mücadelede 1923'den buyana sürüyor. Kaç hükümet geldi geçti, kaç ihtilal, kaç darbe oldu, kerpiç evler gitmedi. Yoksulluk yenilemedi. Şimdi yine ölümler, yine gözyaşları ufukumuza saracak ama kerpiç evler mezar olmakta devam edecektir. Ağlayanlarla, gülenler, acı çekenlerle, mutluluğu paylaşanlar, yerkürenin üzerinde varlıklarını sürdürürken ateş düştüğü yeri yakacak ve bahar mevsimi de herşeye karşın, "Yaşamak güzel şey

be kardeşim" dedirtecektir.

Yaşamak, yenileşmektir.

Duraganlıktan çıkmak, akıllı, bilimi, teknolojiyi ve insan sevgisini iktidar yapmaktır. Mevsimsel bahar gibi, sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik baharların bir dünyayı yaşamak ve yaşatmak, insanların görevidir.

Bizler bu yıl da büyük önderimizin "Benim en büyük eserim" dediği bu yüce kurumdan, bahar yüklü aydınlık sabahları bekleyeceğiz.

Geçen ay, milli heyecanlarımızın, milli duygularımızın ve kültürümüzün eseri olan TBMM'nin açılışının 90'ıncı yılını kutladık. Bizler bu yıl da büyük önderimizin "Benim en büyük eserim" dediği bu yüce kurumdan, bahar yüklü aydınlık sabahları bekleyeceğiz. Milli iradenin temsilcileri olan

beyaz eldivenli milletvekillerinin zengin ve saygın Türkiye idealine bağlı olduklarının inancıyla yarımlara güvenle bakacağız. Ve inanacağız ki, haklarında suç duyurusunda bulunulan milletvekilleri, yasama dokunulmazlığının arka-

sına sığınmayacaklar ve o mukaddes çatının altında bundan böyle ne terör belasını destekleyenler olacak, ne de adları kirli işlere karışmış olanlar oturacaklardır. Tıpkı bahar gibi ümitlerin çiçeklendiği ve ülkemizin yararına yasaların yararlı meyvelerini verdiği bir mecliste çağdaşlığın kulvarlarında koşan oturumlar olacaktır.

Hukukun üstünlüğü tartışmalarından uzak tutulacak, adalet herkese, ama herkese, uygulanacak ve demokrasimiz sağından solundan çekiştirilmeyecektir.

Yeni bir anayasa, yeni bir siyasi partiler ve seçim yasası... Genel başkanların değil, halkın oylarıyla oluşan bir meclis. Öyle bir mecliste, 7 milyon olan işsizlik belki bitmeyecek ama bugünkü rakamdan çok aşağılara inmiş, iç ve dış borçları hafiflemiş ve ulusal onuru zedelenmemiş bir devletin meclisi olarak görev yapılacaktır.

Kıscacası, demokrasinin doğasına uygun ve egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğunu kanıtlayan bir meclis. Erdemliğin, birlik ve beraberliğin meclisi. çiçek açtığı bir meclis. Bahar misali, sevgi dolu oturumların oluşturduğu bir yüce kurum. Bunlar bir hayal değildir. Fikirlerin serbestçe söylendiği meclisler hep olmuştur.

Cemreler havaya, suya ve toprağa

düşüldüler. Düşmeyen, sevgi cemresidir. O henüz gönüllere düşmedi. Terör belası sürüyor. Bu yetmezmiş gibi, toplum hayatımızın bir parçası olduğu anlaşılan şiddet, şiddeti çağırıştırıyor. Kan ve dehşet bitmiyor. Sorumsuzluğu yaşam biçimi olarak algılayanlar, tensel zevklerinin keyfini çıkarıyorlar. Ne terör umurlarındadır ve ne de soygunlar, yağmalar.

Duyargalarıyla yaşama şehvetine kapılmış olan bu tipler, tarihin her döneminde ve her ülkede hep vardır. Çer

Hukukun üstünlüğü tartışmalarından uzak tutulacak, adalet herkese, ama herkese uygulanacak ve demokrasimiz sağından solundan çekiştirilmeyecektir

çöp kabilindendirler. Ne TBMM'ni sarsabilirler, ne cumhuriyeti yok edebilirler ve ne de demokrasiye birşey yapabilirler. Kendi merkezlerinde dönüp dururlar.

Bu yıl da bahar, türlü yanlışlıklara ve çeşitli haksızlıklara karşın yarınlara aydınlığı müjdeleyecek. Bu, ülkeyi yöne-

tenlerce gerçekleştirilecektir. Ancak ülkeyi yönetenlerin güneydoğunun sosyolojik, psikolojik ve antropolojik araştırmaları bilimsel bir çalışmayla yaptığını gösteren bir işaret yok. Ve terör, iç ve dış destekli haliyle sürüyor. Doğanın ölümlü gözlerinde insanlar, yaşam savaşı veriyor. İhanet sofrasında mayalanan ölümler, 1980'den buyana uygulanıyor. O güzelim vatan topraklarında ne güller gül olma şansına sahip oluyor ve ne de bülbüller ötüyor. Toprak kan,

dağlar, taşlar, şehit destanlarıyla dolu. Terörün mimarları, son AB ilerleme raporlarına Kürtler'in milli azınlıklar olduğunu da yazdırınca, teröristler iyice azıttılar ve güzelim bahar, çoğalan ölümlerin ortasında kaldı. Cezaevleri dolu. 75 bin kapasiteli cezaevlerinde 118 bin kişi birbirleri üstünde yatıyorlar. 44 bin tutuklu var. Değişik suçlardan tutuklananların sayısı, hükümlülerin sayısından fazla. Adaletin gecikmesinden şikayetler, baharı gölgeler hale geldi. Oysa TBMM, hukuklu bir dünyanın temsilcisidir. Ve bir yerde haksızlık varsa, o haksızlığı giderir. Bilinen bir gerçektir ki, hukuk, ahlak ve sorumluluk TBMM'nin özelliği olma durumundadır. Bu özellikleri içeren bir meclis, ruhıyla, hedefleriyle, baharın doğurgan yapısını taşır.

Kurtuluş Savaşı bu meclisle yapılmış,

nur kurtaracak bahtı kara maderini" anlayışı, Türk'ün tarihinde daima var olmuş ve karanlık düşünceli insanların karşısına baharın aydınlığını taşıyanlar hep çıkmıştır. Ve baharlar gibi bir meclis, baharlar gibi bir Cumhuriyet ve baharlar gibi bir demokrasi Türkiye'mizin canları olarak yaşayacaklardır. Bizim yüreğimize yazdığımız ve aklımıza kazıdığımız bahar, işte bu bahardır. •

Bu toplum bir psikanalizden geçme-

lidir diyorlar. Doğrusu bizim böyle bir yoruma evet dememiz olası değildir. Kanaatimizce, bir süreden beri açık liman haline gelen kültürümüz, dış etkelerin altında kalmıştır. Bir de kapitalizmin ilkelliğini yaşıyorsanız, ahlâka ve hukuka itibar etmiyorsanız, gelir dağılımındaki korkunçluğu yok etmiyor da, öfkeyi geçerli sayıyorsanız, ne hoşgörü kalır ve ne de barış. Kinler ve düşmanlıklar, gemi azıya alır.

Esasında Batı'nın haçlı ru-

hunu kaybetmeyenler, huzursuz bir Türkiye'nin özlemindedirler. Fitnenin ve fesadın her çeşidini tezgahlamaktadırlar. Yorgun, güçsüz, güvensiz bir Türkiye'yi var etmek isteyen bu güçler, değişik maskeler altında Cumhuriyet'i küçültücü çalışmalarında bulunmaktadır. Ancak dünler için olduğu gibi bugün de "Bulu-

Adaletin gecikmesinden şikayetler, baharı gölgeler hale geldi. Oysa TBMM, hukuklu bir dünyanın temsilcisidir.

nur kurtaracak bahtı kara maderini" anlayışı, Türk'ün tarihinde daima var olmuş ve karanlık düşünceli insanların karşısına baharın aydınlığını taşıyanlar hep çıkmıştır. Ve baharlar gibi bir meclis, baharlar gibi bir Cumhuriyet ve baharlar gibi bir demokrasi Türkiye'mizin canları olarak yaşayacaklardır. Bizim yüreğimize yazdığımız ve aklımıza kazıdığımız bahar, işte bu bahardır. •

Bizim yüreğimize yazdığımız ve aklımıza kazıdığımız bahar, işte bu bahardır. •

alinailierdem@butundunya.com.tr



SAKLI TARİH

Sinan Meydan

Vahdettin 1 Dosyası

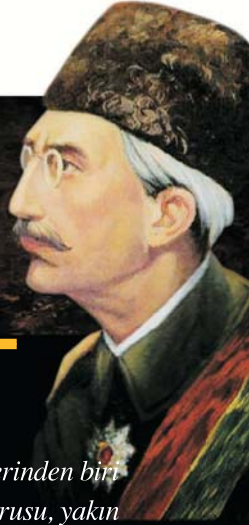
Yakın tarihin en çok “tartışılan” ve “çarpıtılan” figürlerinden birisi son padişah Vahdettin’dir. “Vahdettin vatan haini midir?” sorusu, yakın tarihin “en kışkırtıcı” sorularından biridir. İşte Vahdettin Dosyası, bu kışkırtıcı soruya “belgelerle” cevap vermek için hazırlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasındaki politikaları nedeniyle 1922 yılında TBMM tarafından resmen “vatan haini” ilan edilen Padişah Vahdettin, kendisinin bile tahmin edemeyeceği şekilde, zaman içinde parlatılarak, bugün neredeyse “Kurtuluş Savaşı kahramanı” haline getirilmiştir. Özellikle 1950 sonrasındaki “Karşı devrim” sürecinde Atatürkçülüğün karşısına Vahdettincilik çıkarılmıştır.

“Vahdettin vatan haini değildir” tezinin temelinde “halife hain olamaz” inancı ve “Atatürk’e düşmanlık” dürtüsü yatmaktadır.

Vahdettin Dosyası’ nı hazırlarken, bir taraftan yerli ve yabancı arşivlerdeki belgeler ışığında Vahdettin’ in Kurtuluş Savaşı sırasındaki politikalarını tüm çıplaklığıyla ortaya koymayı, diğer taraftan Vahdettinci yazarların çarpıtmalarını gözler önüne sermeyi amaçladım. Durum böyle olunca, ortaya çok kapsamlı ve özgün bir araştırma çıktı.

Yakın tarihi eğip bükerek Atatürk’e ve çağdaş cumhuriyete saldırmayı alışkanlık haline getirenleri bir hayli rahatsız edecek olan Vahdettin Dosyası’ nı bir “yazı dizisi” halinde siz Bütün Dünya okurlarına sunmanın derin hazzını yaşadığımı belirtmeliyim. >>



Vahdettin Hain Değildir Tezinin Kaynağı

Vahdettin vatan haini değildir” tezi, ilk kez 1929 yılında Mevlanzade Rifat tarafından ortaya atılmıştır.

Mevlanzade Rifat, 1929 yılında Halep’te basılan ve 1933’te Türkiye’de yayınlanan “Türkiye İnkılabının İcyüzü” adlı kitabında, “Vahdettin’in, Mustafa Kemal’i, Kurtuluş Savaşı’nı başlatması için Anadolu’ya gönderdiğini” iddia etmiş ve bu iddiasını, Vahdettin’in 14 Mayıs 1919 tarihinde Mustafa Kemal’e verdiği, sözüm ona, bir fermana dayandırmıştır. (1) Ancak şimdiye kadar böyle bir fermana rastlanmamıştır.

Peki ama kimdir bu Mevlanzade Rifat?

Mevlanzade Rifat, daha Atatürk Samsun’a çıkmadan önce, 24 Mart 1919’da Hukuk-i Beşer adlı gazette, I. Dünya Savaşı’na katılan komutanlara İttihatçıların vagon vagon altın dağıttıklarını ileri sürmüş ve komutanlara, “Büyük alçaklar ve haydut başları...” diye

hakaret etmiştir. Bunun üzerine Atatürk, Harbiye Nezareti’ne bir dilekçeyle başvurarak, bu yazıyı kaleme alan Mevlanzade Rifat’ın cezalandırılmasını istemiştir. Atatürk, Mevlanzade Rifat’a “O sefil iftiracı..” diye hitap ettiği dilekçesinin bir örneğini de Vakit, Alemdar ve Yeni Gün gazetelerine göndermiştir. (2) Atatürk, Mevlanzade Rifat’ın Türk ordusunun şerefli komutanlarına hakaret etmesine çok bozulmuştur. Türk ordusunun, “namuslu” ve “yurtsever” komutanlarını “haydut başı” diye suçlamanın “büyük bir ahlaksızlık ve sefil bir vicdansızlık” olduğunu belirterek bu “namussuzca iftirayı ve sahibini



“Vahdettin hain değildir” tezini ortaya atan Mevlanzade Rifat

lanetlemiştir.” Ancak Atatürk’ün Harbiye Nezareti’ne gönderdiği “şikayet dilekçesi” dikkate alınmadığı gibi Mevlanzade Rıfat, kendisine hakaret edildiği gerekçesiyle Atatürk’e dava açmıştır.

Atatürk düşmanı” Mevlanzade Rıfat’ın, Padişah Vahdettin’le ise arası çok iyidir. Padişah Vahdettin, Türkiye’den kaçtıktan sonra San Remo’ya gitmiştir. Kaçak padişahın San Remo’daki ziyaretçilerinden biri de Mevlanzade Rıfat’tır. Mevlanzade Rıfat, San Remo’ya ilk defa 1922’de bir Yunan albayla birlikte gitmiş ve Vahdettin’e, Ankara’ya karşı Yunanistan’la anlaşma teklif etmiştir. Bu görüşmede Vahdettin Mevlanzade Rıfat’a para vermiştir. (3)

Mevlanzade Rıfat, Vahdettin’i San Remo’da bir kez daha ziyaret etmiştir. Bu kez de Vahdettin’e, Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı “Kürtleri isyana teşvik etme” önerisinde bulunmuştur. (4) Mevlanzade, Türkiye’deki bütün önemli Kürt isyanlarında rol almış, kelimenin tam anlamıyla “bölücü” bir politikacı-yazardır. (5)

Kurtuluş Savaşı öncesi Atatürk’e ve vatansever Türk subaylarına, “büyük alçaklar ve haydut başları” diyen, yurt dışında iki kez Vahdettin’i ziyaret eden, onu Atatürk’e ve Türkiye Cumhuriyeti’ne

karşı harekete geçirmek isteyen ve Vahdettin tarafından çok iyi ağırlanan Mevlanzade Rıfat, bir süre sonra kaleme sarılarak “Cumhuriyet tarihi yalançıların” ana kaynağı durumundaki “Türkiye İnkılabı’nın İyüzü” adlı kitabı yazmış ve bu kitabında Vahdettin’i adeta “Kurtuluş Savaşı kahramanı” ilan etmiştir. Mevlanzade’nin bu kitabı daha sonra Atatürk’e ve cumhuriyete aldırma isteyenlerin ana kaynağı olmuştur: Necip Fazıl Kısakürek, Nihal Atsız, Tarık Mümtaz Göztepe,

Mevlanzade Rıfat, 1922’de bir Yunan albayla San Remo’daki Vahdettin’e gitmiş, Ankara’ya karşı Yunanistan’la anlaşma teklif ederek para almıştır.

Vehbi Vakkasoğlu, Kadir Mısıroğlu, Abdurrahman Dilipak, Hasan Hüseyin Ceylan, Yalçın Küçük, Burhan Bozgeyik ve Mustafa Armağan gibi tarihçi ve yazarlar, hep Mevlanzade Rıfat’ın “Türkiye İnkılabı’nın İyüzü” adlı kitabını kaynak olarak kullanmışlardır. Örneğin, Mevlanzade Rıfat’ın, “Vahdettin hain değildir!” tezinden yola çıkan şair Necip Fazıl Kısakürek, çok daha ileri giderek Vahdettin’i “Büyük

vatan dostu!” ilan etmiştir. (6) Kısakürek, söz konusu kitabında, belge ve bilgiye dayanmadan, sadece türlü kuruzluklar yaparak, bütün Kurtuluş Savaşı’nı Vahdettin’in eseri olarak göstermiştir. Dahası, eski başbakanlardan Bülent Ecevit de 6 Ağustos 2005 tarihinde, “Vahdettin vatan haini değildir!” demiştir.

“Vahdettin vatan haini değildir!” tezini incelemeyen önce Vahdettin’i birazcık tanıyalım:

Vahdettin’in Hayatı ve Karakteristik Özellikleri

Vahdettin 1861 yılında doğmuştur. Babası Abdülmecit Efendi, annesi Gülistu Hanım’dır. Abdülmecit’in 30 çocuğundan 23’üncüsüdür. Dört aylıken babası ölmüş, çocukluğu ve gençliği kapalı bir ortamda geçmiştir.

Vahdettin, çocukluğunda ve gençliğinde saray entrikalarına, hatta cınayeterine tanık olmuştur: Amcası Abdülaziz ve ağabeyleri V. Murat ve II. Abdülhamit’in tahttan indirilmeleri ve Abdülaziz’in öldürülmesi Vahdettin’i derinden etkilemiştir. Vahdettin korku içinde olduğunu Adliye Nazırı

İbrahim Bey’e şöyle ifade etmiştir: “Aczim var, korkuyorum. Maddeten hiçbir şeyden korkmam. Fakat pek ağır bir vazife üstlendim. Allah’tan korkarım. Bu saray bizim baba ocağıdır. Siz böyle şeyleri anlarsınız. Odaların birinde doğmuşum, birinde büyümüşüm, birinde babam vefat etmiş, birinde amcam yahut kardeşime bir şey olmuş. Elhasıl biri feci, biri ruhperver... Bunları gördükçe korkuyorum...” (7)



Mustafa Kemal 1916 yılında veliaht olan Vahdettin’in Almanya ve Avusturya seyahatlerine eşlik etmiştir.

Veliaht Yusuf İzzettin Efendi’nin intihar etmesi üzerine 1916 yılında veliaht olan Vahdettin, veliahtlığı sırasında Almanya ve Avusturya’ya seyahatler yapmıştır. (8) Bu seyahatleri sırasında ona Mustafa Kemal eşlik etmiştir.

Dört kez evlenen Vahdettin'in ilk eşi Nazikedâ Başkadınefendi'den Ulviye Sultan ve Sabiha Sultan adlarında iki kızı olmuştur. İkinci eşi, Müveddet Kadınefendi'den de Şehzade Ertuğrul Efendi adlı bir oğlu dünyaya gelmiştir. (9)

Mutlakiyetçi, İttihat ve Terakki düşmanı, Hürriyet ve İtilaf Partisi'ne yakın, Alman karşıtı ve çok koyu bir İngilizci olan Vahdettin'in belli başlı karakteristik özellikleri şunlardır:

1. Hastadır: Bedenen ve ruhen çok sağlıklı değildir. Çocukluğundan beri türlü hastalıklar geçirmiştir. Romatizmasından dolayı fazla yürüyememektedir. Birkaç defa baygınlık geçirmiştir. Doktoru Reşat Paşa'nın bildirdiğine göre sınırları de zayıftır.

2. Heyecanlıdır: Başkatibi Ali Fuat Bey, Meclis Başkanı Vekili Hüseyin Kazım Bey ve Amiral de Ro-beck Vahdettin'in çok heyecanlı olduğunu belirtmişlerdir.

3. Kuşkucudur: Amcası Abdülaziz ve ağabeyleri V. Murat ve II. Abdülhamit'in tahttan indirilmeleri ve Abdülaziz'in öldürülmesi nedeniyle Vahdettin de özellikle öldürülmekten korkmaktadır. Bu nedenle cebinde tabanca bulundurmaktadır.(10)

Vahdettin'in kuşkuculuğuna tanık olanlardan biri de Mustafa Kemal Atatürk'tür.

4. Muhbirdir: Gençliğinde Abdülhamit'e "jurnalcilik" yaptığı

çok yaygın bir dedikodudur. Baş mabeynci Lütfi Simavi Bey, Vahdettin'in bu özelliğinden, "Abdülhamit zamanındaki kötü şöhreti" diye söz etmiştir. Madrid'teki İngiliz elçisi Lord A Harding, İngiltere Dışişleri Bakanı'na gönderdiği 9 Temmuz 1918 tarihli yazıda Vahdettin'in, "Sultan II. Abdülhamit'in faal bir casusu olduğunu" belirtmiştir. (11)

5. Eğitimi zayıftır: Çocukluğunda ve gençliğinde geçirdiği rahatsızlıklardan dolayı yeterince iyi eğitim alamamıştır. Başkatibi Ali Fuat Bey, Vahdettin'in "fıkıhla" ilgilendiğini belirtmiştir.

6. Konuşması iyidir: Başkatibi Ali Fuat Bey, konuşması, yazması ve imlasının düzgün olduğunu belirtmiştir. Almanya gezisi sırasında Vahdettin'e eşlik eden Mustafa Kemal Atatürk de Vahdettin'in düşüncelerini çok düzgün bir şekilde ifade ettiğini belirtmiştir.



Vahdettin bir karşılama töreninde



Atatürk Vahdettin'le yaptığı görüşmelerden sonra onun kurnaz ve entrikacı biri olduğunu düşünmüştür.

7. Kurnazdır: Başkatibi H. Ziya Uşaklıgil Vahdettin'i, "Yaradılışında, hileye, entrikaya, gizli düzenlere, karışık girişimlere düşkün" olarak tanımlamıştır. Adına gelen mektupların açılmadan kendine verilmesini istemesi, hükümetle haberleşmesinde başkatibi Ali Fuat Bey yerine adamı Refik Bey'i kullanması, bazı kimselerle gizlice özel dairesinde görüşmesi, onun "kurnaz ve entrikacı" biri olduğunu göstermektedir. Atatürk de Vahdettin'le yaptığı görüşmelerden sonra onun "kurnaz" ve "entrikacı" biri olduğunu düşünmüştür.

8. Rol yapar: Ali Fuat Bey ve Lütfi Simavi Bey, Padişahın eski sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya "hasta rolü" yaptığına bizzat tanık olmuşlardır. Ayrıca, Mazhar Müfit Kansu'yla yaptığı görüşmede, "Kuvayı Milliye

tacımın pırlantasıdır! Mustafa Kemal Paşa nasıldır, afiyettedir inşallah! Ne zaman dönecek!" gibisinden sözler söyleyen Vahdettin'in yine rol yaptığı açıktır. Çünkü o günlerde Osmanlı yönetimi bir taraftan Kuvayı Milliye'yi yasaklarken, diğer taraftan da Mustafa Kemal'i etkisiz hale getirmeye çalışmaktadır. Vahdettin "rol yaparak", Mazhar Müfit Bey'in ağzından laf almaya çalışmıştır.

9. Paraya düşkündür: Bilinenin aksine Vahdettin paraya çok düşkündür. II. Abdülhamit'in kızı Şadiye Osmanoğlu'nun anıları ve Lütfi Simavi'nin "Vahdettin Efendi'nin Paraya Karşı Olan Aşırı Sevgisi" başlığı altında yazdıkları, Vahdettin'in paraya çok önem verdiğini göstermektedir.

10. Vahdettin, ayrıca iyi bir baba ve ağlayacak kadar duygulu bir insandır. (12)

Vahdettin ve Geleneksel Değerler

Vahdettin'e, Osmanlı padişahı ve halife olduğu için "dindardır", "geleneksel değerlere bağlıdır" diye sahip çıkarların bilmedikleri çok önemli bazı gerçekler vardır. Evet! Vahdettin dindardır, ama onun dindarlığı "Batı kültürü-

Vahdettin "Batı kültürüne" sonuna kadar açık bağınaz" olmayan bir dindardır. Zaman zaman eline şarap kadehi almaktan çekinmeyen biridir.

ne" sonuna kadar açık, "bağınaz" olmayan bir dindardır.

Vahdettin, geleneklerin aksine sakal bırakmamıştır. Yavuz'dan sonra sakal bırakmayan ikinci Osmanlı padişahı Vahdettin'dir. Sakal bırakmamasının nedenini, "Ben büyük ceddim Yavuz Sultan gibi sakal bırakmayacağım, çünkü sakalımı kimsenin eline vermek niyetinde değilim" diyerek açıklamıştır! (13)

Vahdettin zaman zaman içki içen ve içkili toplantılarda ve ziyafetlerde eline şarap kadehi almaktan çekinmeyen biridir. Örneğin, Tütüncübaşı Şükrü Bey, Padişah Vahdettin'in, kendisine "daima konyak aldırıldığını" belirtmiştir. (14)

Malta'dayken, 20-30 Kasım 1922 tarihleri arasında, Vahdettin ve yakınlarının şarap masrafı, 5 İngiliz lirasıdır. (15) Vahdettin, Almanya ziyareti sırasında verilen ziyafette, imparatorun şerefine şampanya kadehi kaldırmıştır. (16)

San Remo'da ikamet ettiği köşkün alt katındaki misafir odasının duvarında büyükçe bir çıplak kadın tablosu asılıdır. Halifelik iddiasında bulunan Vahdettin, misafirlerini bu tablonun altında ağırlamıştır.(17)

Vahdettin, aile hayatında da son derece moderndir. Örneğin, gelenek gereği Osmanlı hanedanına mensup kızların düğünden önce bile kocaları tarafından görülmeleri yasakken, Vahdettin, düğünden önce damadı İsmail Hakkı'yı davet ederek, kızı Ulviye Sultan'la görüştürmüştür.(18)



Vahdettin geleneklerin aksine "sakalımı kimsenin eline vermek niyetinde değilim!" diyerek sakal bırakmamıştır

O buluşmayı, "Son Padişah Vahdettin" kitabının yazarı Yılmaz Çetiner, belgeler ışığında şöyle anlatmıştır: "İsmail Hakkı Beyefendi'ye Harbiye Nezareti'nden resmi bir yazı geldi... Velihaht Vahdettin Efendi, Çengelköy'-



Vahdettin'in damadı İsmail Hakkı ve kızı Ulviye Sultan düğün töreninde

de köşküne çağırıyordu. İsmail Hakkı'yı bir korku aldı! Acaba kızıyla buluştuğunu haber aldı da buna kızacak, darılacak mı endişesi içinde salonda beklerken Vahdettin Efendi girdi içeriye... Selamlaştıktan sonra oturdu hiç konuşmadan. Bir sigara içti ve birden ayağa kalkıp çıktı odadan... Garip bir durumdu bu ve İsmail Hakkı'nın yüreği küt küt atıyordu! Az sonra bir de baktı ki, Vahdettin, yanında kızı Ulviye Sultan'la beraber tekrar içeriye giriyor. İşte kızım müstakbel kocan!" (19)

Vahdettin'in eşlerinin, kızlarının ve kız torunlarının başı açıktır. Vahdettin ailesine mensup kadın hanedan üyelerinin yurtdışında çekilmiş fotoğraflarına bakılacak olursa başların açık olması bir yana, padişahın eşlerinin, kızlarının

ve kız torunlarının son derece modern, hatta dekolte batılı kıyafetler giydikleri görülecektir. Örneğin, Vahdettin'in torunu Neslişah Sultan, Hümeyra Sultan, Hanzade Sultan ve Hibetullah Necla; kızları Ulviye Sultan ve Sabiha Sultan ile ikinci eşi Müveddet Kadınefendi başları açık, modern giysiler içinde adeta batılı kadınlardan ayrılmayacak şıklıkta Avrupa'da arzı endam etmişlerdir.(20)



Vahdettin'in ikinci eşi Müveddet Kadınefendi ve kızı Ulviye Sultan (alttaki resim)





Sabihe Sultan ve iki kızı Hanzade ve Hibetullah Necla

Vahdettin kadınlara çok düşkündür. İlk eşi Nazikeda Sultan'la evlenirken ona "üzerine başka bir kadınla nikahlanmayacağı" sözü vermiştir. Evet! Vahdettin 7 yıl boyunca sözünü tutmuş, başka bir kadınla evlenmemiştir, ama bu sürede gizlice başka kadınlarla birlikte olmuştur. "Vahdettin Efendi, tıpkı babası Sultan Abdülmecit ve Ağabeyi Sultan Abdülhamit gibi kadınlara düşküdü... Yemin ettiği için bir başka kadını nikahına alamıyordu, ama gizli gizli kısa süreli aşklar yaşıyordu..." (21)

Beste yapan, içki içen, şampanya kadehi kaldıran, misafir odasında çıplak kadın resmi bulunduran, sakal bırakmayan, evlenmeden önce kızını damat adayıyla bizzat görüştüren, gizlice başka kadınlarla birlikte olan ve eşlerinin, kızlarının ve kız torunlarının başları açık olan Padişah Vahdettin'e "halifedir" diye sadece "dinsel gerekçelerle" sahip çıkanların şapkalarını önlerine koyup düşüncelerini öneririm.

Vahdettin: "Şaşırmış bir haldeyim"

Ağabeyi Sultan Reşat'ın ölümü üzerine 4 Temmuz 1918'de padişah olan Vahdettin, tahta çıktığında 58 yaşındadır. Vahdettin, padişah olmaya istekli ve hazır değildir. Tahta çıktıktan hemen sonra Şeyhülislam Musa Kazım Efendi'ye, "Ben bu makam için hazırlanmadım. Çocukluğumdan beri vücutça rahatsız olduğumdan layıkıyla tahsil edemedim. Yaşam kemâle erdi, dünyada bir emelim kalmadı. Biraderle (Abdülmecit Efendi) hangimizin evvel gideceğimiz (öleceğimiz) belli olmadığından bu makamı beklememekteydim. Fakat takdiri ilahi ile bu ağır vazifeyi üstüme aldım. Şaşırmış bir haldeyim. Bana dua ediniz!" demiştir. (22)

Vahdettin'in "şaşıklık içinde olması" sadece iyi eğitim almamasından ve bu makama hazır olmamasından kaynaklanmamıştır; onun şaşkınlık içinde olmasının asıl nedeni, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumdur. I. Dünya Savaşı sona ermiş, çok ağır bir yenilgi alan Osmanlı Devleti, elindeki toprakların büyük bir kısmını kaybetmiş ve devlet uçurumun kenarına gelmiştir. İşte o günlerde Vahdettin, başmabeyni Ali Fuat'a, " Ben sonucu

iyi görmüyorum, ah şu işin içinden az zararlı çıkabilsek!" demiştir. (23) Vahdettin, I. Dünya Savaşı'na girilmiş olmasından hiç memnun değildir. 20 Kasım 1918'de, Daily Mail gazetesine verdiği demeçte, "Eğer ben I. Dünya Savaşı çıkmadan önce tahta çıkmış olsaydım, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını mutlaka korurdum." demiştir. Bu nedenle tahta çıkar çıkmaz bir an önce ateşkes antlaşması yapılmasını istemiştir. (24) Vahdettin'in I. Dünya Savaşı karşılığının temel nedeni, bu savaşta Osmanlı'nın karşısındaki en büyük düşmanın İngiltere olmasından kaynaklanmaktadır. Vahdettin, Almanya'ya karşı İngiltere'ye yakınlaşma tarafıdır. İttihatçılarla ve Enver Paşa'yla ayrılığının temelinde de bu vardır.

Emperyalizmle, özellikle de İngiliz emperyalizmiyle kuşatılmış bir devletin başına geçen Vahdettin'in tek düşüncesi, mümkün olduğunca İngilizlerle yakınlaşmaktır.

"Ben büyük ceddim Yavuz Sultan gibi sakal bırakmayacağım, çünkü sakalımı kimsenin eline vermek niyetinde değilim" diyen Vahdettin, evet belki sakalını kimseye kaptırmamıştır, ama, bütün vücudunu İngilizlere ve İngilizci sadrazam Damat Ferit'e kaptırmıştır." (Devam edecek)

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça:

1-(Mevlânâzade Rifat, Türkiye İnkılabı'nın İç-yüzü, İstanbul, 2000, s. 215)

2-(Vakit, Yeni Gün, Alemdar gazeteleri, 25 Mart 1919).

3-(Tarık Mümtaz Göztepe, Vahdettin Gurbet Cehenneminde, İstanbul, 1968, s. 159; Turgut Özakman, Vahdettin, M. Kemal ve Milli Mücadele, 6.bs <<http://6.bs>>, Ankara, 2007, s. 75).

4-(Özakman, age, s.75).

5-(Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması, 5.bs <<http://5.bs>>, İstanbul, 1993s. 11, 16, 59, 184, 186).

6-(N. Fazıl Kısakürek, Vatan Haini Değil, Büyük Vatan Dostu S. Vahdettin, İstanbul, 1975).

7-(Mahmut Kemal İnal, Son Sadrazamlar, C.IV, İstanbul, 1982, s.2096).

8-(Özakman, age, s.30).

9-(Yılmaz Çetiner, Son Padişah Vahdettin, 7.bs <<http://7.bs>>, İstanbul, 1993).

10-(İnal, age, s. 2101).

11-(İngiliz Arşiv Belgeleri, FO,371/3410/12379; Hardinge'den Balfour'a gizli yazı, Madrid, 9.7.1918; Salahi, R. Sonyel, Gizli Belgelerle Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı, Ankara, 2007, s.x).

12-(Özakman, age, s.31).

13-(Enver Behnan Şapolyo, Osmanlı Sultanları Tarihi, İstanbul, 1961, s.460,461).

14-(Yakın Tarihimiz, C.3, 388).

15-(FO, 371/9118/E.172: Colonial Office'ten Fpreigen Office yazı, Bilal N. Şimşir, "Vahdettin'in Kaçışı ve Sonu", Cumhuriyet gazetesi, 28 Kasım 1973; Özakman, age, s.31.dipnot 67).

16-(Rıza Tevfik Bölükbaşı, Biraz da Ben Konuşayım, İstanbul, 1993, s.32).

17-(Göztepe, age, s.147; Özakman, age, s.31)

18-(İ. Hakkı Okday, Yanya'dan Ankara'ya, 2.bs <<http://2.bs>>, İstanbul, 1994, s.206).

19-(İ. Hakkı Okday, Yanya'dan Ankara'ya, 2.bs <<http://2.bs>>, İstanbul, 1994, s.206).

20-(Fotolar için bkz. Çetiner, age, s. 381 vd).

21-(Çetiner, age, s.52).

22-(İnal, age, s.2095).

23-(Tarık Mümtaz Göztepe, Vahdettin, Mütareke Gayyasında, İstanbul, 1969, s.15).

24-(Lütfi Bey, Osmanlı Sarayı'nın Son Günleri, Hz. Ş. Kutlu, İstanbul, 1978, s.445,446).



EVRENSEL
BAKIŞ AÇISI

Gürbüz Evren

Orman nedir ki
diyener mutlu
olacak

2B Yasası Yeniden Gündemde

Şehirlerarası yolculuklar sırasında herkesin dikkatini çektiğini düşündüğüm bir konuya değinerek yazıma başlayayım. Kentlerin giriş ve çıkışlarında dernek, kurum, kuruluş ya da siyasi partilerin isimlerinin bulunduğu “Hatıra Ormanı” yazılı tabelaları mutlaka görmüşsünüzdür. En az 7–8 yıl öncesinin tarihlerini taşıyan kimi tabelaların çevresinde ya tek bir ağaç bulunmaz ya da yıllar önce dikilmiş ve bakımsızlıktan kurumuş fidanlardan başka bir şey yoktur.



yöresindeki ormanlık alanlar haksız getiriler uğruna, hem de herkesin gözü önünde yakılıyor, kesiliyor, talan ediliyor ve tüketiliyor.

Ülkemizdeki orman varlığına geçmeden önce kısaca yaşadığımız gezegendeki duruma bakalım. Dünyadaki orman varlığı toplam 4 milyar hektardır. Başka bir deyişle ormanlar kara alanlarının yüzde 30 unu kaplamaktadır.

En büyük orman alanına sahip ülke ise 700 milyon hektar ile Rusya'dır. Bu ülkeyi 671 milyon hektar ile Brezilya, 450 milyon hektar ile Kanada, 300 milyon hektar ile Amerika Birleşik Devletleri, 166 milyon hektar ile Zaire, 162 milyon hektar ile Çin, 145 milyon hektar ile Endonezya ve 144 milyon hektar ile Avustralya izlemektedir.

Onca koruma yasasına rağmen, ormanlık alanlar haksız getiriler uğruna, yakılıyor, talan edilip tüketiliyor.

Orman Genel Müdürlüğü verilerine göre ülkemizdeki orman alanlarının toplamı 21,2 milyon hektardır. Verimli orman alanlarının Türkiye

Kimi zaman da tabelaların sayısı o kadar çoktur ki, kendinizi bir tabela ormanında hisseder, acaba “Hatıra Ormanı” dedikleri bu mudur diye düşünürsünüz. İşte bu görüntüler bir anlamda ormana bakımımızın da yansımalarıdır sanki.

Neyse ki yol boyunca sadece bu tür iç karartan görüntüler değil gerçek ormanlar da vardır. Ben de bu ormanlık alanlardan geçerken mutlaka tabelalardaki anlamlı mesajları okurum. En beğendiklerim ise “Ormanlar bize dedelerimizin değil, torunlarımızın emanetidir” ve “Ormanı bekçi değil sevgi korur” sözleri olmuştur. Ormanlar için söylenmiş o kadar çok güzel söz var ki, hepsini toplamaya kalksak bir kitap olacaktır. Oysa Türkiye'deki duruma baktığımızda, yukarıda aktardığım her iki mesajın da hiç ama hiç dikkate alınmadığını görürüz. Onca koruma yasasına rağmen, başta büyük kentler olmak üzere ülkemizin birçok

alanına oranı ise yalnızca yüzde 11,4'tür. Bu tablo ormanlarımızın endişe verici derecede küçüldüğünü yani orman fakiri olduğumuzu göstermektedir.



Yangınların, sorunun büyüme-

indeki katkısı ise herkes tarafından bilinmektedir. Türkiye'de son 64 yılda çıkan 70 bin yangında, bir milyar 600 milyon dönüm orman alanı yok olmuştur.

Ormanlık alanların küçülmesinin nedenleri arasında, son dönemde 61 değişik sektör için bir milyon hektar yani 10 milyar dönüm ormanlık alanın 49 yıllığına tahsis edilmesini de saymak gerekiyor.

Ormanlık alanların küçülme nedenleri arasında son dönemde 61 değişik sektör için 10 milyar dönüm ormanlık alanın 49 yıllığına tahsis edilmesini de saymak gerekir.

Yasal düzenlemeler sonucu orman alanlarının zarar görmesinin en iyi ve son örneklerinden biri ise 2-B yasasıdır.

Ormandaki villa sahipleri "her şey yasal" diyor, ancak bu durum ormanın katledildiği gerçeğini değiştirmiyor.

Kamuoyunda 2-B olarak bilinen orman özelliğini yitirmiş arazilerin kadastro işlemlerini tamamlayarak hazine adına tescilini yapacak yasa değişikliği 15 Ocak 2009 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, 13 Ret oyuna karşı 187 oy ile kabul edildi. Bunun üzerine muhalefet yasayı Anayasa Mahkemesi'ne götürdü ve Mahkeme Mayıs 2009'da yürürlüğün durdurulması istemini esastan görüşmeye karar verdi. Yasa halen Anayasa Mahkemesi'nde görüşülmek üzere bekliyor. Ülkemiz ormanlarının geleceğini yakından ilgilendiren bu yasa, Mart 2010'da gündeme gelen Anayasa Değişiklik Paketi ile de anılmaya başlandı.

Şimdi bu yasa hakkında genel bilgiler verelim. Orman vasfını kaybetmiş araziler için kullanılan "2B" tanımı, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2'nci maddesinin B bendinden geliyor. Orman vasfını yitirmiş, kadastro marifetiyle orman

alanları dışına çıkarılmış, bir daha geri kazanılamayan ve ıslah edilemeyen araziler, 2B olarak tanımlanıyor.

Yasayı savunanlar, "İşgalcilerin elinde bulunan, devlete bir kuruş ödemeyen kişiler tarafından harici senetlerle alınıp satılan, yeniden orman yapılması mümkün olmayan Hazine arazileri, kullananların elinden alınıp, rayiç değerlerinin üzerinden değerlendirilecektir" yorumunu yapmıştı.

2B diye tanımlanan 31 Aralık 1981 tarihinden önce orman vasfını yitirmiş olan bu arazilerin üzerinde su, doğal gaz ve elektrik gibi altyapısı devlet tarafından oluşturulmuş 450 bin bina var ve yaklaşık 2 milyon insan yaşıyor. Bu araziler üzerinde ilçeler, beldeler, mahalleler, kaymakamlık binaları var. Altyapı üstyapı, asfalt yollar ve okullar da yapılmış.

2B arazilerinin en fazla olduğu illere baktığımızda ise ilk sırada Antalya'yı görüyoruz. Bu ildeki 45 bin 548 hektarlık 2B arazisinin önemli bir böl-

Çarpık kentleşme orman alanlarını tehdit eden unsurların başında geliyor



Yasal değişikliği yapan Hükümet için orman vasfını yitirmiş alanlar gelir kaynağı olarak görülüyor.

lümü ise tarım alanıdır. Antalya'yı 92 bin 287 hektar ile Mersin, 34 bin 887 hektar ile de Balıkesir izlemektedir. Ankara'daki 2B arazi miktarı 31 bin 706 hektarı, Adapazarı'nda da 29 bin 643 hektarı bulmaktadır. İstanbul'daki 2B arazisi miktarı ise 18 bin 233 hektardır. 2B arazilerinin en az olduğu iller ise Muş, Rize, Giresun, Tunceli ve Siirt'tir. Bu kentlerdeki 2B arazilerinin toplamı ancak 100 hektar kadardır.

Yasal değişikliği yapan Hükümet için orman vasfını yitirmiş araziler gelir kaynağı olarak görülüyor. Toplam 25 milyar dolar gelir beklenen 2B arazileri 473 bin hektarlık bir alanı içeriyor. Bu büyüklük, Lüksemburg'un iki, Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti'nin 1,5, Hong Kong'un 5 katı ve İstanbul ilinin tamamına karşılık geliyor.

2-B arazileri için yapılan yasal değişikliğin bir hedefinin de 29 Mart 2009 Yerel Seçimi olduğu söylenmişti. Kesin sayı belli olmamakla birlikte yeni yasanın 2 milyon seçmeni ilgilendirdiğine

işaret edilmişti.

İşte bu noktada İstanbul örneği ön plana çıkıyor. İstanbul ormanları daha düne kadar Dünya Kültür Mirası Liste-si'nde yer alıyordu. Türkiye'de bulunan 122 önemli bitki alanının 7'sinin İstanbul ormanlarında yaşaması, ülkemizdeki en büyük ve kaliteli fundalıkların İstanbul'da gelişmesi bu kentteki ormanların önemini anlatacak somut örnekleridir.

Ne yazık ki özel tahsisler, boğaz köprüleri, sık sık değiştirilen yasalar ile arazi mafyası İstanbul ormanlarının yok edilmesinde etkili olmayı sürdürmektedir.

İstanbul ormanları daha düne kadar Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alıyordu.

Yağmalanan İstanbul ormanlarında Sultanbeyli gibi bir ilçe, Çavuşbaşı ve Akfırat gibi de beldeler yaratılmıştır. 2B arazilerinde İstanbul'daki 18 bin 233 hektarlık alanın önemli bir bölümünü Beykoz sırtlarındaki Çavuşbaşı oluşturuyor. Bölgede 10 bin civarında bina var. Çavuşbaşı kısa süre önce Çekmeköy Belediyesi'nin bir mahallesi haline getirildi. Böylece imar planının da önü



Yağmalanan İstanbul ormanlarından Sultanbeyli gibi bir ilçe, Çavuşbaşı ve Akfırat gibi beldeler yaratılmıştır

açılmış oldu. Bölgede 2-B yasaının ardından fiyatlar dört beş misline çıkarak haksız getiri kaynağına dönüştü.

İstanbul Çengelköy'de ise altı yapı kooperatifinde kurulu 4 bin 48 konut ve civarındaki bin kadar gecekonduyu kapsayan bir bölge 2B arazisi olarak değerlendiriliyor.

2-B arazilerine bakıldığında çok ciddi mülkiyet değişiklikleri yapıldığı görülüyor. İstanbul'da özellikle kuzeye doğru yeni alınmış kararlar bulunmaktadır. Örneğin üçüncü köprü gibi projelerle, Karadeniz maden ocakları alanında, Riva'da önerilen alanlarda çok yüksek haksız getiri fırsatı var.

2B yasaını savunanlar ve bu yasaının sosyal bir yaranın tedavisi olduğunu söyleyenler ve orman arazilerinin küçülmesine yol açan yasaları çıkarıncılar nedense her fırsatta Fatih Sultan Mehmet'in torunu olmakla övünürler. Oysa Fatih, "Ormanlarımdan bir dal kesenin başını keserim" diyecek bir çevre duyarlılığına sahiptir. Yine ormanları yok ederek yerine ilçeler, beldeler kurul-

masına olanak sağlayanlar her fırsatta en iyi Müslüman olduklarını dile getirirler. Oysa Hazreti Muhammed, Medine'nin kent sınırından itibaren 12 millik mesafeyi koruluk alan ilan etmiş, bu alanda bulunan kurda, kuşa, ağaca ve çiçeğe dokunulmasını yasaklamıştır.

Yine Hazreti Muhammet, bir hadisinde "Kıyamet kopmakta iken bile, elinde bir ağaç fidanı olan, eğer zaman buluyorsa onu diksin" diyerek konuya verdiği önemi vurgulamıştır.

Ormanlar sadece ülkemizde değil dünyada da tükenmektedir. Yapılan

son araştırmalara göre dünyada her yıl 13 milyon hektar orman yok olmaktadır. Bu kötü gidış ise iklim değişikliği, küresel ısınma, çölleşme, biyolojik çeşitliliğin yok olması gibi insanlığın geleceğini yakından ilgilendiren çevre sorunlarını ortaya çıkarmaktadır.

Hızla tükenen daha doğrusu tüketilen orman varlığına baktığımda, "Ormanlar bize dedelerimizin değil, torunlarımızın emanetidir" ve "Ormanı bekçi değil sevgi korur" sözlerini anımsayıp acı acı gülüyorum. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Bunları Biliyor musunuz?



- Fil dört dizi olan tek hayvandır
- Kraliçe arı günde 1500 yumurta bırakır
- Bukelamun her iki gözünü aynı anda farklı yönlere hareket ettirebilir.

• Zıplayamayan tek memeli fildir.

• Uzun beyaz tüylü kutup ayılarının derileri siyahtır.

• Bir salyangoz üç yıl boyunca uyuyabilir



• Satrançta kullanılan "şah-mat" sözcükleri İran (Pers) dilinde "Kral öldü" anlamına gelen "Shah Mat" sözcüklerinden dünyaya yayılmıştır.

• Kelebekler ayakları ile koku alırlar.

• Peru'da Mısır'dakilerden daha fazla piramit vardır.

• Balarıları asla uyumazlar.

Büyük Gaflar

"Radyonun geleceği yok"

Lord Kevin - İskoçyalı fizik Alimi

"Artık yeni hiçbir şey yok. İcat edilebilecek herşey icat edildi."

Charles H. Duell - Amerikan Patent Dairesi Başkanı 1899

"Denizaltıların savaşta ne işe yarayabileceğini anlayamadım. En fazlasından mürettebatın boğularak ölmesine sebep olabilir."

H. G. Wells - yazar 1901

"Bilgisayarlar gelecekte belki sadece 1,5 ton ağırlığında olacaklar."

Popular Mechanics Dergisi - 1949

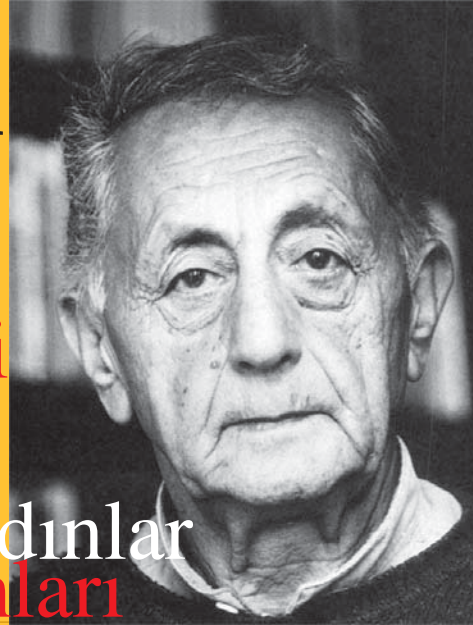


BÜYÜK
YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

İlhan Berk

ve Şiirlerindeki
Denizciler
Yapı Ustaları
Bodrumlu Kadınlar
Toprak Adamları



*Her şiirde dünyanın yaşamundan
bir ânu görürüz İlhan Berk*

ilhan Berk Manisalı yoksul bir ailenin çocuğuydu. İlköğretmen Okulu'nda okuyarak Giresun'da görev yaptı. Daha sonra öğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsü'nde sürdürdü. Zonguldak, Samsun, Kırşehir'de Fransızca öğretmeni olarak çalıştı.

Yani halkın içinden yetişmiş, öğretmen olarak halkın arasında yaşamıştı. Bu yaşamın onu bezdiren yanları az olmadı.

Şunları anlatacaktır:

"Mesela Samsun'da işçilerle olan temasım nedeniyle bizi Kırşehir'e gönderdiler, şair olarak ilk zılgıtı böyle yedim."

Yaşamının daha sonraki dönemi Başkent'te geçti. Emekli olduğunda büyük bir bankanın yayın bürosunda çevirmendi. O yıllarda yakın çevresinde artık yalnızca öncü sanatçılar yer alıyordu. Şiirinin "Galile Denizi" kitabıyla başlayan dönemini besleyen kaynaklar arasında ise ilkçağ tarihi, kutsal kitap, azınlıkların yaşamı geniş yer tutuyordu...

Emekli olduktan sonra yerleştiği Bodrum, onun şiirlerini besleyen verimli yeni bir kaynak oldu. Bu dönemdeki şiirlerinde yine "yalnızlık"tan, "sıkıntı"dan uzun uzun söz etti. Eski izleklerinden "sevgi"yi bol bol konu edindi:

*"Senin yüzün denize inen sokaklar
Dört yol ağızları, su saatleri senin
yüzün*

*Ne zaman eğilsem yüzüne ben
Yüzün erkenden açan çarşılar
Cumhuriyetin ilk günleri gibiydi
yüzün*

*Senin su duruluğunda yüzün
Sevdiğim kâğıtlar inceliğinde*



*Emekli olduktan sonra
yerleştiği Bodrum, onun
şiirlerini besleyen verimli
yeni bir kaynak oldu.*

*Elma kokan bir Türkçeyle
konuştuğun içindi*

...
*Her gün pazar kurulan o sokaklar
içindi*

...
*Çocuklar okuldan dönüyormuş gibi
sesin içindi*

*İşte bütün ama bütün bunlar için
sana teşekkür ederim"*

Memet Fuat onun için "Ne-ye dokunsa şiir oluyor," demişti. İlhan Berk Bodrum şiirlerinde kentin doğasına, bitkilerine "dokundu", bunlardan bol bol şiir üretti!

Ancak ozanın Bodrum yılları onu bir yandan da, içinden geldiği çevrenin insanlarıyla yenden karşı karşıya getirdi. Böylece Bodrumlu kadınlar, denizciler, toprak adamları, yapı ustaları onun şiirindeki yerlerini aldılar. "Bodrum'da bir ev ve yine yarı arsa yarı ev bir yer aldım. Sonradan onları satarak bugünkü eve taşındık," diye anlatır; ama bu işler hiç de kolay olmamıştır. 1970 yılı günlüğü satın aldığı evle, yapı işçileriyle, onarma, yeniden düzenleme işleriyle dopdoludur:

Bodrumlu "küçük insanlar"-dan başkaları da çıkar karşısına ama onların hiçbirine kanı ısınmaz.

"Beni evin ilk yapısının değişikliği, yalınlığı ilgilendirdi. (...) Eskiliğini, orasının burasının çökecekmiş gibi olmasını görmeyiverdim. (...) Kısa sürede de evin onarımına geçtim. Oldukça uzun bir zaman aldı bu. Ama değdi de."

Ozan şimdi yepyeni bir dünyanın insanlarıyla karşı karşıyadır:

"Öğleden sonra duvarcı ustasıyla evi gezdik. / Balıkçı kahvesine gittim. Balıkçılar dünyanın en iyi insanları./ Kireçler geldi. İki deve yükü. Deveci hoş bir adam, develerini anlattı durdu./ Akşam Ali'nin dükkânı kapayıp içtik.

Berberlik yapıyor. Dünya iyisi Ali./ Azmakbaşı kahvesinde güneşledim. Balıkçılarla konuştum. Hepsini çok seviyorum."

Bodrumlu "küçük insanlar"dan başkaları da çıkar karşısına ama onların hiçbirine kanı ısınmaz:

"Bir memurla tanıştım. Kumbahçe mahallesi kentin en fukara mahallesi dedi. Halkının yaşayışını da aşağıladı. Giritli ve balıkçı diye. Adamdan tiksindim."

"Kent'in ileri gelenlerine tanıştırdım. Korkunç sıkıldım."

Tanıyıp hoşlandığı insanları, onları kuşatan dünyayı yazmayı tasarlamaktadır. Her birinden birşeyler öğrenmeye koyulur:

"Mehmet Ağa otları anlatırdı bana. Babası ünlü bir kökçüymüş. Otları kahvenin üyelerinden biri gibi sevgiyle anlatırdı. Ben de kendimi bu kahvede bir Ortaçağlı gibi duyardım. Buna da korkunç sevinirdim."

Bir gün bir tanıdığına "Deli İbrahim" diye bilinen İbrahim Kaptan'ı sorar. Yazmak istediği için onunla ilgili bir şeyler öğrenmek istemektedir.

"Ona niye Deli İbrahim diyorlar?" diye sorunca, "Abuk sabuk konuştuğundan!" yanıtını alır. Kaptan'ın, ozanda bıraktığı izlenim ise bambaşkadır:

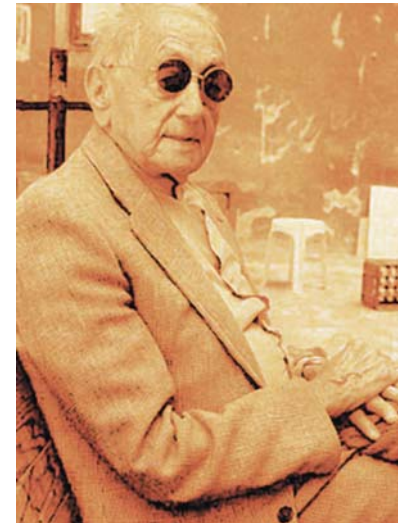
"İbrahim Kaptan, beni en çok konuşmasıyla etkilemişti oysa. Konuşmasıyla hiç bir delilik bulamıyordum. Halikarnassos'un süngerciliği, tiratacılı-

ğı, daha nice şeyi üstüne onunla konuştuğumuzda, en usa gelir sözleri o söylemiş, o yorumlamıştı. Cin gibiydi bana göre İbrahim kaptan. İbrahim Kaptan'dan, başından geçen nice şeyler dinlemiştim. Bende büyük denizcilerden biri olarak kalmıştı."

Yoksul komşusu Eşref, ancak ödünç aldığı kayıklarla balığa çıkabilmemektedir. Çocuklarından biri saralıdır. Bodrum'un gelişmesi, bir gezidinlenince kenti olması ona hiç bir şey kazandırmamıştır.

"Eşref evliya gibi suskun, azla yetinir, tokgözlü, halinden kimseye söz etmeyen, hiç yakınmayan doğru sözlü, bu dünyayı çoktan bırakıp gitmiş o iyi insanlardandır. Bu dünyada bir benzerinin daha olacağını hiç sanmam. (...) Eşref bütün güzel çiçeklere, otlara, hayvanlara, kuşlara benzer."

İlhan Berk'in Bodrumlu dostları saymakla güç tükenir: "Bir çiroz inceliğindeki Salih Ağa'yı ben, dünyamızın ya-



pıcılarından biri olarak düşünürüm." "Çavuşağa yeryüzüne yalnız denizleri, bu bin sayfalık kitabı okumaya gelmiştir. Bildiği tek kitap da odur."

Bütün bu insanlar tanıdık, tanımadık benzerleriyle artık onun şiirlerinde yaşamaktadır. "Deniz Eskisi" kitabının "Arşipel" başlıklı bölümü onlarla doludur. Örneğin rüzgârın dövüp durduğu denize karşı, elinde kirmeni, yün eğirmektedir yaşlı bir kadın:

*"Eşikten başımızı uzatıp:
'Nasıl'sın?' dedik. Sanki
Bir sandalyenin yerini
değiştirmiş gibi
Ölüp gidiyoruz işte!' dedi,
kaldırmadan başım.
Günlük işlerdenmiş gibi ölüm."*

ikindi vakti kahvede yapı işçilerinin bir yandan çıkınlarındaki yiyeceklerini yiyip çay içtiklerini, bir yandan da iş kazasında ölmüş arkadaşlarından söz ettiklerini görürüz:

*"İskelede dikkat et, dedim o kadar!"
Diyordu biri.
Biraz kızgın, öfkeli biraz da...
'Ben de çok söyledim.' dedi,
en uzun boylusu.
Suskun, başı önünde dinliyordu
üçüncüsü.
Karanlık kapı önleri gibi yüzü.
Konuşurlarken baktık önlerindeki
çaya giriyordu üçünün de bıyıkları.
Birden sustular sonra
Biraz önce ölmüş birinden
konuşuyorlarmış gibi.
Ve güneş batmadan kalktılar."*

Bir kıyı kahvesinde ağ yamayanları, aznif oynayanları, cıgara üstüne cıgara yakanları görürüz. Herkes dalıp gitmişken dışarda bir şeyler olur, her şey değişir:

"Birden bir ses, yüzüne karışmış bıyıkları

-Deniz çekildi, dedi.

Hepimize tutup

denizde gezdirdiği gözlerini.

Büyük bir boşluk bırakıp sonra da arkasında

Kalktı.

Biz işte o zaman gördük onu

ve çekilen denizi,

O zaman çıktık kendimizden.

Dışarda bir dilim ekme gibiydi gök."

İlhan Berk'in Bodrum'da dünyalarına tanıklık ettiği insanlar arasında mesleğini nereli olduklarını bilmediğimiz kişiler de vardır.

Hava dönmüş, lodos gelecekmış. Bir deniz kurdu, babasının lodos için, "kancıktır, kaypaktır," dediğini aktarıyor yanındakilere. Sonrası, ozanın dizelelerinde:

"Hiç duymamış gibi bakıyorlar...

Sanki kurnaz

Odysseus'la denizlerde geçmiş gibi bütün günleri.

Sonra bir işaret almışlar gibi, göğün kılık değiştirmesinden

Çekip gidiyorlar.

Duruyor o.

Denizde çakılı gözleri."

Deniz karışınca, görmüş geçirmiş bir denizci, kayı-
ğını sağlama almaya koyulmuştur.

"Sanki, yanbaşımda biriyle dertleşiyormuş gibi

Konuşuyor kayığıyla.

Palamarlarda, ıskarmozlarda gidip geliyor elleri.

Çıpaya uzanıyor.

Uzanır gibi bir buluta.

Neden sonra, 'Şimdi korkma!' diyor, eğilip kayığın kulağına.

İtip bulutu, inip kalkan dalgaları.

Göğü, kuşları,

Böyle karantinaya alıp denizin üstünü

Sonra bizim yanımıza gelip duruyor.

-Artık hiçbir şey olmaz bizim ihtiyara, diyor,

Eline yüzüne karışmış akşamı silkiniyor."

Yaşlı gemiciler, kahvede hergün, her zamanki yerlerine oturup başlarından geçmiş olayları birbirlerine anımsatırlar.

"-Cenazem geldi o gün gözümün önüne çarşıdan geçiyorum omuzlarında arkadaşların.

-Hâlâ kulaklarımda

Batıyoruz! dediği Ateşoğlu'nun.

Bütün gün böyle konuşuyorlar.

Sönmüş bir cıgara parmaklarının arasında

Bakarlar suya. Ölü suya.
Kahvenin aynasında gider gelir gök
Bir zamanlar bir yerde tanıdıkları."

İlhan Berk'in Bodrum'da dünyalarına tanıklık ettiği yapı ustaları, denizciler, toprak adamları arasında mesleğini, nereli olduğunu bilmediğimiz kişiler de vardır. Bir baba evden kaçtığını anlatmaktadır oğlunun:

"Erzurum'dan mı, Tunceli'den mi geliyordu?

Ve dünya şimdi ne kadar büyüktü, ilk anlıyordu

YAŞAMIN "OLMAZSA OLMAZ" KURALLARI 3

- Yaşamınızdaki tüm işe yaramaz olan kişi ve eşyalardan bir an önce kurtulmaya çalışın.
- Yaşadıklarınız kötü olaylar bile, öldürmediği sürece gücünüze güç katar.
- Mutlu bir çocukluk geçirmek için asla geç kalmış sayılmazsınız; yeter ki, yaşamak istediğiniz çocuklukla aranızda iyi bir anlaşma yapabilsin.
- Çocuklarınızın, yaşayabilecekleri yalnızca bir tane çocukluk dönemi olduğunu unutmamalısınız.
- Yaşamınızda değer verdiklerinizin peşinde giderken size söylenen "Hayır" yanularını asla kabul

Havada dönüp duran bir kuşa çevirdi, sonra gözlerini Çekilip içine.
Sustuk biz de,
Kapanıp her birimiz içine."

Bodrum'daki görmüş geçirmiş "küçük insanlar"ı anlatan şiirleri onların çileli yaşamlarını gözler önüne serer. Şiiri en aşırı uçlardan çekip çıkarmış yenilikçi ozanın bu çalışması, durmuş oturmuş bir anlatımla insan sevgisini, alçakgönüllü bir yaklaşımı, hoşgörüyü birleştirmektedir. • konurertop@butundunya.com.tr

etmeyin. O "Hayır" ların, yolunuzda birer engel olarak karşınıza çıkacağını unutmayın.

- Her gece yattığınız yatağın çarşafı, her sabah kahvaltı ettiğiniz masanın örtüsü ve hergün giydiğiniz gömleğin temiz olmasına özen gösterin; çünkü her gününüz, özel bir gününüzdür.
- Kendinizi yaşamın akışına bırakmadan önce, o akışa uyum sağlayabilmek için hazırlıklı olmalısınız.
- İsteddiğiniz renkte giysiler giymek için yaşlanmayı beklemeyiniz.
- En önemli organınızın beyniniz olduğunu unutmayın.
- Yaşamınızı başkalarının denetlemesine izin vermeyin; yaşamınızı yapacak olan da, yaşayacak olan da sizsiniz.

Derleyen: NİHAN EROL



SÖZ OKURUN

Yazan: Jinekolog Dr. Gürbüz Turgay

KÖŞEDEN
BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu



ÇANKAYA'DA BİR GARİP ADAM...

Atatürk Sivas Kongresi'nden sonra arkadaşlarıyla Ankara'ya gider. Halk coşkuyla karşılar. Halkın heyecanı yabancı temsilcileri de şaşırır.

Bir okulda yatar kalkerlar . Yedikleri sabah ekmek, peynir, bazen zeytin. Öğlen ve akşam da sebze çorbası, kuru fasulye ve bulgur pilavı yenir. Atatürk akşam paranın bittiğini öğrenir.

Mazhar Müfit Bey "bir kürküm var, satalım "der.

Atatürk ise "hele bir sabah olsun "der. Sabah olur, kapı çalınır. İçeri Müftü Efendi girer. Vatandaşlardan topladıkları 1000 lirayı getirmiştir. Kasada 48 kuruş varken ,hem de sabaha yetişen 1000 lira!

Mazhar Müfit Beye Atatürk, "Gördün mü, Allah yardım ediyor" der. Mazhar Bey'in "Hiç et görmedik, biraz et alayım, bir de irmik helvası..." sözüne ise, "İsrafı bırak" diye karşılık verir.

Mazhar bey, isar eder: "Bir defaya mahsus, sonra yine çorba

ve pilava talim ederiz" der.

Yardımlı getiren müftü, Diyanet İşleri Başkanı iken vefat eden Rıfat Börekçi'dir.

Tüm bunları neden anımsadığımı da söyleyeyim:

Vatan böyle kurtarılmışken, kurtaçısının düşmanı olan sembolü, başında Keloğlan'ın takkesi, elinde tesbihi, üzerinde pantolon yerine siyah şalvarı, belinde kuşağı ile, hem de Atamın en çok sevdiği kent, en çok sevdiği semtinde, Çankaya'da, garip bir adam gördüm. Etrafa aldırmadan ve üstelik, gururla yürüyordu.

Utandım, telaşla Niğde'ye döndüm. Kitaplığım, Atatürk'ü anlatan kitaplardan birini aldım ve nefes nefese yeniden okumaya başladım.

Bir yandan da, bir "suçlu" arıyordum kendi kendime.

Çok suçlusu vardı bu olayın ama... Kesinlikle, bir meczup örneği dolaşan o takkeli, şalvarlı, cübbeli garip adam değildi, kendi varlığından kaynaklanan suçun suçlusu... •

"Cellat" Kendini
Böyle Savundu:

BANA VERİLEN GÖREVİ YAPTIM



Yaşlı kadın ölüm döşeginde, son nefesini vermek üzereydi... Oğlu, annesinin kulağına eğilip, fısıldadı:

"Beni duyuyorsun, değil mi, anne?.. Sana yıllardır beklediğin bir müjdem var... Beni duyuyorsan lütfen kaşlarını iki kez oynat, anne..."

Yaşlı kadın kaşlarını iki kez kaldırıp, indirdi. Oğlunun yüzünde bir anda gülcükler oluştu:

"Onu yakaladım anne" dedi. "İntikamımızı aldım... Eichmann'ı yakala-

dım anne... Kızkardeşim Fruma'nın katili şimdi ellerimizde..."

Yaşlı kadının gözleri açıldı, yüzünde bir tebessüm oluştu ve dudaklarından kesik kesik şu sözcükler döküldü:

“Şükürler olsun sana, Tanrım... Şimdi huzur içinde ölebilirim artık...”

Oğlu, annesinin alnını öperek uğurladı onu son yolculuğuna. Ve annesinin son sözlerini tamamlarcasına, o andan sonra başlayan yaşamının ilk sözlerini söyledi:

“Ben de bundan sonra huzur içinde yaşayabilirim, artık...”

Annesini huzur içinde son yolculuğuna uğurladığı andan sonra kendi de huzur içinde bir yaşama başlayan oğul, İsrail Gizli Polis Örgütü Mossad’ın önde gelen ajanı Peter Zvi Malkin idi. Yıllar boyu sürdürdüğü görevi, serviste adı “Bir numaralı katil” olarak kullanılan Adolf Eichmann’ı



Adolf Eichmann İkinci Dünya Savaşı’nın başladığı günlerde

yakalamaktı. Peter Zvi Malkin, yıllar süren çalışma sonunda Eichmann’ın bulunduğu ülkeyi 1958 yılında saptamış, onu iki yıl süreyle orada “adamları”na izlettirmişti.

Adolf Eichmann, Arjantin’de idi ve “Ricardo Klement” sahte kimliği ile Mercedes fabrikasında işçi olarak çalışıyordu. Her akşam iş çıkışında, fabrikanın karşısındaki duraktan otobüse biniyor ve evinin yakınındaki durakta iniyordu.

11 Mayıs 1960 Çarşamba günü de Eichmann, iş çıkışında yine fabrikanın karşısındaki duraktan otobüse bindi, yine Garibaldi caddesinde, evinin birkaç adım ötesindeki durakta indi ve...

Adolf Eichmann, Arjantin’de “Richardo Klement” sahte kimliği ile Mercedes fabrikasında işçi olarak çalışıyordu

Bozuk bir İspanyolcayla kendisine “Bir dakika Sinyor” diyen tanımadığı bir kişiyle karşılaştı.

Yabancı kişi, onun “Kimsiniz?” diye sormasına bile zaman bırakmadan, sert bir biçimde ağzını kapatmıştı.

Bu yabancı kişi, 1960 yılının başlarında ressam ve yazar kimliği ile Arjantin’e giren ve dört aydan beri görevini



Uzun yıllar sonra Adolf Eichmann’ı yakalayan Peter Zvi Malkin

Arjantin’de sürdüren Mossad ajanı Peter Zvi Malkin’den başkası değildi. Malkin, yıllardır izini sürdüğü “av”ının ağzını sıkıca kapatarak bağırmasını önlerken, bir törene giden delegeler görüntüsündeki ekip arkadaşları da bu “av”ı, sözcüğün tam anlamıyla “karga tulumba” yöntemiyle kucaklarına alıp, hemen oradaki özel bir aracın içinde taşıdılar. Eichmann’ın ardından araca ilk giren kişi Malkin oldu. Malkin, araçta “av”ının üstüne oturdu ve kıpırdamasına olanak tanımadı.

Malkin ve ekibi, Eichmann’ı “Gü-venli” bir eve götürdüler ve burada 10 gün süreyle gece gündüz sorguladılar.

“Güvenli ev”deki sorgulamasının ardından Adolf Eichmann, “güvenli bir uçakla” İsrail’e getirildi. Ekibiyle birlikte Eichmann’ı İsrail yetkilerine teslim eden Peter Zvi Mal-

Malkin ve ekibi, Eichmann’ı “güvenli” bir eve götürüp burada **10 gün süreyle gece-gündüz sorguladılar**

kin, bu görevini tamamladıktan sonra “bir evlat görevi”ni yerine getirmek için hasta annesinin başına gitti.

Annesi, ölüm döşegindeydi.

“Onu yakaladım anne” dedi.

“İntikamımızı aldım... Eichmann’ı yakaladım anne... Kızkardeşim Fruma’nın katili şimdi ellerimizde...”

Yaşlı kadının gözleri açıldı, yüzünde bir tebessüm oluştu ve dudaklarından kesik kesik şu sözcükler döküldü: “Şükürler olsun sana, Tanrım... Şimdi huzur içinde ölebilirim artık...”

Oğlu, annesinin alnını öperek uğurladı onu son yolculuğuna.

Ve annesinin son sözlerini tamamlarcasına, o andan sonra başlayan yaşamının ilk sözlerini söyledi:



Eichmann yargılandığı mahkemede

“Ben de bundan sonra huzur içinde yaşayabilirim, artık...”

İsrail’de 14 hafta süren mahkemesi sonunda Eichman kendini, “Ben, bana verilen emirleri uyguladım” diyerek savunmuş ama, onun bu savunması ciddiye alınmamıştı. Mahkeme sonunda idama mahkum edilen Eichmann’ın cezası, 31 Mayıs 1962 tarihinde yerine getirildi ve yakılan cesedinden kalan küller de, yakıldığı “fırın”ın parçaları da denize atıldı.

Onun cezasının uygulanmasıyla Peter Zvi Malkin, “özel olarak” kızkardeşi Furma’nın intikamını alıyor, fakat 2 milyon suçsuz insanın ölümüyle sonuçlanan bir “cinayet davası”nda adalet, bir suçlunun ölümüyle de olsa, yerine getiriliyordu. •

mehmetmuhsinoglu@butundunya.com.tr

“Bir numaralı katil” Adolf Eichmann Kimdi?



1906 yılında Solingen’de dünyaya gelmiş, Avusturya mühendislik okulunda başarısızlığa uğrayınca, bir inşaat firmasının satış bölümünde, daha sonra da bir yağ firmasında satış elemanı olarak çalışmıştı. 1932’de Avusturya Nazi Partisi’ne üye olup Avusturya Bölüğü’nde askeri eğitim aldı. 1934 Eylül’ünde

Himmler’in SD (Güvenlik Servisi)’yi açmasıyla kendini gösterme fırsatını yakaladı.

1935 yılının başında birçok Yahudi’nin Almanya’daki toplama kamplarına aktarılması işinde önemli görevler aldı. SD’nin üst kademelerine kadar yükselen Eichmann, 18 ay içerisinde 150.000 Avusturyalı Yahudi’nin toplama kamplarına aktarılmasını sağladı. Alman Ordusu’nun 1939 yılında Polonya’ya girmesiyle Gestapo’ya transfer oldu ve Yahudi sorunu bölümünün başına geçti. Bu yılı izleyen 6 yıl boyunca ‘Nihai Çözüm’ projesinin karargâhu burası oldu. Nihai Çözüm, Musevi nüfusun kitleler halinde yok edilmesini amaçlayan projenin kod adıydı. 1941 yılında toplama kamplarının yenilenmesi, yeni kampların açılması, gaz ve tren sistemlerinin geliştirilmesiyle bizzat ilgilendi.

20 Ocak 1942’de yapılan Wannsee Konferansı sonrası ‘Yahudi Uzmanı’, diğer deyişle soykırım uzmanı olarak tanınıyordu. Himmler’den sonra gelen en büyük Yahudi Uzmanıydı. Himmler Eichmann’a dozajı artırma emrini verince, hiç tereddüt etmeden Mobilize Ölüm Birlikleri’ni (Einsatzgruppen) kullanmaya başladı. Bu şekilde 2 milyona yakın Yahudiyi öldürdüğü tahmin ediliyor.

Adolf Eichmann, savaştan sonra gözaltına alındığı kamptan kaçıp Arjantin’e gitmiş ve yakalanuncaya değin Arjantin’de, işçi olarak çalışmıştı.

Işık Çizgi



Yazan: Doç. Dr. AYŞEGÜL ÖRS ZÜMRÜTDAL

Başkent Üniversitesi

Adana Uygulama ve Araştırma Hastanesi

Günler hızla akıp gidiyor! Akıp giden, yok olan zaman değil, aslında yaşamın kendisi. Bir yaprağın oradan oraya savrulup, arada bir, bir yerlere takılıp, biraz dinlenip, birkaç hamleyle tekrar hızlıca ters yüz olup, esintiyle akıp giden belirsiz yolculuğunda gibiyiz...

Çıktığımız yolculuklarımız inişli, çıkışlı, sarsıntılı. Bazen aşırı sıradan, tekdüze giderken, bir anda ‘ne oluyorumuz’ demeye kalmadan altüst oluveriyor yaşamlarımız. Bir tiyatro sahnesi gibi

oynadığımız oyunlardan geriye kalan... Sahne kapandığında ise merak edilen sadece ‘Nasıldık? Ne yaptık?’ sorusunun yanıtı.

Ozanın dediği gibi;

Adı soyadı,

Açılır parantez

Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti Kapanır parantez...

Parantezin içindeki çizgi,

Ne varsa orada,

Umudu, korkusu, gözyaşı, sevinci

Ne varsa orada.

Tüm yaşam aslında o küçükçük çiz-

ğinin içinde gizleniyor gerçekten de. Kapanan her parantezin ardından gelen soru ise yine aynı. 'Nasıldık? Geride bıraktığımız şeyler ne? Ne yaptık?'. Kumsaldaki önemsiz bir kum taneciği mi? Karanlıkta ışığını tutmakla görevli bir deniz feneri mi? Tüm çaba doğduğu yıl ile öldüğü yıl arasındaki o kısacık çizgiyi iyi kullanmak ve 'iyi' bir iz bırakmak için aslında, tüm yolculuklarda.

Eğilip, bükülmeden, hak bildiğin yolda yalnız da kalsan yoluna korkusuzca devam ederek, korkmadan ve korkutmadan... Kendi yaşamında özgürlüğü savunurken, başkalarının yaşamları adına hükümler verip yollarını kapatmadan... Hak ve hukukun bir gün herkese mutlaka gerekli olacağını bilip, adaletten ve doğruluktan ayrılmadan... Emeği, alın terini savunurken, kul hakkı yemedi... Düşüncelerine katılmasak da, söz söyleyebilme özgürlüğünü sonuna dek savunmaktan vazgeçmeden... Kapanan parantezlerin içine sığınan küçük çizgilerdeki, kısacık yaşamların, dünya ve insanlık için bazen ne denli büyük ve önemli olabileceğini bilerek... Yaşamı hem hafife alıp, hem de onu ince bir sanat gibi yaşayabilmeyi becereyerek...

İşte tüm mesele aslında bu iken, dünyaya ve haberlere baktığımızda çok uzun zamandır süren ruhsal bir kışın içinde gibiyiz. Sanki beklenen bahar hiç gelmeyecek, kuşlar geri dönmeyecek, gökyüzü bir daha eskisi gibi hiç parlamayacak, gerçekten bir daha hiç katıla katıla gülemeyeceğiz. Oysa ki

ne kadar uzun sürerse sürsün, baharın elbet geleceğini, ilahi döngünün mutlaka olması gerektiği gibi tecelli edeceğini bilmekteyiz. Ama bizi sarıp sarmalayan kış havası dışarıda değil, ruhumuzda, vicdanlarımızda... Çünkü biz fark etsek de etmesek de, bilsek de bilmesek de, bütünün bir parçasıyız... İsrail' de, Filistin' de patlayan bombalar, bir türlü gelmeyen barış, ölü bebekler, açlık, sefalet ve hastalığın kıyısında devam eden yaşamlar... Güldünya' lara verilen ölüm fermanları, şehitler... 21. yüzyılda hala aklın, ilimin, bilimin bittiği ve hat-



ta hiç olmadığı noktada olabildiğimizi görmek ve yobazlığa, bağnazlığa dur diyememek... Vicdanın, yüreğin sustuğu yerde, kendi gibi düşünmeyenlerin yaşamlarından çalınan aylara, yıllara karşı, geri verilebilecek bir tek dakikanın bile olmadığını bilmek... İşte bütün bunlar ruhsal kışımızı yaratanlar. Çünkü evrenin sonsuzluğundaki Bir'liğin içinde, hepimiz farklı ve ayrı imişiz gibi davransak da, bütünün bir parçasıyız aslında. Ve tüm olan bitenler, yüzünü göstermeye başlayan bahara inat, bizi hala kışta yaşatıyor.

Oysa ki, hepimiz biliriz ki,

şafak her zaman karanlığın en ağır olduğu noktadan sonra birden söker. Sağanak yağmurlardan sonra çıkar gökkuşağı hiç beklenmedik bir anda. Umutların tamamen kesildiği noktadan sonra bile yaşama dönebilir en ağır hasta. Bitti denilen bir ulus, parantezin içine sığdırılmış kısacık ışık çizgide harikalar yaratan bir önder ile, tüm dünyaya meydan okuyabilir, tarih yazabilir yokluğa, yoksulluğa inat. Baharla gelen ışık, karanlığın içine giren hüzmelerin zıddı ile varlığını ispatlaması ve savaşı gibi, giderek çoğalır elbet. Er ya da geç, ışık kazanır her zaman, karanlığa karşı...

TUZLU KAHVE

Kıza bir partide rastlamıştı. Partinin sonunda kızı kahve içmeye davet etti. Kız önce şaşırıp, ama nazik davranarak daveti kabul etti. Bir kafeye oturdular.

Delikanlı öyle heyecanlıydı ki... Gelen garsona."Bana biraz tuz getirir misiniz" dedi. "Kahveme koymak için."

Kız şaşırarak "Garip bir damak zevkiniz var." dedi...

Delikanlı anlattı:

"Çocukken deniz kenarında yaşadık. Deniz suyunun tadı ağızdan hiç eksilmedi. Bu tadı çok sevdim. Ne zaman o tuzlu tadı hissetsem, evimizi ve mutlu ailemi hatırlıyorum."

Kız delikanlının içtenliğinden çok etkilenmişti. Buluşmaya devam ettiler ve evlendiler. Sonuna kadar mutlu yaşadılar. Tüm yaşam boyu prenses ne zaman kahve yapsa prensinin kahvesine hep bir kaşık tuz koydu...

Adam, 40 yıl sonra dünyaya veda etti.

Şimdi tekrar umut etmek, güvenle beklemek, sabretmek zamanı... Parantezler kapanmadan yaşamlarımızda, çalışmak, üretmek, kalıcı bir şeylerle hoş bir seda bırakmak zamanı. Şimdi parantezin içindeki çizgiyi her ne pahasına olursa olsun en iyi şekilde değerlendirmek, yılmamak, pes etmemek, karanlığın ve fırtınanın içindeki deniz feneri olabilmek, ışık tutmak ve ışığı birleştirmek zamanı.

Akıp giden yaşamlarımızda, savrulan yaprak misali olsak da, yolumuzu, yönümüzü ve kim olduğumuzu hiç unutmadan... •

"Ölümden sonra aç" diye bir mektup bırakmıştı karısına.. Şöyle diyordu:

"Sevgilim, lütfen beni affet. Sana hayatımda bir kez yalan söyledim. Tuz konusunda. İlk bulduğumuz gün öyle heyecanlıydım ki şeker yerine 'tuz' çıktı ağızdan... Sonradan değiştirmeye o kadar utandım ki, yalana devam ettim.

Şimdi ölüyorum ve korkmam için bir sebep yok. Ben tuzlu kahve sevmem. Seni tanıdığım andan itibaren bu rezil kahveyi içtim. Seninle olmanın mutluluğunu ben tuzlu kahveye borçluydum.

Dünyaya bir daha gelsem, bütün hayatımı yeniden seninle geçirmek isterdim. Bir hayat boyu yine tuzlu kahve içmek zorunda kalsam da...

Kadının gözyaşları mektubu ıslattı.

Lafı açıldığında birgün biri, "tuzlu kahve nasıl bir şey" diye soracak oldu...

Gözleri nemlendi kadının...

"Çok tatlı!" dedi. •



ANADOLU'NUN DÜNYASI

Bekir Özgen

İçimizden Biri

Yaşadıkça daha neler duyup, neler öğreneceğiz, kim bilir.

Dün sabah lisede okuyan bir kız öğrenci geldi odama. Ekonomik destek istiyordu. Kısa bir söyleşiden sonra, kendisine derneğimizin burs başvuru formundan bir örnek verdim. Doldurmasını istedim.

Şaşkın, biraz da tedirgin-di. Elindeki kâğıtların ilk sayfasını ayırmıyaymış arka sayfadan başladı okumaya. Orada yer alan, “Kiminle, nerede kalıyorsunuz?” sorusunu yanıtlamakta zorlanıyor, kalemi yürümüyordu. Kolaylık olsun diye sorunun açılımını genişlettim. İşin derinliğine indikçe, düşümde görsem inanamayacağım bir yaşamışlıkla yüz yüze geldim. Adını Masal koyduğum bu güzel kızın anlattıkları, bir masaldan farksızdı aslında.

Masal, Anadolu Liselerinin birinde okuyordu. Derslerdeki başarısı



nın evinde kalıyormuş uzunca bir süredir. Böylesi birinin yanında rahat ve huzurlu olup olmadığını sordum Masal’a.

Çekinerek, “Pek değilim; ama en azından sokakta değilim,” diye yanıtladı.

Annesi, Masal ilkokuldayken ölmüş; babası ona sahip çıkmamış. O da annesinin bir yakınına sığınmak zorunda kalmış.

iyiydi. Aldığı teşekkür belgesini gösterdi bana. Onunla da yetinmeyerek, “Amacım takdir almak, efendim,” dedi kararlı bir sesle. Sonra, başını önüne eğdi, “Yeterli param olmadığı için ÖSS’ye hazırlanmak üzere özel dersanelere gidemedim,” diye hayıflandı.

Annesi, Masal ilkokuldayken ölmüş; babası ona sahip çıkmamış. O da annesinin bir yakınına sığınmak zorunda kalmış. Adresini vermekten çekinmediği ve sinirli bir yapısı olduğunu belirttiği bu baya-

Yarın adına bugünün güçlüklerine göğüs germeyi göze aldığı anlamıştı.

Dayanamadım, “Kötü davranış, dayak da mı var yoksa?” diye sordum, içim acıyarak. Önceki hırpalanmalarına da atıfta bulunup: “En son geçen hafta oldu,” diye fısıldadı titrek bir sesle.

Bundan öte anlattıkları ise inanılması güç bir görüntü koyuyordu ortaya.

Babası, dünyaya gelmesini istememiş onun. Doğunca da evlat edinmekten kaçınmış. Ne ki, yapılan bir DNA testi sonucunda, babasının soyadı ona

verilebilmiş. Ancak öldüğünde, kalıtından yararlanmaması için, yasal işlemler de yerine getirilmiş. Babasının önceleri iyi bir işi varmış. Kazancı yerindeymiş. Annesinin ölümünden kısa bir süre sonra, genç bir bayanla evlenmiş ve ondan da çocukları olmuş.

**

Tüm bu olumsuzluklar yetmiyormuş gibi, hiç bir akrabasının olmadığını belirtti Masal.

“Bu, nasıl olabilir?” diye sorduğumda ise, “Ne yazık ki böyle, efendim,” diye yazıklandı. Sonra da, ağlamaklı, “Çünkü annem evlatlık verilmiş. Üvey annesi ve babası da çoktan ölmüşler.”

Bu arada, birlikte yaşadığı bayanın çok yaşlanıp, elden ayaktan düştüğü için evin yemek, temizlik ve alışveriş gibi tüm ayak işlerini Masal yapıyor. Bunca emek yoğun çalışmasına karşın yine de yaptıkları hora geçmiyormuş.

**

Masal’ın masalmsı yaşam öyküsünden çok etkilenmişim. Yüzünden aydınlık akan böylesi pırl pırl bir kızın içinde bulunduğu koşullar, içimi parçalamıştı. Onun bu genç yaşında başından geçenlere, yaşımı başını almış bizlerden kaçımız göğüs gerebilecek dayanıklılığı gösterebilirdik? Kaçımız yaşama küsmezdik? Kendisine burs bağlayacağımızı belirtsem de, Masal’ın çok daha fazlasını hak ettiğini düşünmekten kendimi alamıyorum.

dum. Zira bunca güç ekonomik ve psikolojik koşullar altında nasıl olup da bu denli başarılı olabiliyor, bunun gizini çözmek istiyordum en azından. Olayın üstüne gidip bu yaşanmışlığa derinlik getirmek geçti içimden.

Okumakta olduğu lisenin ilgili müdür yardımcısından Masal hakkında görüşme isteğinde bulundum. Sıcak bir kabul gördüm. Edindiğim bilgiler çarpıcıydı. Öğretmenliğin içtenliğiyle içselleşmiş müdür yardımcısı, Masal’ın bana aktardığının tersine, annesinin ölmediğini söyledi. Masal, annesinin öldüğünü belirtmekle bana yalan söylemişti. Kafam kurcalanmaya başladı. Ancak bunun dışında, kendisiyle ilintisi olmayan birisinin yanında kaldığı, ekonomik sıkıntı içinde yaşadığı, aile sorunlarıyla boğuştuğu ve başarılı bir öğrenci olduğu bilgileri bütünüyle doğruydu.

Ama ona ilişkin her şeyi doğru olarak bilmemiz de gerekiyordu. Kaldı ki, Masal’a hak ettiği yardımı sunabilmemiz, onun hakkında edinebileceğimiz doğrular çerçevesinde yaşa-



ma geçirilebilirdi.

İnternet aracılığıyla nüfus müdürlüğünden bilgi istedim; ama yasal olarak yanıt veremeyecekleri yanıtını aldım. Bana, Masal’ın aile kütük belgesi alabileceğini, burada anne-babasının sağ olup olmadığının görülebileceğini yazdılar. Bunu, Masal’a ilettim ve burs için gerekli olan bu belgeyi bana getirmesini rica ettim.

Nüfus Müdürlüğüne başvurmuş; ama 18 yaşını henüz doldurmadığı için o belgeyi ancak anne babasına verebileceklerini söylemişler. Özetle, bu tasarımı tutmadı.

Enine boyuna düşünüyor, kendimi Masal’ın yerine koyuyor, aradığım çıkış yollarında hep çıkmaz bir sokak içinde kalıyordum.

Daha sonra, bir muhtar arkadaştan yardım istedim. Ondan haber beklerken de nüfus müdürlüğüne gittim. Masal’ın burs almak amacıyla bize başvurduğunu bildiren olan bitenlerden söz ettim. TC Kimlik numarasını verdim. Onlardan ayrıntılı bilgi için yardım istedim. Ve öğrendiklerimle bir kez daha çarpıldım. Masal’ın annesi, bir aileye evlatlık olarak verilmişti. Masal ise, evlilik dışı bir ilişkiden dünyaya gelmişti. O yıllarda annesi, babalık davası açmış ve Masal’ı böylelikle nüfusuna almıştı. Sonuç olarak da yıllar önce ölmüştü. Annesinin, Masal’ın bana anlattığı gibi ölü olduğunu ve Masal’ın yalan söyleme-

diğini öğrenmem, beni sevindirmemişti nedense. Annesinin yaşamda olup Masal’ın elinden tutmasını ve de ona destek verebilmesini yeğlerdim doğrusu. Kaldı ki, ana ölümünün çok şeyin de ölümü olduğunu bilmeyen mi vardı?

Enine boyuna düşünüyor, kendimi Masal’ın yerine koyuyor, aradığım çıkış yollarında hep çıkmaz bir sokak içinde kalıyordum.

Öğrendiklerimi, öncelikle Masal’ın ilgili müdür yardımcısına aktardım. O da bu başarılı öğrencileriyle ilgili ilgilenmemize sevindiklerini ve onun bütün bu özeni fazlasıyla hak eden bir öğrenci olduğunu belirterek duygularımı pay-

laştı ve teşekkürlerini iletti.

Bununla da yetinemeyip Nüfus Müdürlüğü yetkilisine ve güvenilir bir avukata da danıştım. Masal’ın babasının, kızına karşı yasal anlamda da bir babalık sorumluluğu olduğu bilgisini aldım. Öylesine dolmuştum ki, dayanamadım, ev telefonunun numarasını buldum. Kendisini aradım. Karşıma eşi çıktı. İş yeri telefonunun numarasını sorduğumda ise, yeni değiştirdiğini ve bilmediğini söyledi.

Zaman içinde dinginleşip biraz olsun kendime geldiğimde, böylesi aceleci bir yaklaşımın bize de, Masal’a da

zarar verebileceğini düşündüm. Kendi kendime çıkış yolları ararken, bilge bir arkadaşım, "Masal'ın, babasından ekonomik katkı istemesi, en doğal hakkı. Ancak yine de, konuyu genç kız ile konuşmalısın," dedi. Ben de, bir fırsat yaratıp, düşündüklerimi bu güzel kıza uygun bir dille aktardım. Beklediğim gibi, babasından böyle bir talepte bulunmaya şiddetle karşı çıktı. İçindeki öfkenin dışarı çıkmasına engel olamayıp: "Beni yok sayan birisinin parası da, pulu da kendisinin olsun!" dedi.

Ben de onun bu açık yarasına tuz ekmemiş olmak için üstüne varmak istemedim.

**

"Yaşam, başarıya koşanlara hep çelme takacak kadar zalim olmamalı." diye içime su serpen sözler söyledi.

Masal, Üniversite Giriş Sınavı'nda İngilizce öğretmenliğini seçmek istiyordu. Bu yönde kurs veren üç dersane olduğunu; bunların açtığı sınıflara katıldığını ve ücretsiz okuma hakkı kazanmadığını dile getirdi. Bu tümce-leri sıralarken, yüzüne bir kızarıklık çöktü birden. Umutları suya düşmüşçesine başı yere yıkıldı. Kaygılı gözleri derinlere kaydı gitti. Kendine geldiğinde, benim de içimin acıdığını ayrımlamış olmalı ki, "İçinde bulunduğum açmazla sizlerin canını sıkamak istemem. Merak etmeyin efendim, kötü yazgım beni bütünüyle tutsak alabilmiş değil. Bütün bu olumsuzluklardan yılmıyor,

belki de güçleniyorum. Yaşam, başarıya koşanlara hepten çelme takacak kadar zalim olmamalı." diye içime su serpen sözler söyledi.

Masal'ın kendi dertlerini bir yana bırakıp beni düşünüyor olması içimi burkmuştu. Bu yaşta, duygularına bu denli egemen olabilmesine şaşırmanın elde değildi.

Olan bitenleri bütün ayrıntılarıyla arkadaşlarıma dillendirdim. Masal'ın öyküsü hepsini derinden etkilemişti. İçlerinden biri, "İnsan, düştüğü yerden kalkar. Tatalım şu kızın elinden," diyerek onun dersane ücretini üstlenebile-

ceğini belirtti. Başka bir arkadaşımız da, hafta sonları cuma akşamından pazarı sabahına kadar Masal'ı evinde konuk etmek istediğini ve ona hafta sonları evde yapacağı sembolik işler karşılığı belli bir ücret ödemekten yana olduğunu açıkladı. Bir başka bayan arkadaşımız da, "İlköğretim altıncı sınıfta okuyan oğlum yabancı dil dersinde başarılı sayılmaz. Ben ise yabancı dil olarak Fransızca okumuştum. Masal'ın ikimize de ayrı ayrı haftada üçer saat, İngilizce dersi vermesini öneriyorum. Böylece, hem öğretmenliğin bir ucundan tutmuş olur, hem de yüreğinin yurdu olacak o küllenmiş aile özlemine bir

yanıyla da olsa, bizlerle gidermiş olur. Kaldı ki, en iyi öğrenme öğretmektir" dedi.

Tüm bu olan bitenleri bir bir anlattım Masal'a. Sevindi. Yaşam, umutla daha güzel der gibi gözleri ışımaya başladı. Ben, "Acıyla sevinç birbirine ne kadar da yakın," diye düşünüyordum ki, o, boynunu bir kez daha bükerek, böylesi bir ek işe, birlikte yaşadığı bayanın izin vermeyebileceğini anımsattı. Oysa ben bu fırsatların kaçmaması gerektiğine ve bundan sonraki yaşamına da olumlu yansımaları olacağına inanıyordum.

Ayrılırken, "Bu konuyu daha ayrıntılı olarak bir kez daha düşün, Masal'cığım," dedim.

"Hayır!" demedi.

Yardımlar çiçeklere benziyor. Ne kadar tazeyse, insanı o denli memnun ediyor. Ben de böylesi gelişmeleri, Masal'a sık sık yineliyorum. Hatta uygun bir ortamda, uygun koşullar yaratarak, birlikte yaşadığı bayanla da iletişim kurmakta yararlar olabileceğine değiniyorum. Onun da görüşünü alıp güvenini kazanmakla işlerimizin kolaylaşabileceğini anlatıyorum. "Ne de olsa sen ona emanet edilmişsin. Kal-

dı ki, şöyle ya da böyle, onun senin üzerinde yasal olmasa bile emeğe yönelik yadsınamaz bir hakkı var," diye uyarıyorum Masal kızımızı.

Kişinin tek pusulası vicdandır. İyilik, iyiliğe yol açıyor ve de yaşam kendini düzeltiyor. Bu atılımın olumlu sonuç vereceğinden kuşku duymuyorum; daha doğrusu, öyle olmasını diliyorum.

Yarın, Masal öğretmen olur, bir başka Masal'ın yaşama tutunma öyküsünü yazarsa, sakın şaşırmayın ve de onu özenle okumadan geçmeyin. •

bekirozgen@butundunya.com.tr



HAKSIZLIK Okula yeni başlayan çocuğa öğretmen "Bir daha geç kalırsan seni derse almam, haberin olsun" dedi. Küçük çocuk, utandı, başını öne eğdi ve ağlayarak söylendi; "Şimdiye dek hep ben sizden önce geldim sınıfa" dedi. "Bir kez bile geç kaldınız diye sizi böyle azarladım mı?"



1-Resim ve heykelin tarihi hangi dönemde başlar?
a-Sümerler
b-Persler
c-Eski Taş Devri
d-Mısırlılar

2-İlk insan benzeri yaratıklar nerede ortaya çıkmıştı?
a-Asya
b-Afrika
c-Amerika
d-Güney Kutbu

3-Amenhotop kimin adıdır?
a-Kartacalı generalin
b-Romalı asker-politikacının
c-Germen komutanının
d-Dört firavunun

4-Neoplazma nedir?
a-Ur oluşumundan sonra beliren doku
b-Plastik türü
c-Füze yakıtı
d-Hayvanların kabuk dokusu

5-Nera ırmağı Avrupa'da hangi ülke sınırları içindedir?
a-Almanya b-İtalya
c-Fransa d-İngiltere

Hazırlayan: ÖZÜM LARÇIN

6-Önce öz oğlunu, sonra kendi annesini zehirleten imparator kimdi?
a-İskender b-Neron
c-Perikles d-Darius

7-Katmandu hangi ülkenin başkentidir?
a-Nepal b-Seylan
c-Endonezya d-Sudan

8-İtalyan astronom ve fizikçi Galileo hangi yıl doğdu?
a-1264 b-1364
c-1464 d-1564

9-Neresin nedir?
a-kadife türü
b-Tavus kuyruğu
c-Türk müziğinde makam
d-Mide ilacı

10-Türkiye Cumhuriyeti'nin 40.hükümetini hangi Başbakan kurdu?
a-Nihat Erim (I)
b-Bülent Ecevit (II)
c-Sadi İrmak
d-Süleyman Demirel (VI)

11-Allende'nin Paris Büyükelçiliğine atadığı P.Neruda, Nobel ödülünü hangi yıl kazandı?
a-1970 b-1971
c-1972 d-1973

12-Yüzülen derisini sırtına aldığı menkıbesi ünlü olan şair kimdir?
a-Nesip Dede b-Nesnas
c-Nesimi d-Neşat

13-A.H.Tarhan manzum trajedisi Nesteren'i nerede kaç yılında yazdı?
a-İstanbul/1866
b-Yalova/1844
c-Londra/1855
d-Paris/1877

14-1880 yılına doğru tünel açmada ne kullanılıyordu?
a-Nitrogliserin
b-Tahta kazık
c-Balyoz
d-Keski

15-Denizci ve haritacı Piri Reis'in asıl adı nedir?
a-Muhammed Piri
b-Hüseyin Piri
c-Süleyman Piri
d-Muhiddin Piri

16-Neşriyat ve Müdevvenat günümüzde hangi genel müdürlüğün adıdır?
a-Meteoroloji
b-Basın-Yayın
c-Afet İşleri
d-Vakıflar

17-Neşüküfte nedir?
a-İçli köfte
b-Cerrah bıçağı
c-Açılmamış çiçek
d-Dişli

18-Rus Çarıçesi Katerina kimin eşiydi?
a-Dimitri III
b-Korkunç İvan
c-Nikolai I
d-Pyotr III

SPORUN
DÜNYASI

Metin Gören



Düdüklü imparatorlar

Kimilerine göre; kara gömlekliler ordusu; yeşil alanları istila eden bir imparatorluğun doksan dakika süresince asla yenilmeyen eğitimli dövüşçüleri... Kimilerine göre futbol adındaki evrensel sanatın en büyük aktörleri. İddialara göre vicdanlarının sesini asla duyamayanlar. Beste ve güfteleri anonim bir dolu sloganın, binlerce kişi tarafından sağlananlar. **Kurallara göre oyunları tatil eden, saha kapattıranlar.**



Yanıtlar: 149. sayfada →

Futbol hakemleri... Futbol gündeminin, değiştirilemez birinci maddesi. Bir büyük meslek kuruluşu. Saniyelik kararlarının, 2 saatlik televizyon programları boyunca çözülemediği, zor denklemlerin yaratıcıları.

"Oynat bakalım" tümcesinin sözcük litaretürümüze girmesini sağlayanlar... Dün aynı çatı altında aynı havayı solurken, bugün rolleri değişen ağabeylerinin keskin kalem ve sivri dillerine muhatap olup, yine de görevlerini başarıyla sürdüren yasal örgüt.

Geniş kapsamlı araştırmaların önümüze koyduğu verilere göre, etik değerlerin sınırını aşan tribün söylemlerinin tek hedefi.

Bu denli büyük şanslılıkları yaşayan hakemlerimiz. Onlar da insanlarımız... Bizim gibi etten, kemikten, sinirden yaratılan... Tıpkı, ölçüleri kaçırılan eleştirmenler gibi. Çirkin sloganlar atan kendini bilmezler gibi, hataları, günahlarıyla bizim insanlarımız...

Üçüncü Ligde şampiyonluğa oynayan iki takımın, bir final havası içinde geçeceği belli karşılaşmasını izlemek için bir büyük kentteyiz. Karşılaşmayı, Sabahattin Ladikli ağabeyimiz yönetecek. Dönemin en popüler hakemi. Uluslararası kokart taşı-

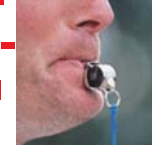


yor. İki takım da stres yüklü. Bu nedenle kontrollü oynuyorlar. Konuk takımın kalesinin arkasında görev yapıyorum. Bir iki kare fotoğraf çekecek ve sonra tribüne çıkarak karşılaşmayı önce İstanbul'a sonra da taşra baskıları için Ankara'ya yazdıracağım. İlk yarının yirmibeşinci dakikası oynanıyor. Konuk takım, daha baskın ve foto muhabirlerine nefis



enstanteneler veren pozisyonlar yaratıyor. Ev sahibi takımın kalesini savunmak adına gösterdiği çaba olağanüstü. Böylesine bir görüntülerin yaşandığı ceza sahasında, konuk takım oyuncusunun kullandığı yanlış bir top ev sahibine hücum şansı sağladı. Top ev sahibi takımın 9 numaralı oyuncusunun becerileriyle konuk takım kalesine doğru giriyor. Karşılaşmanın ha-

Birden çok tiz bir düdüğü sesi duyuldu. Bu, rakip saha alanından gelip, santra yuvarlağını soluk soluğa geçen biriydi. Karşılaşmanın hakeminden başkası olamazdı.



kemi, topu rakip kaleye götüren oyuncunun çok arkasında. Ev sahibi takımın ceza alanından yeni çıktı, öteki kaleye doğru hızla koşuyor. Ev sahibi takımın oyuncusu rakip ceza alanını girdi; kaleci bu tehlikeli atağı önlemek için hamle hazırlığına başladı. Pozisyon yıllardan beri izlenen, bilinen görüntüyü yansıtıyor. Gol atmak isteyenle bunu engellemeye çalışan kalecinin teması başlamak üzereydi. Konuk takım kalecinin, itme, düşürme, engelleme, çelme takma gibi ceza alanı içinde yapılacak kusurlu hareketlerin hiç birine yönelik eylemi yoktu.

Birden çok tiz bir düdüğü sesi duyuldu. Bu, rakip saha alanından gelip, santra yuvarlağını soluk soluğa geçen biriydi. Karşılaşmanın hakeminden başkası olamazdı.

Hakem Ladikli ağabey, soluk soluğa koşup güçlükle ulaşabildiği konuk takımın ceza alanına girdi. Sağ ayağını penaltı noktasına koydu. Yetinmedi,

sağ parmağıyla aynı yeri işaretleyerek kararını verdi. Dünya futbol tarihinde benzerine kolay rastlanmayacak, bu ilginç penaltı kararını, tam 45 metre mesafeden vermişti.

Rahmetli Sabahattin Ladikli ile bir ara göz göze geldik. Atış yapılmadan önce yanımıza doğru geldi, bana dönerek, "Meto (Metin) düdüğü dediğin ötmeli." dedi ve gitti. Sabahattin Ladikli de bizim insanlarımızdan birisiydi. O da etten, kemikten ve sinirden oluşmuştu. Ve "düdüğü dediğin ötmelidir" söyleminin tarihsel sorumluluğu içinde kendince doğru olan kararı vermişti...

FİFA Kokartlı hekemimiz

Ali Timur'u sanırım çok kişi anımsamaz. Adanalı hakeme, yöre halkı Kara Ali derdi. Ali Timur, görgüsü ve bilgisi oranında Adana'nın ünlü takımlarından Milli Mensucat'ın antrenörlüğünü yapardı. Ali Timur kısa sürede ünlü oldu. Uluslararası sorumluluklar alabileceği bir mesleki düzeye ulaştığı günlerde, İstanbul'da yönettiği bir maç sonrasında

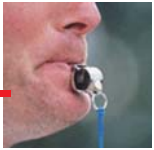


da ortadan kayboldu.

Ali Timur, ülkemizin en ünlü takımlarından Göztepe aleyhine yanlış kararlar vermiş ve bu ünlü İzmir takımının sonunu hazırlamıştı. Medya böyle diyordu. Adanalı ünlü hakem bir süre sonra çok sevdiğini söylediği hakemliği bıraktı.

Yıllar sonra Adana'da karşılaştık. Konu Göztepe karşılaşmasına geldi. Bir dönemin ünlü hakemi o maçı yaşıyor gibiydi. Bir ders niteliğindeki söylemi içten olduğu kadar ilginçti: "O giysiyi sırtınıza geçirip, düdük çalmaya başladığımız an, kendinizi çok hassas noktalarda hayati kararlar veren bir yarışçı gibi görmelisiniz. (Göztepe takımını kastederek) Ben belki de suçsuz birini

Belki de suçsuz birini salıvereceğime, verdiğim kararlarla idam ettim. Olumsuz değerlendirmeler için üzülüm ve hakemliğime son noktayı koydum.



salıvereceğime, verdiğim kararlarla idam ettim. Olumsuz değerlendirmeler için üzülüm ve hakemliğime son noktayı koydum."



Gazetecilik mesleğimin en renkli yıllarında, dönemin ünlü hakemi Macit Sarıdana'yı tanıdım.

Beyefendi, kibar özcesi harika bir insandı. Kendine özgü bir hakemlik anlayışı vardı. Saygıyla, sevgiyle yaklaşırdı futbolculara.

Sarıdana İstanbul'da bir Fenerbahçe maçı yönetmiş, verdiği kararlar Babıali'nin usta yazarları tarafından beğenilmemişti. Bu yazarlardan biri de (nur içinde yatsın) İslam Çupi idi. Usta yazar, ünlü hakemimizin soyadına göndermeler yaparak, İnönü Stadı'nı bostana benzettiği bir yorum yazmış, Macit Sarıdana da buna çok üzülmüştü.

Bir Trabzon yolculuğunda İslam ağabeye, Sarıdana'nın üzüntüsünü anlatmıştım. Çupi buna çok üzüldü. Fenerbahçe hayranı usta yazar, yemekten sonra Ankara'ya telefon edip Macit Sarıdana'yı bulmuş ve ondan özür dilemişti.

Onlar bizim insanlarımızdı... "Düdük dediğin ötmeli", "Onu, verdiğim kararlarla idam ettim" deyip mesleğine son noktayı koyabilen; bir yazıdan etkilenerek günlerce göz yaş dökebilen bizim insanlarımız... Etten, kemikten ve sınırdan oluşan... •

metingoren@butundunya.com.tr

KARA KEDİNİN SIRRİ

Yazan: MEHMET SOYARSLAN



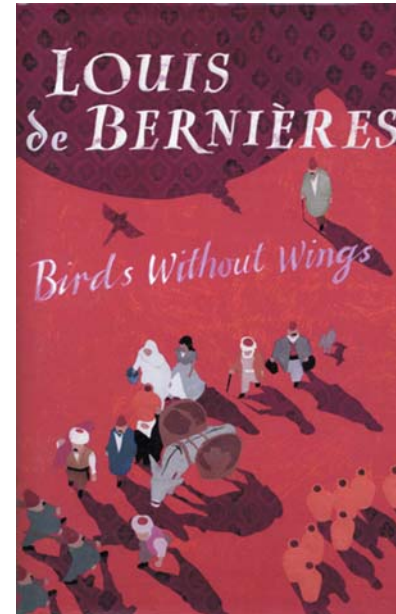
İngiliz yazar, Louis de Bernieres

Yıl 2006. Yer Londra.

Biri Türk diğeri Hollandalı olan iki film ortağımınla birlikte günümüz İngiliz yazarlarından Louis de Bernieres'in

bürosunda bir toplantı yapıyoruz. Toplantının nedeni yazarın bizde de 'Kanatlı Kuşlar' adıyla yayınlanan 'Birds Without Wings' adlı eserinin filme çekme haklarının satın alınması.

Bu noktada sizlere L. de Bernieres ve son eseri hakkında küçük bir hatırlatma yapmak isterim. Yazarın bir önceki eseri 'Captain Corelli's Mandolin' 'Yüzbaşı Corelli'nin Mandolini' de roman olarak best seller olmuş ve Türkçesi de yayımlanmıştı. Daha sonra John Madden'in yönettiği ve Nicolas Cage ile Penelope Cruz'un başrollerini paylaştığı bir film olarak sinemamızda gösterilmişti. 2. Dünya savaşında bir Yunan adasında geçen bu filmde bir İtalyan yüzbaşının, savaş ortasında Yu-



nan bir kızla yaşadığı aşk konu edilmekte idi.

Kanatsız Kuşlar'da ise 1. Dünya savaşı öncesinde başlayıp İstiklal Harbi sonuna 1924'deki büyük mübadele yıllarına kadar uzanan bir süreç içinde Fethiye yakınlarında bugün Kayaköy olarak bilinen bir kasabada çeşitli dinlerden ve etnik guruplardan oluşan kasaba sakinlerinin aşkları, ilişkileri, birbirlerinin inançlarına gösterdikleri saygı ve savaş sırasında karşılaştıkları olaylar anlatılmakta. Tüm bu olayların fonunda kitap, Mustafa Kemal'in Selanik'teki eğitimiyle başlıyor. 1. Dünya Savaşı'nı, Çanakkale Savaşı'nı, İstiklal Harbi'ni ve Cumhuriyet'in kurulması dönemlerini inanılmaz bir gerçekçilik ve duygu ile anlatıyor. Tabii roman kahramanları da zaman zaman bu savaşlara giriyor, Mustafa Kemal ile yüz yüze geliyor ve özellikle Çanakkale muharebelerini nerede ise Türklerin tarafını tutarak bizlere yaşıyor.

İşte bu nedenle bizler de 2 Türk ortak olarak bu filminin yapılmasını ancak en azından bizlerin duygularını zedeleyecek ya da ülkemizi aşağılayacak ilaveler olmamasını sağlamak için yapımcılar olarak senaryonun, yönetmenin ve oyuncuların bizim kontrolümüzde olmasını sağlamaya çalışıyorduk. Genel konular daha önce avukatlarla konuşulmuş bir mutabakat hasıl olmuş olduğundan konuşma artık sohbet dönüşmüştü.

Ben Louis'den bir kartını rica ettim, hemen verdi, e-mail adresine bir göz attım, uzunca bir kelime, hecelemeyle başladım. 'ka...ra...ke...' hayret içinde, "Aa, bu Türkçe!" demişim.

"Tabii ki Türkçe" dedi Louis ve Karakedi@..... diye başlayan e-mail adresini seslendirdi. Bizler şaşırmıştık. "Peki neden Karakedi?"

"Anlatayım size" diye gururla gülümsedi. "Karakedi'nin benim için çok önemli bir anısı var. Babam Çanakkale Savaşları'nda askermiş, bana çok şey anlattı. Çarpışmalar sırasında Fransızların attığı bir tür havan topu, düşerken 'miaaaavvv' diye bir ses çıkarır sonra patlarmış. Türk cepheleindeki Mehmetler de o sesi duyunca 'Yatın, Karakedi geliyor!' diye bağırırlarmış. "İşte 'Karakedi'nin sırrı, hem de sadece o savaşları yaşamış birinin bilip anlatabileceği bir sır.

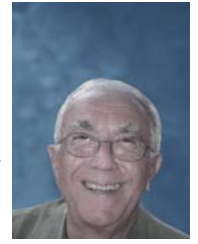
'Mehmetler' derken, Louis de Bernieres'in gözleri parlıyor, sesi sevgiyle titriyordu. Belliydi ki babası da tüm Çanakkale'de savaşanlar gibi rakiplerini düşmanı gibi anımsamamış ve anlatmamıştı. Bu anıyı dinledikten sonra 'Kanatsız Kuşlar'ın nasıl bu kadar gerçekçi ve bizi bizim kadar bilen bir roman olduğunu daha iyi farkettim. Umarım filmin çekimi de gerçekleşir ve tüm dünyada izlenecek, bizleri sevgiyle tanıttacak bir sinema eseri sanat dünyasında yerini bulur. •

Mehmet Soyarslan

Özen Film Yönetim Kurulu Başkanı

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz



Sporun psikolojik etkileri



Kendine güveni artırır ve mücadele gücü verir. Stresi azaltır. Beden bilincini geliştirir. Seksüel yaşamın düzenine katkı sağlar. Beynin daha iyi oksijen alması, zekasal etkinliği artırır. Bireyler arasındaki ilişkileri ve karşılıklı saygı kavramını geliştirir.

Yeşil çay

Çok zengin bir anti oksidan kaynağı olarak gösterilen yeşil çay, aknenin doğal tedavisinde kullanılıyor. Cildi sıkılaştırıcı etki sağlıyor.



Tahin

Susam tohumlarından yapılan tahin çinkoyle yüküldür. Bu mineral erkeklik hormonu testosteron ve sperm üretimine katkıda bulunur.



Tıpta yenilikler

► İlaç uygulamaları kolaylaşıyor ve seyirleri takip edilebiliyor. Buruna yapıştırılan zamk gibi bir maddeye dışardan kumanda ile, ilacın istenilen bölgeye bırakılmasını sağlayan mikroçipler piyasaya sürülme aşamasında.

► Elektronik ilaçlar da hayatımıza girmek üzere. Prototip Boston'da yapıldı bile. Halen menopoz ve bazı kalp hastalıklarında kullanılan yapıştırma bantları hafif bir akım eklenerek daha etkili duruma getirilecek. Daha farklı maddelerin daha fazla dozlarda deriden verilmesi böylece mümkün olacak.



Ağız kokusu

• Alkol kullanmayın! Çünkü alkol tek başına ağız kokusu nedenidir.

• Sayısız ağız kokusu vakası sadece ağızdaki köprüler sökülünce kaybolmaktadır.!

• Her yemekten sonra dişler ve dil fırçalanmalıdır. (Fırça dile arka bölümden öne doğru bastırılmadan "süpürülecek" şekilde uygulanmalıdır.)

• Ağız kokusu hastaları çinko içeren diş macunu kullanmalıdır.





YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

Hoşgeldin

Sevgilim

Gece boyunca bir sağa, bir sola dönüp

durdum. Gözümü kapadığım anda gazetelerden okuduğum, televizyonlardan izlediğim haberler gözlerimin önüne geliyor, yüreğim daralıyor. Sahi, en son ne zaman güzel bir haber okudum ben? İntiharlar, tutuklananlar, kanlı ve kansız cinayetler, direnişler, dayaklar derken gözlerimiz masmavi gökyüzü yerine kapkara bulutlardan başka bir şey göremez oldu. Yok, olmayacak, bu gece de uyku yok bana. Gün ışımaya başladı neredeyse. En iyisi biraz temiz hava almak.

Balkon kapısını açar açmaz elinde rengarenk çiçeklerle süzülüp girdi içeri. Onu sabahın bu erken saatinde aniden karşımda görünce çok heyecanlandım.

Sarılıp kucaklaştık. Özlemlerle “O denli uzun zaman oldu ki” dedim. “Hiç gelmeyeceksin sandım”

Gülümsedi. “Yapma lütfen” dedi. “Bunca yıldan sonra hala tanıyamadın mı beni? Hiç sözümde durmadığımı gördün mü?”

Haklıydı. Bir kez bile sözünde durmadığımı görmemiştim. Ne dinmek bilmeyen yağmurlar, ne uzun, soğuk kış geceleri, ne fırtınalar, hiçbir şey engel olamamıştı onun gelmesine.

“O” her zaman gözleri ışıltılı, elinde rengarenk çiçekler, kuş cıvıltılarıyla kapımı çalmış ve zaman zaman umutsuzluğa kapıldığım, “Ya gelemezse..” diye endişelendiğim için utandırmıştı beni..

Telaşla “Yine hazırlıksız yakaladın beni” dedim. “Ortalık biraz dağınık, kusura bakma.”

Her zaman ki sevecenliğiyle gülümsedi. “Ortalık mı dağınık?” dedi. “Bu önemli değil. Bugün olmazsa, yarın düzenlersin ortalığı, ya da yarından sonra, ya da gelecek hafta... Hemen kapıdan bakıp gitmeyeceğim ki.”

Sonra tek gözünü kırparak “Sen yüreğinden haber ver bana” dedi.

“Yüreğin nasıl, o dağınık mı?” Bu kez fena yakalamıştı beni. “Şeyy, aslında ben..” diyerek kekeleye başladım.

“Ben seni daha bir coşkuyla karşılamalıydım biliyorum. Ama gecelerdir uykusuzum inan. Gözlerimi kapatıyorum ama yüreğimi kapatamıyorum. Yüreğim sürekli isyanlarda ve izin vermiyor gözlerimin huzurla kapanmasına.” Şaşırdı. “Ama neden?”

diye sordu. Elimden tutup pencerenin önüne getirdi.

“Bak” dedi.

“Görüyor musun, güller ne güzel açmışlar bahçende. Gökyüzü masmavi.. Ve sen şu anın tadını çıkar-

“..hak, hukuk” diyeceğimiz anda çevredeki kargaların bir ağızdan “gak, guguk” diyerek sesimizi bastırmaya çalışmaları yordu beni.

mak yerine uzun kış günlerini, fırtınaları düşünüyorsun hala..”

Başımı öne eğdim. “Biliyorum” dedim. “Haklısın aslında... Ama... Yüreğim, bir bulutun peşine takılıp gitmek istemeyecek denli yorgun. Güzelim çiçeklerin kokusuna bile hile katılmış sanki.

Düş kırıklıkları, sevgisizlik, güvensizlik sarıp sarmalamış dört bir yanımızı. Çok zor geçti bu kış.. Yüreğimin buz kesilmesinden korktum... Sıkı sıkı kapattım tüm kapılarımı. Ama yine de engel olamıyorum böyle üşüyüp, titremeye. Öyle anlar oldu ki, soluk almakta zorlandım. Annesi dersane parasını ödeyemediği için bunalma girerek yaşamına son veren genci duyup da nasıl huzurlu uyuyabilirim ki yatağымda?

Hızla bir bilinmezliğe doğru sürüklenirken, insansal değerler yerini çıkar ilişkilerine bırakırken, ‘hak, hukuk’ diyeceğimiz anda çevredeki kargaların bir ağızdan “gak, guguk” diyerek sesimizi bastırmaya çalışmaları yordu beni.”



Yanıma sokulup, şefkatle kolunu omzuma koydu. “Haklıymışsın” dedi. “Ortalık çok dağınık! Sıkı bir bahar temizliği gerekli. Haydi, kolları sıra da hemen işe girişelim.”

Ne olup bittiğini anlamadan “O” yüreğimin tozunu almaya başlamıştı bile. Bir yandan da söyleniyordu. “Şuna bakın hele! En özen göstermen gereken şey “umut”, tozdan görünmez biçim-deyken, yüreğinin daralmasına şaşmamak gerek. “Yüreğimin en kuytu köşelerine doğru ilerlerken “Geçmişte yaşadığın düş kırıklıklarını da söküp atmayı öğrenmelisin” diyordu.

“Dur, yapma” demek istedim. “Onlar belki yine gerekebilir bana..” Tek kaşını kaldırarak öyle bir baktı ki yüzüm... “Bak” dedi. “Gördün mü, hepsinin tarihi geçmiş..”

Biliyorum, geçmişten vazgeçmek zordur. Ama anımsamak ve anılarda yaşamak aynı şey değildir.

Bundan böyle senin içini sızlatmaktan başka hiçbir işe yaramazlar. Biliyorum, geçmişten vazgeçmek zordur. Ama anımsamak ve anılarda yaşamak aynı şey değildir. Zaman zaman anımsamana bir şey demiyorum, ama anılarda yaşamaktan vazgeç lütfen. Unutma ki, geçmişini asla geri getiremezsin. Yaşamı bir film gibi geri sarıp, senaryoda

değişiklikler yaparak öykünün sonunu değiştirebileceğini sanıyorsan yanılıyorsun. Dün, dün de kaldı. Ama bugün yeni bir öyküye başlayarak, yeni bir ‘son’ hazırlayabilirsin.”

Söyledikleri ne denli sarsıcı olsa da biliyordum ki haklıydı.

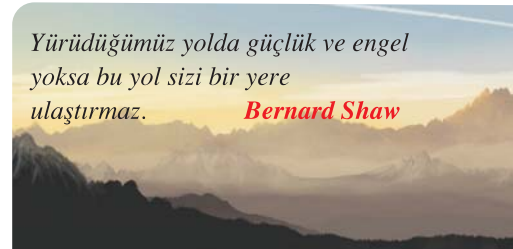
Bütün gün ara vermeksizin çalıştım. Benim “ama”larıma aldırmadan geçmişe ait içimi sızlatan ne varsa çekip aldım yüreğimden. Ne ilginç! Bunca çalışmadan sonra yorgun olmam gerekirken, bir kuş denli hafif duydum kendimi. Umutlarım yeniden yeşermeye başladı.

“O” ise kıyıda, kenarda unutulmuş canımı yakan bir şeyler kalıp kalmadığını son kez denetledi. İçeriden sınıksız kapattığım kilitleri de söküp attıktan sonra “İşte şimdi yüreğin özgür” dedi. “Fırtınalar, kasırgalar seni yıldırmasın. Gökkuşağını görebilmek için yağmuru yağması gerektiğini unutma. En önemlisi, yüreğindeki umut filizinin solmasına asla izin verme.”

Yorgun ama umutlu bir biçimde, “Bu kez iyi karşılayamadım ama söz, gelecekte çok daha coşkuyla karşılayacağım seni” dedim. Sonra kollarımı boynuna dolayarak kulağına fısıldadım:

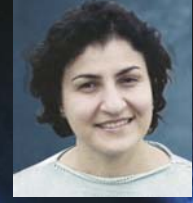
“Hoşgeldin bahar!” •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr



YAŞAMDAN GÖZLEMLER

Songül Saydam



FÜTÜRİZM



100 yıl önce Fütürizm Manifestosu'nun yayınlandığı Fransa'nın ünlü Le Figaro Gazetesi

Yüzyıl önce ünlü Fransız Le Figaro gazetesi 1909 yılının 20 Şubat günkü sayısında İtalyan şair Emilio Tommaso Marinetti'nin kaleme aldığı bir manifestoyu yayınladı. 11 maddelik bu bildiri “Fütürizm” akımının başlangıcı oldu.

Türkçe’de “Gelecekçilik” olarak da kullanım bulan “Fütürizm” sözcüğü hemen dikkat çekti. Her türlü geleneğe başkaldırdığı için bildirge, sanat çevrelerinde olay yarattı.

Bir otomobilin güzelliğini 1861 yılında ortaya çıkarılan ve dünya çapında yankı yaratan Semendirek Nike heykeli daha güzel bulan bildirgesinde şunları söylüyordu Marinetti:

1. Tehlike sevgisi, enerji ve atılganlık alışkanlığı şarkısını söylemek istiyoruz.

2. Şiirimizin başlıca öğeleri cesaret, cüret ve başkaldırı olacaktır.

3. Edebiyat şimdye kadar dalgınca hareketsizliği, kendinden geçme ve uyuklamayı büyüttü. Saldırgan hareketleri, ateşli uykusuzluğu,



Fütüristlerin "bir otomobil ondan daha güzeldir" dediği ünlü Semendirek Nike heykeli

koşar adımı, tehlikeli sıçrayışı, yumruğu ve tokadı ilk olarak yüceltmek istiyoruz.

4. Dünyanın görkemini yeni bir güzellik tarafından daha da zenginleştirildiğini ilan ediyoruz: Hızın güzelliği. Kaportası patlayıcı nefesli bir yılan gibi büyük borularla süslenmiş bir yarış arabası... – Makineli silah ateşine rağmen; yoluna devam ediyor gibi görünen kükreten motorlu bir araba Semendirek Nike anıtına kıyasla daha güzeldir.

5. Kendisini yörüngesi boyunca fırlatmış dünyayı çarpazlayan ülküsel eksen, çarktaki insan şarkısını söylemek istiyoruz.

6. Şair kendisini heyecanla, çekicilikle ve cömertlikle başlangıçta var olan öğelerin coşkun şevkini artırmak için harcamalıdır.

7. Güzellik sadece savaşta var olur. Saldırgan bir karakteri olmayan

Yayınladığı manifestoyla geçmişin değerlerine karşı çıkıp, eskiyen tüm bağların koparılması gerektiğini belirten Marinetti'ye göre gelecek makineleşme ve endüstrileşmedeydi. Geleceğin ilkelerini; hız, saldırganlık, savaş ve yurtseverlik olarak ortaya koyuyordu.



Müzeleri ve kütüphaneleri, her tür akademileri yıkacağız; ahlâkçılıkla, feminizmle, her çeşit fırsatçı ya da faydacı ödeklilikle savaşacağız.

bir baş yapıt yoktur. Şiir bilinmeyen güçlere karşı, onları insanın önünde boyun eğmeye zorlamak için bir şiddetli saldırı olmalıdır.

8. Yüzyılların en uç burnundayız!... Olanaksızın gizemli kepenklerini açmamız gerektiği anda geriye bakmanın ne yararı var? Zaman ve süre dün öldü. Sonsuz, her yerde hazır ve nazır hızı yarattığımızdan beri biz zaten kesinlikte yaşıyoruz.

9. Savaşı yücelteceğiz -dünyanın tek hijyenini- militarizm, vatanseverlik, özgürlük getirenlerin yıkıcı hareketleri, ölmeye değer güzel fikirler ve kadınların hor görülmesi.

10. Müzeleri, kütüphaneleri, her tür akademileri yıkacağız, ahlâkçılıkla, feminizmle, her çeşit fırsatçı ya da faydacı ödeklilikle savaşacağız.

11. Çalışmayla, zevkle ve isyanla heyecanlanmış büyük kalabalıkların şarkılarını söyleyeceğiz; modern başkentlerdeki devrimin çok renkli, çok sesli gelgitlerinin şarkılarını söyleyeceğiz; vahşi elektrikli bir ayla parıltıyan cephaneliklerin ve tersanelerin titrek gece heyecanlarının şarkılarını

söyleyeceğiz; dumanla süslenmiş yılanları yiyip yutan hırslı demiryolu istasyonlarının; dumanlarının çarpık çizgileriyle bulutlar yaratan fabrikaların; bıçakların pırlıltısıyla güneşte ışıltıyan, dev jimnastikçiler gibi nehirleri aşıreren köprülerin; ufkun kokusunu alan maceraperest buharlı gemilerin; koca tekerlekleri devasa çelik atlar gibi rayları arşınlayan geniş göğüslü demir başlıklarla zapt edilmiş lokomotiflerin ve pervaneleri rüzgarda bayraklar gibi salınan ve heyecan dolu bir kalabalıkmuşçasına bağırışır gibi görünen uçakların sessiz uçuşlarının şarkılarını söyleyeceğiz.

Yıkıcı ve yakıcı zorlayıcılığın bu manifestosunu İtalya'da yayınlıyor, böylece bugün Fütürizmi kuruyoruz, çünkü biz İtalya'yı profesörlerin, arkeologların, turist rehberlerinin, antika uzmanlarının kangreninden kurtarmak istiyoruz.

İtalya çok uzun süreden beri ikinci el pazarı. Biz İtalya'yı sayısız mezarlıklarla kaplayan sayısız müzelerden kurtarmak istiyoruz. Müzeler, Mezarlıklar!..

Öncülüğünü yaptığı akıma "Elektrik", "Dinamizm" gibi adlar vermeyi düşünen hep ileriye ve ilerlemeyi ana ilke olarak gördüğü için "Fütürizm" diyen Marinetti eski bildirge ile yetinmedi. Kısa sürede çevresinde toplanan İtalyan sanatçılarla yeniden bir Manifesto ha-

zırladı. Yeni bildirge Fütürizmin etkilerini Avrupa ötesine taşıdı. Yeni Manifestolara da basamak oldu. Çok geçmeden Fütürizm içinden çıkanlar doğdukları kabukları beğenmediler yeni bildiriler ve akımlara yöneldiler. Ünlü Fransız şair Guillaume Apollinaire Karşı-Gelenekçi Fütürizm'i, Rus şair İgor Severyanın Ego-Fütürizm'i, Mayakovski Cubo-Fütürizm'i yaydı.

Teknoloji, endüstri ve kentleşmenin simgelerini öne çıkaran Fütüristler resimde, heykelde renk karşıtlığını, hızı, savaşı, gerginliği, devinimi işleyip şiirdeki gibi yüceltiler. Günümüzde çevre sorunları, kirlilik, küresel ısınma, doğal yaşamın yüzyüze kaldığı tehlikelerin kaynağı olan fabrika, ara-

landı. Bunlar bir yandan mekanik semboller oluştururken öte yandan da geleneksel ve romantik resimleme türlerine karşı çıkışı dile getiriyordu.

Grafik ve yazı öğeleri plastik sanatlardan çok edebiyatta kullanım buldu. Değişik yazı karakterlerini bir sayfa üzerinde düzenleyerek resim yapar gibi şiir yazıyorlardı. Şiirlerin içeriği kadar görünümü de bir şeyler anlatıyordu.

Fütürist şair ve yazarlar gelenekten ve geçmişten bağ-

larını koparmak istedi. Eski yazının lirik ve duygusal yönünü tümüyle yok etmek isteyen yenilikçi bir felsefe ile toplumsal ve siyasal değerlerle daha çok ilgilenmeye başladı. Mayakovski'den etkilenen Nazım Hikmet de bu tarzda şiirler yazmaya başladı.

Mimari alanda Fütürizmin öncüsü Antonio Sant'Elia oldu.



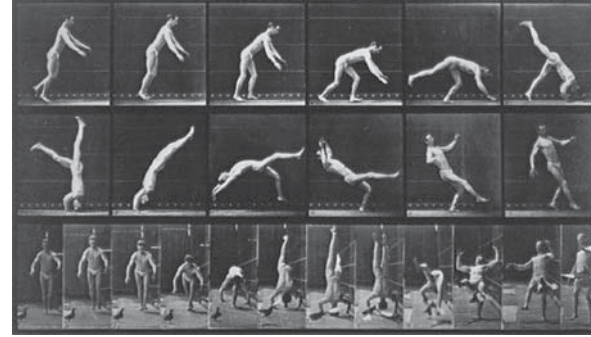
Fütürist mimar Antonio Sant 'Elia'nın bir çalışması



Fütürist sanatçılardan Giacomo Balla'nın bir tablosu.

ba egzozu, trafik, istasyonlar, yollar, kalabalık ve bunların hareketi yüzyılın başında fütüristler için ilham kaynağıydı. Fütürist heykeltıraş ve ressamlar eserlerinde yazı ve grafik öğeler de kul-

1914 yılında düşüncelerini bir yazı ile açıklayan mimar eski üsluplara karşı olduğunu teknoloji ve bilimden öğendiğince yararlanmanın ve esinlenmenin gereğini vurguluyordu. Çizimlerine de yansdı büyük kent merkezleri, büyük kuleli, yüksek, geniş ve tıpkı bir makineyi andıran bina tasarımları pek çok kişiye ilk zamanlar ütöpik geldi. Etkisi yıllar sonra ortaya çıktı, bugün dev alışveriş merkezleri, toplu konut, dev kuleler sanayileşmenin dayattığı yaşam koşulları içinde ideal mekanlar olarak kullanım buldu.



Fütürist fotoğraf sanatçısı Eadweard Muybridge'nin eseri.

Fotoğrafta Fütürizmin etkisi hareketin fotoğrafta yakalanması doğrultusunda oldu. Eadweard Muybridge ve Etienne-Jules Marey öncülük etti.

İzleyicinin aktif katılımını esas alan Fütürist tiyatrodaki izleyiciyi coşturmaktan öte sokağa, eyleme dökmeye varan, aynı koltuğu birden fazla ki-



Heykel sanatçısı Umberto Boccioni'nin "bir şişenin gelişimi" adlı fütüristik eseri

şiyeye satarak kavgaya iten, izleyiciye hakaret eden durumlarla karşılaşıldı. Oyun yazarı da olan Marinetti "Yuhanmanın Hazzı" manifestosunu da yazmaktan geri kalmadı.

Müzikte de "gürültüyü" çağın araç gereçlerinden sesler çıkarmaktan bağırıp çağırmaya varan sesleri müzik olarak dinleme ve dinletmeyi deneyen sahne sanatlarına tepki doğduğunda da yanıt sahneye atılan nesnelere. Sanatçının karşılığı ise "Patates fırlatacağınıza, bir fikir ortaya atın, aptallar!" gibi keskin ve tahrik edici sözler oluyordu. İlk Fütürist opera Rusya'da sahnelendi, "Güneşi Fethetmek" Sözlüklere, sözcüklere el atan Fütürist gündelik yaşama da yön vermeye girişti. İnsanları "macera düşmanı, tembel, uyuşuk" yapacak geçmişin hamurlu yiyeceklerini yasaklamak istedi.

İlginçtir, fütürizmin yücelttiği hız, hareket yiyeceğe el atınca "hızlı yemek" türleri insanları

daha obez yaptı.

Fütürizm doğduğu topraklarda eş zamanlı olarak boy gösteren Mussolini'nin ve Faşizmin siyasal uzantısı olarak yorumlandı. Bunda Marinetti'nin kurduğu "Fütürist Politika Partisi" ve kendisinin Hitler gibi sanatı ve sanatçıyı kendi amaçları doğrultusunda kullanmayı bilen Mussoloni'ye yakın durmasının etkisi büyüktü. Birinci ve İkinci Dünya Savaşına yol açan gerilim ve çatışmaları çağdaş toplumun ruh halinde ve yapısında çok daha önceden sezen ve bunu estetik bir bilinç

haline getiren ve yansıtan Fütürizm bu savaşların rüzgarlarında savrulup gitti.

Hızlı bir başlangıç yapan fütürizm hızlıca sanat tarihinin içinde yerini aldı. Kendi gitti adı kaldı. "Her şey hareket eder, her şey koşar, her şey hızla değişir" "Yürümek, çürümek" anlayışı istemeden de olsa "Her yol mubahtır!" gibi felsefeye ve "Serbest Piyasa" ekonomisine sonuçta da "Büyüsü Bozulan", "Çivisi Çıkan" bir dünyaya yol açtı. •

KAHVENİN TADI

Bir grup kariyer yolunda ilerleyen yeni mezun, eski üniversitelerindeki profesörlerini ziyaret için bir araya gelirler. Sohbet, sonunda işin ve hayatın stresinden şikâyetleşmeye döner Misafirlerine kahve ikram etmek isteyen profesör mutfağa gider ve yanında büyük bir termos kahve ve ucuz görünümülü, pahalı ve hatta çok özel olanlarına kadar değişik kahve bardakları ile gelir.

Herkes bir bardak seçtiğinde, profesör şöyle söyler: Fark ettiyseniz, tüm pahalı görünen bardaklar alındı ve geriye ucuz görünümülü, sade bardaklar kaldı. Bu sizin stresinizin ve problemlerinizin kaynağı aslında... Bardağın kendisi kahvenin kalitesine hiç bir şey katmaz. Hepinizin aslında istediği kahveydi, bardak değil... Ama bilinçli olarak en iyi bardaklara yöneldiniz ve sonra birbirinizin bardağına bakmaya başladınız.

Şunu bir düşünün: Hayat kahvedir. İş, para ve toplumdaki konumunuz da bardaklar. Seçtiğimiz bardak yaşadığımız hayatın kalitesini belirlemediği gibi değiştirmeyiz de. Bazen sadece bardağa odaklanarak bize sunulan kahvenin tadını çıkarmayı unuturuz.

Kahvenizin tadına varın! En mutlu insanlar her şeyin en iyisine sahip değildirlir. Sadece her şeyin en iyi şekilde tadını çıkartırlar.



YAZAR DEDE VE
TORUNLARI

Muzaffer İzgü



ÇİÇEĞİN DOMATESLERİ

Biz ikiziz. Benim adım Çiçek, ikizimin adı İpek. Bizim odamız küçücük. Ama balkonu var. Balkonumuz da küçücük. Biz iki kardeş bu balkonda oynamayı çok severiz. Hiç balkon demirlerinin yanına gitmeyiz.

Oyuncaklarımızı torbasıyla balkona taşırız. Sonra torbadan çıkardığımız oyuncaklarla bir bir oynarız. Benim oyuncak bebeklerim tertemizdir. Ama İpek'in oyuncakları kirli. Annem İpek'in oyuncaklarını sık sık yıkar, kurutur. Bazen de kızar: "Çiçek'in oyuncaklarına bak, tertemiz" der.

Annem, oyuncak bebeklerin

giysilerini yamar, çıkmış kollarını yerine takar, saçlarını tarar. Sonra tarağı İpek'in eline tutuşturur, "Haydi bakalım, ötekilerin saçlarını da sen tara..." der. İpek başını sallar, az sonra başka şeylerle oynamaya başlar, saç taramayı unuttur.

Onun oyuncak gitarının telleri kopuk, benimkiler sapasağlam. Gitarımı çalar, şarkı söyler, telleri tım-

bırdatırım. İpek de şarkı söyler, telleri olmayan gitarını eline alır, parmaklarını oynatır, “Timbır timbır” der.

Ben gülerim, annem seslenir: “Haydi çocuklar, ellerinizi yıkamaya, sonra da sofraya...”

Ben ellerimi sabunlarım, İpek sabunlamaz, ellerini suyun altına tutar, fısıltıyla: “Niçin ellerini sabunlamıyorsun, İpek?” derim.

“Uuuuffff...” der.

İkiz’imi, çok seviyorum Ah, o da benim gibi ellerini yıkasa, oyuncaklarımı temiz tutsa ne olur?

“Ellerinizi yıkadınız mı çocuklar?”

İpek benim gözlerime bakar. Dese mi, demesem mi?

“Ay size öyle güzel bir çorba yaptım ki...”

Anneannem de, annemin yaptığı mercimek çorbasını çok sever. Anneannemin evi bize çok yakındır. Aynı sokakta oturuyoruz. Annem yine mercimek çorbası yapmıştı.

“Anneannenize telefon edeceğim, o da gelsin, bizimle birlikte çorba içsin...” dedi.

İki kardeş çok sevindik. İkimiz de anneannemizi çok seviyoruz. Hele onunla çorba içmek öyle hoş ki. Daha çorba kaseye konurken anneannem,

“Umhhh, ummmhhh, ummmhhh, aman ne de güzel olmuş, ne de lezzetli olmuş...” demeye başlar. İlk kaşıktan sonra da ağızını şapırdatır,

“Ay çocuklar, ben böyle çorba içmedim, çok güzel” der.



Ağız şapırtıları çorba bitinceye dek sürer. Sordum:

“Anneannem geliyor mu anneciğim?”

“Geliyormuş... Hem size birşey almış.”

İpek heyecanladı ve sordu:

“Ne almış anneciğim?”

“Söylemedi. Getirince görecekmışsiniz...”

İpek’le hemen “Acaba şu mu, bu mu?” diye saymaya başladık. Kulağımızda kapının zilinde. Zil çalar çalmaz ikimiz birden kapıya koştuk... Anneannemin elinde bir naylon torba vardı. İşte bize aldığı, bu torbanın içinde duruyordu. Ama ne almıştı ki? İkimizin de gözleri torbada. Anneannem torbayı açtı. Aaaa... İki tane saksı. İçinde de sanki küçülmüş ağaç gibi yemyeşil bir bitki. İkimiz birden sorduk:

“Bu ne anneanne?”

“Saksı domatesi çocuklar...”

Aaaa... İpek’ten önce ben sordum:

“Yediğimiz domatesler böyle

saksılarda mı yetişiyor anneanne?”

“Hayır, tarlalarda, bir de seralarda. Kış domatesi serada, yaz domatesi tarlada...”

Bu kez İpek sordu:

“Bizimkisi ne, anneanneciğim?”

“Yaz domatesi...”

Anneannem birini bana uzattı, birini de İpek’e.

“Haydi bakalım, gelin benimle balkona...” dedi.

Balkona çıktık. İki tane küçük taburemiz vardı. Ama İpek de, ben de, o taburelere hiç oturmazdık. Minderlere

otururduk. Anneannem saksının birini benim taburemin üzerine koydu. Birini de İpek’in taburesi üzerine koydu.

“Şimdi bu saksı domatesi bu köşeye, öteki de öteki köşeye...”

Saksının içindeki yeşil fidana bakıyor, İpek de, ben de gültüyorduk. Şimdi bu incecik fidan büyüyecek, gelişecek, bize domates verecek, öyle mi?”

Evet, öyleymiş... Domatesleri, fındıktan biraz daha iri olurmuş ama hiçbir zaman ceviz denli olmazmış. Biz iki kardeş kıkır kıkır gültüyoruz... Ama bir lezzetli, bir lezzetli olurmuş ki, tadına doyamamışız... Kıkır kıkır gültüyoruz. Hele sabah kahvaltısında yerseymişiz... Yine kıkır kıkır gültüyoruz. Bu incecik şeyler, ha? Eh balkonun rüzgarına dayanırlarsa... Dayanırmış...

“Yalnız çocuklar, bakımını siz yapacaksınız... Sen buna bakacaksın, sen de buna. Suyunu vereceksiniz, bazen toprağını kaşık sapıyla eşeleyeceksiniz. Bazen de onu sevecek ve ona gülümseyeceksiniz...”

Artık kıkır kıkır değil, kahkahattık...
“Ay domatescik, ay. Sen ne güzelmişsin...”

İpek, “Arada bir de onu öpelim mi. Anneanne?” diye sorunca, bu kez anneannem kahkahayı bastı.

Böylece ikimizin de birer



domates fidanı oldu. Her sabah balkona çıkıyordum, domatesime bakıyordum, onun bir çay bardağı suyunu veriyordum. Arkasından, “Günaydın domatesim” diyordum...

İpek mi? Hayır, İpek domatesiyle ilgilenmiyordu.

“Ay unuttum suyunu vermeyi. Biraz sonra veririm” diyordu.

Anneannem bize geldiğinde hemen balkona çıkıyor, saksı domateslerimize bakıyordu.

“Aaaa, İpek, seninki niye öyle gelişmemiş?” diye soruyordu.

Benimki için.

“Ay, ay, bu hem yerini sevmiş, hem de Çiçek’i çok sevmiş.” diyordu.

Bazen kaşıkla toprağını karıştırıyordum.

Sonra kaşığı İpek’e uzatıyordum. Kaşığı alıp, yanına koyuyor, oyuncuğuyla oynuyordu. Parmaklarını birleştiriyor, iki elimin parmakalarını üstüste koyuyor, domatesimin ne denli büyüdüğünü ölçüyordum. Sonra çığlık atarak bağıryordum.

“Çok büyümüş anneciğim, çok büyümüş” diyerek mutfağa koşuyordum.

Ya İpek’inki? Birşey söylemiyordum. Bu sabah en büyük çığlığı attım. Yaprakların arasında küçücük bir beyaz çiçek vardı. Hayır, hayır, okşamam seni çiçek, koklamam seni çiçek, gülümserim sana... Yo, yooo, kocaman gülerim. Bağırarak koştum:

“Anneciğim, anneciğim, lütfen



balkona gelir misin anneciğim?”

“Ne oldu Çiçek?”

“Domates anneciğim, domates...”

“Ne olmuş domatese? Kurumuş mu?”

“Çiçek açmış, benim domatesim çiçek açmış...”

Annem saksıya baktı, çiçeği gördü.

“İşte o çiçek, domates olacak...”

dedi. Sonra İpek’inkine baktı.

“Seninkinde çiçek yok, İpek” dedi, “Hem de hiç gelişmiyor...”

İpek, “Ne yapayım, balkonun güzel yerini Çiçek’in domatesine vermişsiniz. Hem onun adı Çiçek ya, onun için çiçek açtı...”

O gece düşümde domates fidanımın üzeri beyaz çiçeklerle doluydu.

Yemyeşil bitki, gelinlik giymiş gibi

bembeyaz olmuştu. Aaaa, o da nesi? Çiçekler birden bire kızarmaya başladı. O fındıklar da ne? Ay kırmızı fındık olmaz ki. Hayır, hayır, bunlar domates, benim domatesim, ürün vermiş... Uyanıverdim... Ne güzel bir düşüdü. Acaba ne denli zaman vardı o çiçeğin domates olmasına?

Çiçekler... Bu kez düş değildi. Gerçekten fidanımın üzeri çiçeklerle doluydu... Ya İpek’inki? I-ıh. Onun saksısında yoktu. Hatta yaprakların bazıları sararmıştı.



Koştum, su getirdim, saksıya döktüm.

“İpek, niçin saksını sulamıyorsun, niçin toprağını eşelemiyorsun?”

Omuzlarını kaldırıyor, oyuncaklarıyla oynuyordu.

Aaaaa... O yemteşil, nohut gibi şey de ne? Çiçek gitmiş, onun yerine yemyeşil bir nohutluk oluşmuştu.

Anneannem, “Yakında nohut büyür, fındık gibi olur, belki fındık da büyür, ceviz gibi olur. Çünkü sen saksına çok iyi baktın...” dedi.

Çiçeklerin hepsi döküldü, yeşil yeşil minicik domatesler oldu. Anneannem gübre getirdi. Beyaz bir toz. İpek’inkine de tozu attık...

Domateslerim kızanıyordu. Hergün biraz daha yanakları al al oluyordu. Durmadan bağıryordum: “Bu da kızarılmış, bu da kızarmış...” diye.

Bu Pazar sabahı domateslerimden sekiz tane kopardım, babamın tabağına iki, annemin tabağına iki, İpek’in tabağına iki, kendi tabağıma iki domates koydum.

Ama koymadan önce bir güzel yıkadım.

Domateslerim çok lezzetliydi. İpek de çok sevdi.

“Söz, gelecek yıl ben de senin gibi bakacağım, benim domateslerim de Çiçek-

ğinkiler gibi olacak...” dedi. • muzafferizgu@butundunya.com.tr



GELMİŞ GEÇMİŞ EN PAHALI

10 KAZA!

Kaza'nın tanımı, 'beklenmedik bir anda meydana gelen ve hasarla sonuçlanan istem dışı olaylar' şeklinde yapılabilir. Aşağıda yer alan kazalar da dünyanın çeşitli bölgelerinde bugüne kadar meydana gelen en büyük ve en çok maddi hasar meydana getiren kazalar. Her bir kazada ortaya çıkan maddi zararı tanımlamak için 'sıfır' lar yetmiyor. **İşte tarih boyunca meydana gelen dünyanın en pahalı kazaları...**

10 Titanic 150 milyon dolar

Titanik kazası muhtemelen yeryüzünde meydana gelmiş en popüler ve ünlü kazadır. Fakat en pahalı kazalar listesinde sadece onuncu sırada yer bulabildi. 15 Nisan 1912'de meydana gelen kazada 1500 kişi hayatını kaybetti. Dev yolcu gemisinin okyanusun derin sularına gömülmesiyle 150 milyon dolarlık bir servet de suya gömüldü.



9 Almanya Tanker - Köprü Kazası

358 milyon dolar

26 Ağustos 2004'te Almanya'da gerçekleşen kazanın başrol oyuncusu olan tanker tam 32 bin litre petrol taşıyordu. Almanya'nın Wiehltal köprüsüne çarpan dev tankerin köprüdeki hasarla birlikte ortaya çıkardığı zarar 358 milyon dolar.

8 Kaliforniya Metro Hattı Kazası

500 milyon dolar

12 Eylül 2008'de Kaliforniya'da meydana gelen kaza belki de Kaliforniya tarihinin en büyük kazası. 25 kişinin öldüğü kazada 500 milyon dolar da çöpe gitti.



7 B-2 Hayalet Uçak Kazası

1.4 milyar dolar

Milyar dolarlık zarar yaratan bu kaza ancak yedinci sırada yer buldu. 23 Şubat 2008'de ABD'de Pasifik'in ortasındaki

Guam adasında meydana gelen bomba uçağının havalandıktan hemen sonra düşmesi büyük facia yarattı. Hatanın, aracın bilgisayar sisteminden kaynaklandığı düşünülüyor. Bomba uçağı da bugüne kadar üretilmiş 21 araçtan sadece biriydi. Kazanın maliyeti 1.4 milyar dolar.

6 Exxon Valdez Çevre Felaketi

2.5 milyar dolar

Mart 1989'de gerçekleşen Exxon Valdez petrol sızıntısı dünyanın en büyük kazalarından bir tanesi. 10 milyon galonluk bu sızıntı çok büyük bir felaket yaratabilirdi. Petrol taşıyan geminin kayalara çarpması sonucu ortaya çıkan sızıntı okyanusu adeta petrol denizine çevirdi. Zarar 2.5 milyar dolar.





5 Alfa Petrol Sondaj Kuyusu Kazası

3.4 milyar dolar

Dünyanın deniz üzerindeki en büyük petrol kazası. Dünya'nın tek petrol üreticisi bir günde 317 bin varil petrolü denize döktü. 6 Haziran 1988'de meydana gelen olay teknik bir sorundan dolayı meydana geldi. Teknisyenin pompa düğmesine basmasıyla denizin ortasındaki petrol kulesi havaya uçtu.



4 Challenger Uzay Mekiği Kazası

5.5 milyar dolar

28 Ocak 1986'da bir uzay mekiği havalandıktan 73 saniye sonra parçalandı.

Araçta bulunan sıvı haldeki hidrojen oldukça büyük bir patlama meydana getirdi. Uzay mekiğinin tamamen parçalanması ve uçuş programının birkaç yıl askıya alınması sonucundaki maddi zarar 5.5 milyar dolara mal oldu.

3 Prestij Petrol Gemisi Kazası

12 milyar dolar

13 Kasım 2002'de Prestij isimli petrol taşıyan yük gemisi 77 bin ton fuel-oil'i taşıırken Avrupa açıklarında teknik bir arıza yaşadı. Büyük bir fırtınada çaresiz kalan geminin kaptanı İspanya'dan yardım istedi. İspanya hükümeti geminin kendi kıyılarından uzak tutulmasını isteyince Fransa ve Portekiz'den de yardım istendi. Fakat bu iki ülke de yardım

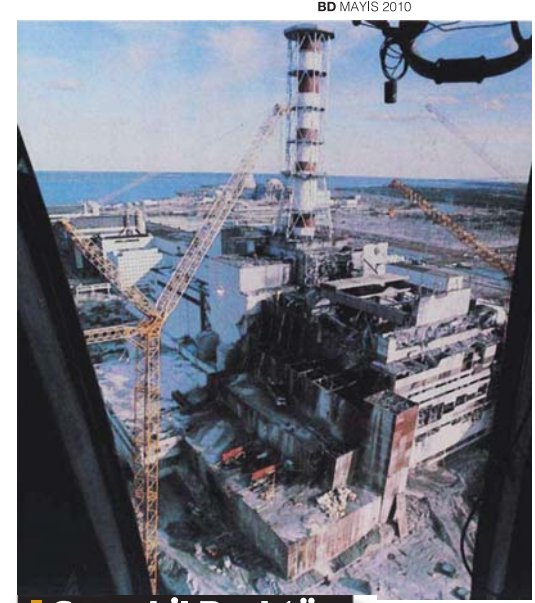


çağrısını reddedince yaklaşık 20 milyon galon akaryakıtla birlikte dev gemi denize kurban gitti. Kaza sonrası oluşan çevre felaketiyle birlikte zararın 12 milyar dolar olduğu düşünülüyor.

2 Kolombiya Uzay Mekiği Kazası

13 milyar dolar

Kolombiya isimli uzay mekiği bir arıza nedeniyle dönüş yolculuğunda (2 Şubat 2003) 7 astronotuyla birlikte 63.000 metre irtifada infilak etti. Zarar ortalama 13 milyar dolar.



1 Çernobil Reaktör Kazası

200 milyar dolar

26 Nisan 1986'da dünya, tarihinde ilk kez bu kadar ağır bütçeli bir kazayla karşılaştı. Tarihin en büyük sosyoekonomik felaketi olarak da tanımlanan bu olayda 200 bin kişi yaşadığı yeri terk etmek zorunda kaldı. 1.7 milyon kişi de dolaylı olarak faciadan etkilendi. Bu facia nedeniyle ölenlerin sayısı 125 bini bulurken facianın toplam maliyeti 200 milyar dolar civarındaydı. •

Derleyen: NURAY BARTOSCHEK

BABA ÖĞÜDÜ

Büyük iş adamı oğluna öğüt veriyordu; "İş yaşamında başarılı olmak istiyorsan iki kuralı asla unutmayacaksın. Birincisi dürüst olmak, ikincisi önlem almak." Oğlan merakla sordu. "Dürüst olmak nedir baba?" Baba "Dürüst olmak demek, her koşulda sözünü kesinlikle yerine getirmektir." dedi. "Ama ikinci kural yaşamında daha etkili olmalı, bu kural "ne olursa olsun hiçbirşey için söz vermemektir"



9	8	7		5				
	4	2					6	
	5		9			4		
	1	5				6		
	7		3		2			
			7				4	
				8				
7								3
3					6	5	1	4

Sudoku Yapamayanlar İçin

			2				6	5
			5		1			9
		5		8		3		
6	7						1	
		8		2		4		
	9						8	3
		1		3		9		
2			4		6			
8	4				7			

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Çalışkan Mahmut

O yıllar mahallede güzel futbol oynayan, bir avuç fakir çocuktuk. Yediğimiz ekmeğin vesikalı, günlerimizin kara başlayıp, karanlık bittiğinin farkında olmayacak kadar.

O günler altımız, beş babanın yokuş yukarı devri daim yük taşıdığını görmeyecek, her adımda yükün ağırlaştığının farkında olmayacak kadar.

Çocuktuk.

Mahallede altı garip. Giritli Ali Rıza, abisi Şaşı Mahmut, Necati Arap, Yahudi Yasef, Kıprıslı Nedim. Ve babası çoğu kez işsiz bir kürt. Ben. Yolların kışı çamur, yazın toz, tahtaperde çevrili iki üç tavuklu bir bahçe içinde yedi yaşında bir çocuğun çizdiği eğri çardağımızda, yağmurlu günlerde hem üşür hem ıslanırdık.

*

Giritli Mahmut'un nenesi

Necmiye hatun. Bir bayram günü elini öpmeğe gittiğimizde, altımızın yaşamını zehir eden bir oyun öğretmişti bize. Sevinmek.

Girit'te toprak bizim. Ekim tarım ruhumuzdu diye söze başladı. Toprak sevgilimdi. dostumdu dedi. Her gün aynı güneşle uyanıyor, aynı karanlıkla



Tablo: Yalçın Gökçebağ (İlyas Halil'in özel koleksiyonundan)

Toprak ve ben iki gelinlik kız. Güneş dokununca bir yerimize, çiçeğe gebe. Yağmur kucaklayınca bizi, ağaçlarda elmalar iri, armutlar sarı.

Çıplak bir kadını çiçekli bir bostandan ayıramazdı kişi. Toprak

bize ayak, bize göz. Kimine saç tırnak. Yürüyünce toprak yol olur, bakınca renkler menekşede mor zambakta ak belirir. Tarayınca, taranınca ekime hazır gelin ikimiz.

Tek eksiğimiz sevinç. Bir imama, bir papaza, bir hahama sordum. Kızım dedi üçü. Tanrı sana en büyük sevinci verdi. Ana ol dedi, seni kadın yaptı. Günlük sevinci kendin yaratman gerek. Sevincin anahtarı gözlerinde, kulaklarında, burnunda. Eften püften neden bul dedi. Bütün gün sevin. Ve böylece Girit köyümüzde sevinç, burnun gözün kulağın görevi oldu.

İşte bizim altı garibin mahallesinde Giritli nenenin öyküsünden sonra mutluluğu burunda, kulakta, gözde aradık.

Nisan dedi kokular, sevgilimiz. Dallar kuşlar kulaklarımıza üşüştü. Sabah her sabah güneş gözlerimizi kamaştırdı. Garipler mahallesine neden az olduğumuzu unutmamayı becerdik. Giritli Ali Rıza, gizli Giritli. Necati yalnız su içerken Arap. Kıprışlı, kıprışlı kız görünce bildi kokusundan.

Ağlarken oyun başka. Üzüntüyü sevince çevirmek daha güç. Muallime (öğretmen) Roza'ya göre, bir dakikalık sevinç, üzüntüyü yok edermiş. Kurtulmak için komik bir neden, saçma bir bahane uydurmak gerekmiş.

Cennette olduğunuzu düşünün. Sıkıntınız gider. Garipler mahallesi cen-

İşte bizim altı gari- bin mahallesinde Giritli nenenin öyküsünden sonra mutluluğu, burunda, kulakta, gözde aradık.

nettir deyince. Güldük.

Oyunun ustası, Necati idi içimizde. Günlerimiz ekmeğin, şekerin karneye bağlı olduğu savaş günleri. Arap Necati, biz altı veledi her pazar Pehlivan Mersinli Ahmet fırınının önünde ekme alacak gibi sıraya dizer. Sıramız gelinceye kadar taze ekme koklayın lan derdi.

Kokusu güzeldi. Bir gün yemesini becereceğiz diye düşünürdük... Mide-
mizin boş olduğu günler uçan kuşlar inek. Dallara konamayıp düşenler. Nisyan kolay iş oldu. Gerçek açlığın ne olduğunu bilinceye güldük.

Necati, yoksulluk iyi bir hocadır; kişiyi becerikli yapar dedi. Burun ekme kokusunu aldığı zaman, ağız sessiz anıran eşek gibi açılmayı becerdiği gibi.

O kula başladığım yıl. Okul idaresi hayatın güzel olduğunu bilmemi istedi. Memleket düşmandan arınmış. Her sabah kim olduğumu öğretiyorlardı. Boğazımız yırtılınca kadar Türk'üm, Doğruyum, Çalışkanım diye bağırıyor.

Büyük evlerde oturanlar, çalışkan olmayı, karınlarını doyurmayı çabuk öğrenmişti. Taze ekmeğin, peynirin ne olduğunu biliyordu. Ekme ısırmayı bizden iyi beceriyorlardı. Biz de öğrenecektik. Ama sıramız daha gelmemişti.

İşsiz babama, yahu doymak o kadar zor şey mi demiştim. Biz neden bilmiyoruz.

Tokadı yemiştim. Salak mısın nesin dedi. Böyle soru sorulur mu? Karnın doyunca, neden aç olduğunu, midenin neden boş olduğunu öğrenirsin.

*

Biz ekmeği hep gece karanlığında yedik. Gece bekçinin çatık kaşlarından uzak. Giritli'ye düğün bayram değilken sevinmek şüphe yaratırdı. Tahsildarın bu adamlar neden seviniyor demesinden korkardık. Ertesi günü birinin kapımızı çalması ihtimali vardı. Alınması unutulmuş bir vergi.

Varlık vergisi gibi.

İşte bizim mahalleli. Karaya vurmuş altı delik, altı kayıktık.

*

Cumhuriyet bayramında Ali Rıza ve abisi Şaşı Mahmut resmi geçite gitmezdi. Giyecek yamasız urbaları yoktu.

İlk tehlikeyi Şaşı Mahmut hissetti. Yıllarca giydiği ceket iri karpuz konmuş kelebek gibi, üstünde iğreti.

Bir gün futbol oynarken oyunu durdurdu. Eski çoraba tıktığımız gazete kağıdından topu eline aldı. Bundan böyle bana Giritli Mahmut, bana Şaşı Mahmut diyenin ağzını yırtarım. Ben

Tahsildarın bu adamlar neden seviniyor demesinden korkardık. Ertesi günü birinin kapımızı çalması ihtimali vardı. Alınması unutulmuş bir vergi.

her sabah bağırdığımız insanın biriyim. Haberiniz olsun. Doğruyum, çalışkanım. Bana ya çalışkan ya da doğru Mahmut diyeceksiniz. Bunu böyle bilin. Başka türlü düşünenin gözünü oyarım.

Necati, Mahmut kardeşim durduğun yerde bu kuralı neden başımıza çıkardın dedi.

Sen içinde yaşadığımız günün farkında değilsin dedi. Siz evde Arapça konuşur, Arap yemeği yerseniz, her sabah nasıl okulda yalan söylersin. Daha üçüncü lafı söylemeden iki yalan söylemiş olursun.

Eğer bu memlekette de atarlarsa beni. Gidecek yer bulamam. Ben Şaşı Mahmut değilim. Haberiniz olsun. Şaşı Giritli'nin bu memlekette ne işi var. •

ilyashalil@butundunya.com.tr



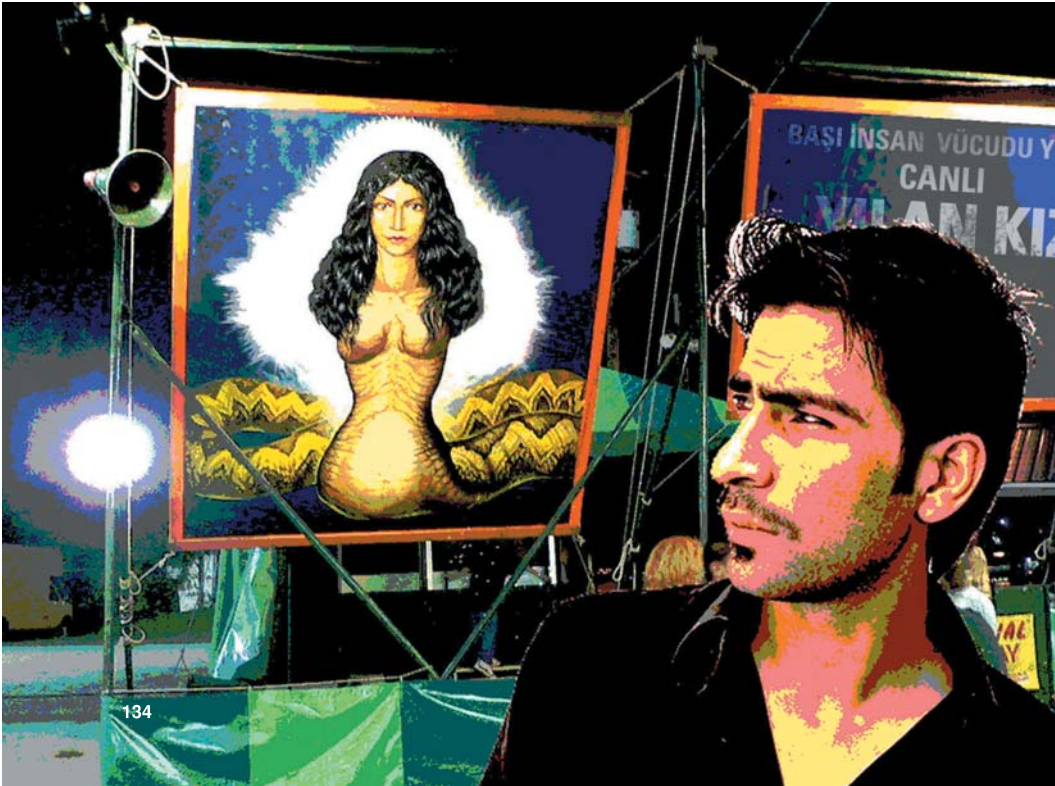
İNSANLAR YAŞADIKÇA

Mehmet Ünver

Unutulmaz Panayır Madrabazlıkları



Birazdan okuyacaklarınıza inanmayabilir: “Bu numaraları kim yutar ki?” diyebilirsiniz. Ne yazık ki yazdıklarımın tümü gerçekten yaşandı...



Ancak eski Yeşilçam filmle-
rine konu olabilecek denli
madrabazlıklara gerçek yaşamda pek
yer olmadığını düşünüyorsanız Sülün
Osman'ı anımsayın. Hani şu Galata
Köprüsünü kendi malıymış gibi saf
bir vatandaşa satan dolandırıcılar kra-
lı. Onun izinden giden bazı sahtekâr-
ların uzak Anadolu kasabalarındaki
insanları kandırarak para kazanmak
için madrabazlığın alâsı denebilecek
numaralar ürettiğine henüz çocukken
tanık olmuştum. Birazdan okuyacak-
larınıza inanmayabilir: “Bu numara-
ları kim yutar ki?” diyebilirsiniz. Ne
yazık ki yazdıklarımın tümü gerçek-
ten yaşandı:

Yıl 1968. Bulduğumuz ka-
sabann geleneksel Panayır
Şenliklerine daha en az üç ay var ve
çevremizdeki tüm genç kızlar çoktan
panayırdaki giyecekleri özel kıyafetleri
tasarlamaya başlamışlar. Bunca erken
harekete geçmelerinin nedeniyse; bu
özel giysileri tamamen kendi el emek-
leri ve göz nurlarıyla hazırlayacak
olmalarıydı. İşin bir başka ilginç yö-
nüyse; bu genç kızların tasarladıkları
kıyafetleri devlet sırrı gibi herkesten
saklamalarıydı. O kasabada misafir
olarak bulunduğumuz için sadece bi-
ze bir ayrıcalık tanıyarak hazırlanma
aşamasındaki ‘eserlerini’ görmemize

izin veriyorlardı. Hepsi de Anadolu
kadınının ince zevkini ve ardındaki
büyük emeği yansıtan göz kamaştırıcı
elbiselerdi. Bugün olsa onlara; ‘haute
couture’ tasarım diyebiliriz. Onlar A-
nadolu’nun haute couture tuvaletleri-
di. Geç kızların bu telaşını anlayabi-
liyorduk. Çünkü üç gün sürecek olan
panayır hayırlı bir kısmet bulabilmele-
ri için kendilerini gösterme fırsatını
da sunuyordu.

**Genç kızların bu tela-
şını anlayabiliyorduk.
Üç gün sürecek
panayır hayırlı bir kısmet
bulabilmeleri için kendilerini
gösterme fırsatı
sunuyordu.**

Öte yandan kasabann bütün
erkeklerini bir ‘Teletura’ he-
yecanı sarmıştı. Biz çocukların bulun-
dukları ortamlarda bu teletura sözü
genellikle fiskos olarak geçiyor, kulak
misafiri olduğumuzu anladıklarınday-
sa hemen lafı değiştiriyorlardı. Büyük
bir merak içindeydik. Neydi bu tele-
tura dedikleri? Anlayabildiğimiz kada-
rıyla birkaç ay sonra düzenlenecek

olan panayırın en çarpıcı gösterisiydi ve onun heyecanı şimdiden çevremizdeki ağabeyleri sarmıştı. Bu da merakımızı iki katına çıkartıyordu. Sonunda komşumuz Mehmet ağabeye danıştık: Biraz nazlandıktan sonra bize verdiği yanıt şuydu:

”Teletura çadırında fıstık gibi kadınlar parayla oralarını buralarını gösteriyorlar.”

”Oralarını buralarını mı? Yani nerelerini?”

”Bacaklarını, memelerini, popolarını” “Sen görmeye gidecek misin?” “Kaçırırmıyım gidecem elbet”.

Teletura dedikleri buydu demek. Doğrusu merakтан çatlayacaktık. Derken beklenen gün geldi ve tüm kasabalılar gibi bizler de panayırın düzenlendiği geniş çayırılık alana hücum ettik. Genç kızlar haftalardır hazırlamakta oldukları göz alıcı elbiseleri giymişlerdi. Bizim derdimizse şu meşhur teleturaydı. Kardeşimle hıncahınç dolu panayır alanında dolaşmaya çıktık. Ne yapıp, edip bulacaktık onu. İlk olarak içeride Periler Padişahının güzeller güzeli kızının gösterileceği çadırın önünde mola verdik. Girişteki çığırkan adamın bir akümülatörden beslenen ses yükselticine bağlı mikrofonla bangır bangır bağırarak söyledikleri inanılır gibi değildi: Eğer bilet alıp, içeri girersek muhteşem bir mucizeye tanık olacaktık. Bizler, yani bilet parasını ödeyen kişiler az sonra periler padişahının göz kamaştırıcı



Bizler periler padişahının göz kamaştırıcı güzellikteki kızıyla tanışacak ve o mucizevi varlık bize geleceğimiz hakkında kehanetlerde bulunacaktı.

güzellikteki kızıyla tanışacak ve o mucizevi varlık bize geleceğimiz hakkında çok faydalı kehanetlerde bulunacaktı. O an teleturayı unutup gişeye yöneldik.

Sivilceli, sıska, son derece çirkin bir kız paraları elimizden kaparak gibi alıp, biletlerimizi verdi. Çadırın içi tıklım tıklımdı. Bir süre sonra içeri giren çığırkan beklenen mucizenin iki dakika sonra gerçekleşeceğini müjdeledi. Ardından büyükçe bir dolabın

kapağını açtı. Dolap boştu ve ortasında kalın tahtadan genişçe bir raf vardı. Çığırkanın huşu içinde anlattıklarıysa inanılır gibi değildi: Önce dolabın kapağını kapatacak, okuyacağı duanın ardından tekrar açtığında periler padişahının dillere destan güzellikteki kızı o rafın üstünde beliriverecekti. Bekliyorduk. O ise gözlerini yumup, anlamadığımız bazı sözler mırıldandı. Kapağı tekrar açtığında periler padişahının kızı rafta oturuyordu. Fakat bu kızın belinden aşağısı yoktu. Üzerinde kat kat beyaz tüllerden bir elbise vardı ve azametli bir ifadeyle çadırdakilere bakıyordu.



Belinden aşağısının olmayışı karşısında tüm seyirciler adeta şok olmuşlardı. Şimdi sıkı durun: Periler padişahının güzeller güzeli keremesi aslında gişede bilet satan sivilceli, çirkin, sıska kızdan başkası değildi. Bizim sıska rafta oturmuş ve bacaklarını sonuna kadar açmıştı. Üstündeki kat kat tüllü elbiseyi rafa yayınca sanki

belinden aşağısı kesikmiş gibi görünüyordu. Öte yandan seyirciler bu sahte-kârlığa bütün kalpleriyle inanmışlardı. Çadırdan yükselen hayret nidaları ve fısıltılar bu durumu açıklıyordu.

Sonra dillere destan güzellikteki sivilceli kız mağrur bir ifadeyle orta sıralarda oturan bir adamı işaret ederek yanına çağırıldı. Hemen ardından aralarında geçen konuşmayı kelimesi kelimesine aktarıyorum:

Periler Padişahının Sivilceli Kızı: “Komşuların seni çekemiyorlar. Sana çok kötü bir büyü yapıp, kör bir kuyuya atmışlar. O büyü kuyunun suyunda eridikçe, sen de erim erim eriyip öleceksin”

Saf vatandaş: “Etme bacım. Nasıl kurtulabilirim?”

Adam bunları söylerken seyircilerin arasında eşi olduğunu sandığımız hamile bir kadın fenalık geçiriverdi. Bizim peri kızı huşu içinde konuşmaya devam ediyordu:

”O büyünün kuyudan çıkması gerek.”

”Nasıl edip de çıkaracağım bacım?”

”İki buçuk lira ver söyleyeyim.”

”Yok bacım o kadar.”

”İki lira ver o zaman.”

Bizim peri kızı parayı kapıp kuyuna soktu. Ardından tüllerin altından bir muska çıkardı:

”Bunu boynuna tak. Büyü bir hafta içinde bozulacak.”

Adamcağız şükür dualarıyla yerine otururken çadır dolusu insan bu

sahtekârlığa tereddütsüz inanmıştı. Gösteriden çıkarken kardeşimle nasıl kazıklandığımıza yanyorduk.

Panayı alanında gezinen yüzlerce yetişkinin ve koşuşturan çocukların şamatası arasında sürüklenirken ayaklarımız bizi bu kez başka bir çadırın önüne getirdi. Meraklı kasabalılar elinde bir megafonla deliler gibi bağırarak başka bir çığırkanın etrafına toplanmıştı:

”Gel vatandaş, gel. Yarıyı yılan, yarıyı insan şeklinde olan ’Yılanlar Şahı Şahmeran’ı’ dünya gözüyle gör. Kimseye nasip olmaz bu olay. Gel vatandaş, gel...”



Böyle bir şey gerçek olabilir miydi? Yarıyı yılan, yarıyı insan olan korkunç yaratık.

Böyle bir şey gerçek olabilir miydi? Yarıyı yılan, yarıyı insan olan korkunç bir yaratık? Az sonra, eğer birer lira verip bilet alırsak içeride bu akıl almaz yaratığı kendi gözlerimizle göreceğimiz anons edildi. Onlarca insanla birlikte çadıra girerken saçları bir erkek çocuğu kadar kısa kesilmiş bir kız sandalyeleri düzenliyordu. Kardeşimle oturup, heyecan içinde beklemeye başladık. Çadırın yarıyı kalın bir perdeyle ayrılmıştı. Az sonra dışarıda çığırkanlık yapan

adam içeri girerek o büyük anın geldiğini müjdeledi. Bir dua okuyup ortadaki perdeyi açacak ve yılanlar şahı Şahmeran’la müşerref olacaktık. Şahmeran’ın bizlerden tek bir isteği vardı: Asla ve asla ona dokunmaya kalkmayacaktık. Sonra perde açıldı. Yerde en az beş metre boyunda dev bir yılan uzanmıştı. Derisi kaygan, ıslak bir görünümde ve çok irkilticiydi. Asıl ürkünç olansa; uzun saçlı bir kadının belinden yukarısının bu yılanın baş kısmını oluşturmasıydı. Gerçekten de yarı yılan yarı insandı bu korkunç yaratık. Seyirciler şok olmuştu. Herkesin adeta dili tutulmuştu. Derken yılanlar şahı gazaba gelip: “Tıssss” diye korkunç bir ses çıkartarak ön sandalyelerde oturan hanım izleyicilere doğru bir hamle yaptı. İzleyiciler çığlık çığ-

lığa kaçışırken bir bayan az kalsın eziliyordu. Sandalyelerin çoğu devrildi. Fenalık geçirenler oldu. Bu korku millete yetmişti. Çadırı boşalttılar. Kardeşimle en sona kalmıştık. Tam çıkarken geri dönüp baktığımızda Şahmeran Hanım’ın o uzun saçlarının yerinde yeller estiğini gördük. Dikkat kesildiğimizde elindeki peruğu fark ettik. Yarıyı yılan yarıyı insan olan o muazzam yaratık aslında asker tıraşı gibi kısacık kesilmiş saçlarıyla girişte sandalyeleri düzeltirken gördüğümüz kızdan başkası değildi. Ne yazık ki bir kez daha kandırılmıştık.



”Aaaaa... Ama bu kız...??”

”Çıkın dışarı... Hadeee...”

Gelemim şu meşhur “teletura’ya”. Haftalardır dillerde sakız olan bu konuyu araştırmadan geri dönecek değildik elbette. Kalabalığın arasına daldık. Az sonra çok sayıda yetişkin erkeğin önünde toplandığı bir çadır çıktı karşımıza. Çadırın önünde daracık şortlar giymiş ve aşırı makyaj yap-

mış birkaç geçkin bayan ellerinde darbukalar ve defler olduğu halde çalıyorlardı. Çığırkanın bağırtılarına tüm panayı alanını inletiyordu:

”İçeride bir değil, iki, üç değil, dört değil... Tam sekiz tane birbirinde güzel cıvıl hatun var. Görmeyen pişman olur.”

Merak içindeydik. Kasabalıların haftalarca konuştuğu, “oralarını buralarını” gösteren çıplak hatunlar bu çadırdıydı demek. Bu arada teletura isminin sırrını da çözmüştük. Çadırın önünde büyük renkli harflerle: “İstanbul Tiyatrosu” yazıyordu. Kasabalılar tiyatro kelimesini teletura diye telafuz ediyorlardı. Gişedeki adama normal bilet ücretinden biraz daha fazlasını verince yaşımızın küçüklüğünü görmezlikten geldi. Çadırdan içeri girdiğimizde kasabalı erkeklerin hayallerini haftalardır işgal eden şu meşhur teleturanın ne menem bir yer olduğunu anladık ve ağzımız bir karışık açık kaldı. Orada gördüklerimizi başka bir yazımda anlatacağım. Çünkü içeride gösteri yapan ‘cıvıl hatunlar’ olsun, cinselliğe aç kasaba erkeklerine yaptıkları gösteriler olsun başlı başına işlenmesi gereken ayrı bir konuydu ve biz daha o yeni yetme yaşımızda bu konunun nasıl bir sömürü malzemesi yapıldığını şaşkınlıktan iri iri açılan gözlerle izlemiştik. •

(Devamı bir sonraki yazıda :)
mehmetunver@butundunya.com.tr

GÖZLE GÖNÜL ARASI

Dr. Mehmet Uhri

Su Gözyaşında Dinlenir

“Lodosu yakındır bu ülkenin, o zaman temizlenir arınır yine kendimize benzeriz. Zevzeklik edip durmayın” diye yan masada oyun oynayan köyün delikanlılarına söylendi. Kahvehanede ilişecek boş masa bulamayınca izin bile istemeden oturmakta olduğum masanın öbür ucuna ilişti.



Delikanlılar ihtiyara takılmayı sürdürüyor, bizimki giderek hiddetleniyordu. Kahveci sormadan getirdiği çayı masaya koyup bizimkini “uyma sen onlara” diye sakinleştirmeye çalışırken delikanlılara da ters bakış attı.

Kısa süren sessizlikten sonra delikanlılar hep birlikte “Zeynebim” türküsünü söylemeye başlayınca bizimki hiddetlenip masadaki kül tablasını kapıp delikanlıların üzerine yürüdü. Araya girip işin büyümesini önlemeye çalıştım.

Tatil niyetine şehirden uzaklaşıp İzmir Dikili yakınlarında unutulmuş sahil köylerinden Bademli’ye ulaşmıştım. Hani hayatın hep yavaş aktığı, köy berberinin sakal traşını bile yarım saatte bitirdiği yerlendendi. Gel gör ki, onca sakinlik içinde kahvehanedekiler müdahale etmese kavganın ortasında kahyordum.

Bizimki tekrar yerine oturdu ancak her an patlamaya hazır. Ara sıra yan masaya öfkeli gözlerle bakıyor “bu yaştan sonra çoluk çocuğa maskara olduk” diye söyleniyordu. Soru sorup konuşturup sakinleştirmeye çalıştım. Bu arada kahveci çaylarımızı tazeledi. Bedemli’nin yerlisi olduğunu, uzun yıllar teknesi ile yaptığı balıkçılığı yaşanınca bırakmak zorunda kaldığını anlattı. “Önce teknemi karaya çektim sonra da kendimi. Bir daha da dönemedim denizlere. Karada kaldım” diye söylendi. Hanımını, hayat arkadaşımı iki yıl önce yitirdiğinden, yalnız yaşadığından, lodos ile kaba denizin sahile bıraktığı öte beriye toplayıp satarak, lodosçuluk yaparak geçindiğinden söz etti.

-Ya lodos esmezse?

-Eser elbet. Bazen geciktiği olur. Deniz iyice kirlenir ama lodos er veya geç gelir temizler ortalığı.

-Az önce bu ülkenin lodosu yakındır demiştin. Ne demek istediğini anlamadım.

Göz ucuyla delikanlılara bakıp içinden sövdü sanırım. Kısa boylu geniş alınlı hafif kambur biriydi. Alnındaki çizgiler hayli derindi.



-Bak beyim. Ben denizden anlarım. Ne öğrendiysem denizden öğrendim. Bu ülke biraz buranın denizine benziyor. Rüzgar esmeyince kirleniyor, kiri pisi ne varsa yüzeye çıkıyor. Yüzeye çıkanlara bakıp denizden konuşacağımıza, hep onlardan konuşuyoruz. O denizin üstünü kaplayanlar da kendini önemli birileri sanıp şişiyorlar. Sonra gün geliyor ülkede lodos esmeye başlıyor o köksüz sapsız süprüntüyü kıyıya atıp ortalığı temizliyor. Bakıyorsun ülke arınmış, her şey yerli yerine oturmuş.

-Yani ülke arınıp temizlenmek

için ille Lodos esmesini mi bekliyor? Kendi kendini temizleyemiyor mu?

-Orasını bilemem. Millet "ayaklar baş oldu, ipsiz sapsız insanlar ülkeyi yönetiyor, kirlendik" diye dem vuruyor ama iş ortalığı temizlemeye gelince kimse kılını kıpırdatmıyor. Lodosu bekliyor. Benim gördüğüm hep bu. Lodos gelip denizin o fazlalıklarını kıyıya atıyor arkasından da sağlam bir yağmur bırakıp ortalığı tertemiz yapıveriyor.

Eliyle masadaki delikanlıları işaret edip sesini yükselterek "O zaman herkes haddini biliyor" dedi. Bu sırada kahvehanenin alaca sarı kedisi biraz sürtündükten sonra bizimkinin kucağına çıkıp oturdu. Bir süre sessizce kediyi okşadı, kedi de mırıltıları

ile ona yanıt verdi. Az sonra gitmek için ayağa kalkıp oturduğu tabureye eline alınca kahvehaneye elinde tahta tabureyle gelmiş olduğunu fark ettim. Tabureye merakla baktığımı görünce "Hanımın taburesi. Mezarının ayak ucuna yerleştireceğim. Yürürken iyi de uzun süre ayakta kalınca dizlerim çok ağrıyor. Eh, gitmesen de olmuyor" dedi. Eşlik etmek istediğimi söyleyip kahvehaneden birlikte çıktık. Önünden geçerken evinin önünde kaldırıma oturup bir süre soluk-

landı. Kapısı mavi boyalı tek odalı avlulu eski taş evlerdendi. Bahçedeki tenekelerde kırmızı ve beyaz sardun-yaları işaret edip "Rahmetlinin emanetleri bunlar. Yalnızlıkta iyi oluyor" dedi.

Konuşmadan ağır adımlarla sokağın sonuna kadar yürüdük. Az ilerde köy mezarlığı görününce izin istedim. Ayrılırken gözlerimin içine baktı elini omzuma koydu.

-Zeynep. Bizim rahmetlinin adı Zeynep'ti. Az önce delikanlıların söylediği Zeynebim türküsüne o yüzden öfkelendim. Kızdırmak için yapıyorlardı. Beni durdurduğun için sağ ol, bazen Yörük damarım tutuveriyor. Kendime hakim olamıyorum.

-Önemli değil. Ama bu yaşta böyle bir hayat çok zor. Ne zaman emekli olup dinleneceksin, bana onu söyle?

-Dinlenmek mi? Burada mezarlıkta rahmetli ile hasbıhal ederek dinleniyorum, ya.

Bir süre mezarlığa baktı. Kederlenmişti. Gözünün kenarında beliren bir damla göz yaşını eliyle silip ilerideki ağaçları gösterdi.

-Babam rahmetli hareket eden her şeyin bir yerde dinlendiğinden söz ederdi. Ona göre rüzgar ağaçların yapılarında dinlenirmiş. Rüzgar durduğunda ortalığı kaplayan sessizliğin nedeni rüzgarın uykuya dalmasıymış. Su ise hep akar durur bir tek gözyaşında dinlenir derdi, babam.



-Peki ya insan. İnsan nasıl dinlenir?

-İnsan, toprağında dinlenir. O yüzden götürüp cenazeleri memleketine gömerler. Bilirler ki orada huzur bulur, bedenler. Bak hanımım burada kendi toprağında dinleniyor. Elbet bir gün sıra bana da gelecek lodos beni de alıp götürecektir hanımımın yanına.

Elindeki tabureye sıkıca sarılıp mezarlığa doğru ilerlerken son kez dönüp bana baktı. "Hadi git artık. Sen buralı değilsin, kendine dinlenecek yer bulana kadar da durma" dedi ve ağır adımlarla uzaklaştı. •

Unutmayın !

Bir ton kullanılmış beyaz kağıt, geri kazanıldığında 16 adet, 1 ton gazete kağıdı geri kazanıldığında ise 8 adet çam ağacı kesilmekten kurtulmuş olur.

Geri dönen her bir ton çam için yaklaşık 100 litre petrol tasarruf edilir.



Microsoft & General Motors

Bu gerçek olay, bir bilişim fuarında Bill Gates'in "Eğer General Motors araba teknolojisini bilgisayar teknolojisi kadar geliştirseydi, 25 dolara bir litre benzinle bin kilometre yapan arabalarımız olurdu" demesiyle başlamış...

Bunun üzerine General Motors bir basın bildirisini sunmuş:

Eğer teknolojiyi Microsoft gibi geliştireseydik arabalarımız şöyle olurdu:

- Yol çizgilerinin her boyanışında yeni araba almak zorunda kalırdınız.
- Arabamız nedensiz sık sık stop ederdi. Bunu doğal kabul eder, arabanızı yeniden çalıştırıp yolunuza devam ederdimiz.
- Macintosh, güneş enerjisiyle çalışan, iki kat güvenli, beş kat hızlı, iki kat kolay kullanılan bir araba yapardı, ama Microsoft tekelinden dolayı yolların ancak yüzde beşinde gidilebiliriniz.
- Tüm göstergelerin yerini tek bir "genel araba hatası" göstergesi alırdı
- Kaza anında hava yastığı açılmadan önce sorardı: "Emin misiniz?"
- Yeni bir araba aldığımızda çalışmaya başlaması için bir hafta boyunca ateşleme sistemi ayarlarıyla uğraşmanız gerekirdi
- Eğer bir kaza geçirseydiniz, nasıl olduğu hakkında en ufak bir fikriniz olamazdı. •



HAYVANLARIN DÜNYASI

Erdoğan Sakman

Kedi fareyle oynar mı?

“Kedinin fareyle oynadığı gibi...” deymi eze eze, göstere göstere, az da olsa zalimce, zavallı durumunda olana ya da yenilene, üstünlüğün gereğini yapmak anlamındadır.

Ya da kedinin, fareyle oynadığı kolaylıkla birşeyin ya da bir durumun üstesinden geldiğini, gelinebileceğini ifade eder.

Köpeklerin sürü halinde dolaşmaları, bir anlamda daha sosyal olmaları gereği, yakaladıkları avlarıyla uzun uzun uğraşacak zamanları yoktur. Her birey, yakalanan avdan payına düşeni en kısa zamanda yiyip, bitirmek zorundadır.

Bunu yapmazsa ya istemeye istemeye kendinden daha büyük rütbeli bir köpeğe yemeğini vermek zorunda kalır, ya da kendi eşitlerinden biriyle dalaşması gerekir.

Bunlara engel olmak için çok acele, çoğu zaman çığnmeden yemeklerini bitirmelidirler. Halbuki kediler, yavaş yavaş, hatta deyim yerindeyse, sindire sindire yemeklerini yerler. Çünkü yalnızdırlar. Onların sofralarında “pay” söz konusu değildir. Fakat yavrularıyla birlikte olan kediler, önce onların karın doyurmalarına izin verirler. Bunun sebebi, yavruların, olabilecek en kısa sürede avın parçalanıp, yendiği yerden uzaklaşmalarıdır. Ne olursa olsun yakalanan her avın peşinde, birden çok avcı bulunur ki, bunlar yavrulara zarar verebilirler, hatta yavruları av sanabilirler.

“Kendinin fareyle oynadığı gibi” deymiyle, gizli zulmetmek, acı vermek kavramları, insan icatları olduklarından, hayvanlar için anlamsızdırlar. Kedinin yaradılışında, işkence yapmanın yeri yoktur. Çünkü işkence, öç almak için uygulanmıyorsa, bilgi almayı hedefler. Halbuki av ile avcı, birbirlerinin dillerini bilmezler, dolayısıyla “işkence” söz konusu değildir. Neyin işkence, neyin avlanma biçimi olduğunu kedi belirleyemez ve ayırdedemez.

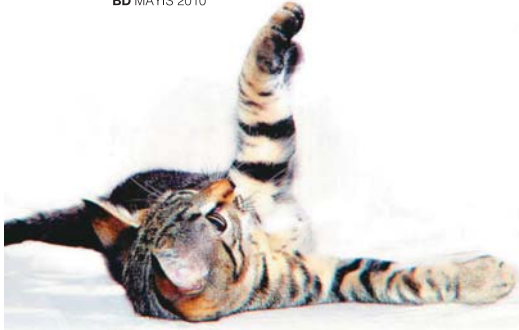
Kedinin avını beklemesini, pusuya yatmasını, yakalayıp öldürmesini, ağzına alıp sağa sola savurmasını, oynama diye adlandırmak yanlış, en azından yetersiz bir açıklamadır. Çünkü bunları, çok yakın akrabaları olan aslanlar, kaplanlar, leoparlar ve benzerleri yapmazlar. O halde, bunlar o-

Kedinin yaradılışında işkence yapmanın yeri yoktur. Neyin işkence, neyin avlanma biçimi olduğunu kedi belirleyemez.

yun değil, herbiri bir amaca ya da ikincil amaçlara yöneliktir (Temel amaç, soyu sürdürmektir. İkincil amaçlar, yemek, korunmak ve üremektir).

Etçil olan kedi, avı ile oynar görüldüğü halde, otçullar çayır, çimen ile hiçbir biçimde oynamazlar. Başka bir deyişle, bu canlıların yaptıkları oyun değildir. Doğayı yakından inceleyenler, tilki yakalayan köpeğin ya da tavşan tutan tilkinin avlarını atıp tuttukları, hatta bir anlamda ve kedinin





fareye yaptığı gibi, hırpaladıklarını bilirler. Oyun gibi görünen bu atıp tutmaların, el ve ayakla yoklamaların ve tırnak batırmalarının sebebi, avı tamamen öldürmek, av küçük de olsa, zarar vermesini önlemektir. Bu davranışlar, aynı zamanda, yakalanan hayvanın korkudan kasılmış, dolayısıyla sertleşmiş kaslarını yumuşatır ve iç organların parçalanıp, yumuşamalarına da yardım eder.

Kurbanlık kestirenlerin bildikleri gibi, kesilen hayvanların sinirlerindeki enerji birikimi, kasılmalara, büzülmelere sebep olur ve sanki hayvan hala yaşıyormuş gibi, zararlı hareketler yaparlar. Sinirlerin bu oyunlarını bilen avcı hayvanlar, avlarını sağa sola savurarak, aşağı yukarı atarak, herşeyin tamamen durgunlaşmasını beklerler ki, bunlar insanlara oyun görüldüğü için güçleri arasında büyük fark olan iki etkenden büyüğünün yaptığını: “Kedinin fareyle oynadığı gibi...” deyimiyle belirtmek istemişlerdir. Kedi, fare ile oynamaz, onu tehlikesizce yenilecek duruma getirmek ister. •

Belirtiler ve Sebepler

Belirti: Ayağınız ıslak ve soğuk

Sebep: Kadeh yanlış açıyla tutuluyor.

Çözüm: Kadehin ağzını yukarıya gelinceye kadar çevirin.

Belirti: Önünüzdeki duvarda avizeler var.

Sebep: Zeminde yatıyorsunuz.

Çözüm: Vücutunuzu zemine 90° açı yapacak şekilde konumlandırın.

Belirti: Zemin bulanık görünüyor.

Sebep: Boş kadehe bakıyorsunuz.

Çözüm: Hemen kadehi sevdiğiniz bir içecek ile doldurun.

Belirti: Zemin hareket ediyor.

Sebep: Sürükleniyorsunuz.

Çözüm: En azından sizi nereye götürdüklerini sorun.

Belirti: Ne zaman birisi konuşsa kulağınız yankı yapıyor.

Sebep: Kulağınızı kadehe sokmuşsunuz.

Çözüm: Kendinizi maskara yapmayı bırakın!

Belirti: Sevdikleriniz yabancı gibi bakıyor.

Sebep: Yanlış evdesiniz.

Çözüm: Evinizin yolunu sorun.



Tuvalet Temizleyicisi Aranıyor

Cebinde yalnızca on doları bulunan bir adam, çeşitli kurumlara başvurup, bir iş ararken birgün gazetede, büyük bir bilgisayar şirketinin tuvalet temizlikçisi aradığı duyurusunu okudu. “İş olsun da, ne olursa olsun” diyerek şirkete başvuruda bulundu.

Şirketin insan kaynakları sorumlusu, kendisinden çeşitli bilgiler, belgeler istedikten sonra küçük bir deneme yapacaklarını da söyledi:

“Şimdi de sizden, tıkanmış bir lavaboyu temizlemenizi isteyeceğiz ve bu işi nasıl yaptığımızı izleyeceğiz” dedi. “Üç kişiden oluşan bir denetleme kurulu önünde, bu lavaboyu temizleyip, tıkanıklığını gidermenizi izleyeceğiz.”

Sorumlu kişi, bu son aşamadan da başarıyla geçtikten sonra adama işe alındığını söyledi ve bir istekte da bulundu:



YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)



Azra Ecem Şaşmaz, Ordu



Bircan Nizam, Adana



Süheyla Sağaltıcı, Hatay



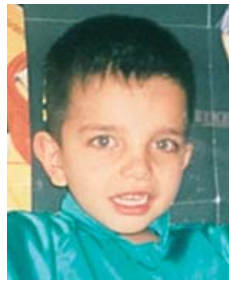
Aras Ünsal Ekinci, Çorum



Azra Alper, Adana



Batuhan İlhan, Muğla



Berkay Kılıç, Gaziantep



Beste Avcı, Artvin



Selin Kılıç, Eskişehir



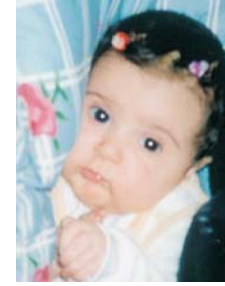
Buğra Şener, Bursa



Dilara Baştürk, Van



Dilara Çisil Karan, İstanbul



Ecem Cüneytoğlu,
Gaziantep



Enes Peynir, Çorlu



Yaren Baştürk, Van



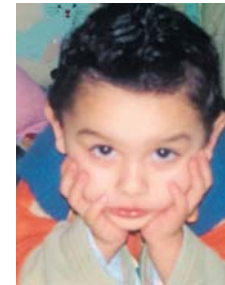
Sila Aslantaş, Denizli



İlke Hızal, Tekirdağ



Mert Eren Gezer, Burdur



Okay Uğur, Uşak



Sena Karahan, Edirne



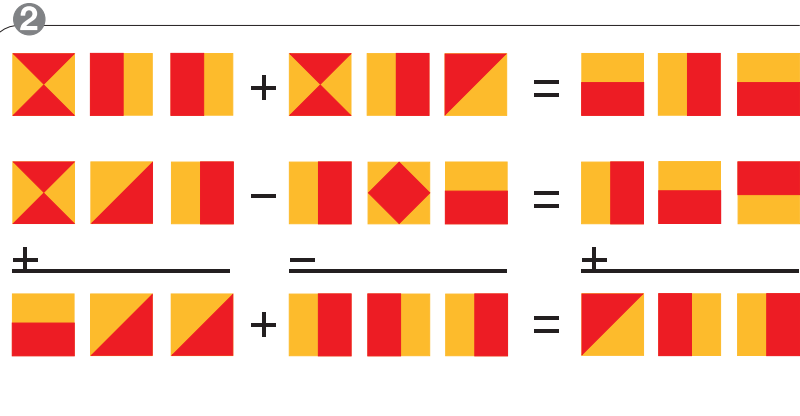
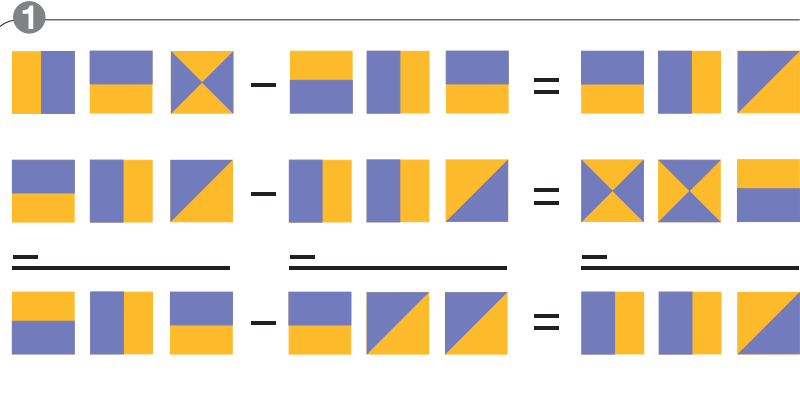
Seyfettin Erdem, Mersin



KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

- Sıfırdan, dokuzaya kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözüünüz.
- Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
- 0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.



Çözümler 149. sayfadadır.

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer



Tanınmış bir şehirde beş büyük fabrika ülkenin önemli ürünlerini üretiyordu.

Aşağıdaki ipuçlarından fabrika sahiplerinin isimlerini, doğum tarihlerini, fabrikanın ismini ve ne üretildiğini bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- İsmet'in fabrikasında elektrikli ısıtıcı imal edilmekteydi.
- 2- Bilal 1924'te doğmuştu.
- 3- Elektrik malzemeleri üretilen fabrikanın sahibi en gençleriydi.
- 4- Uğur isimli fabrikanın sahibi 1928'-

de doğmuştu ancak, bu kişi emre değildi.

- 5- Soylu isimli fabrikada su pompaları üretiliyordu, bunun sahibi Kuşan fabrikasının sahibinden daha gençti.
- 6- Girişim isimli fabrikada bir çeşit elektrikle ilgili üretim yapıyordu. Buranın sahibi en yaşlıları değildi.
- 7- Dündar, Misket isimli fabrikanın sahibiydi ve o doğrama işlerini yapan kişiden daha gençti.
- 8- Radyatör üreten fabrikanın sahibi Dündar olmadığı gibi fabrikanın ismi de Kuşan değildi.

	1920	1924	1928	1932	1934	Girişim	Kuşan	Misket	Soylu	Uğur	Radyatör	Elektrik Malz.	Su Pompaları	Elektrikli Isıtıcı	Doğrama
Aydın															
Bilal															
Dündar															
Emre															
İsmet															
Radyatör															
Elektrik Malz.															
Su Pompaları															
Elektrikli Isıtıcı															
Doğrama															
Girişim															
Kuşan															
Misket															
Soylu															
Uğur															

İsim	Doğum Tarihi	Fabrika İsmi	Ürün

yuksebozer@butundunya.com.tr

Çözümler 149. sayfadadır.



SATRANÇ

Mustafa Yıldız

ÜNLÜ SATRANÇ USTALARI: 10
Davit BRONSTEİN



Davit Bronstein

19.02.1924'te Ukrayna'da doğdu. Açılıştan oyun ortasına geçiş ustalığında eşi benzeri yoktu. Pozisyonu doğru değerlendirme ve hesaplama hızında tüm ustaları geçiyordu. Kendisi için "Ben de diğer tüm satranç ustaları gibi kazanmaya çalışıyorum. Eğer, rakibimi mantık, hayal gücü, bilgi ve geleceği hesaplamada geçebiliyorsam bu bana mutluluk veriyor." demiştir.

1951 yılında Botvinnik'le Dünya şampiyonluğu final maçı oynadı ve berabere kalmasına karşın tüzük gereği şampiyon olamadı. Sayfamızın Oyun Sonu bölümünde yer alan konumu anımsayıp oyun kaybeden öğrencilerini "Ben bir hamlede Dünya şampiyonluğunu kaybettim, üzülmeysin." diye teselli ederdi. Bronstein, 2006 yılında Minsk'te öldü.

Bronstein-Simagin, 1947, SSCB Yarı Final Maçı

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Af3 Af6 4.Ac3 g6 5.e3 Fg7 6.Fd3 O-O 7.O-O c5 8.dxc5 dxc4 9.Fxc4 Abd7 10.e4 Axc5 11.e5 Ag4 12.Fg5 Beyaz e5 piyonunu feda ederek e7 piyonunu atak hedefi seçiyor. 12...Axe5 13.Axe5 Fxe5 14.Ad5 Fd6 15.Ke1 Ae6 Beyaz aletlerin hareket alanı daha geniş. 16.Fh4 Fd7 17.Vd2 Kc8 18.Fb3 Şg7 19.Kad1 Ke8 20.Ae3 a2-a3, Fb3-a2 ve b2-b4 ile kuvvetli atak planı olabilirdi. Botvinnik'in önerisi olan, 20.f4 dikkate değer. 20...Ac5 21.Fc4 b5 22.Fd5 Vc7 23.Fxf7 (D) Şxf7 24.Ad5 Vb8 25.Vh6 Fxh2+! 26.Şf1 Fe5 27.Axe7 27.Vxh7+ Fg7 28.Kxe7+ daha iyi olabilirdi. Şimdi, doğru oynaması halinde siyah, oyunu berabere bitirebilir. 27... Fg7 28.Vxh7 Vb6? 28...Kc6 veya 28...Vh2 29.Axc8 Siyah terk etti.

Turnuvalara sürekli olarak katılmasına rağmen Bronstein, tüm turnuvaların beklenen misafiriydi.



OĞULCAN KANMAZALP TÜRKİYE ŞAMPİYONU OLDU

BD MAYIS 2010

25 Mart-7 Nisan 2010 tarihlerinde Sinop'ta yapılan final karşılaşmaları sonunda, İzmirli genç satranç ustası FM Oğulcan Kanmazalp, 13 oyunda 8 galibiyet, 4 beraberlik ve 1 yenilgi ile 10 puan topladı ve Türkiye satranç şampiyonları arasına adını yazdırdı. İşte Kanmazalp'ın final maçlarından seçtiğim konumlar:

Kanmazalp-Büyükaşık, 2010 TB, 8. Tur

Kanmazalp 28.Af4-d5 oynamış. Bu atın yolculuğu nereye? h4 karesindeki piyonu unuttu mu acaba? Piyon, piyondur! 28...Fxf4 29. Ab4! Niyet ortaya çıktı. a6 ve d6 piyonları isteniyor. Ama asıl istek: kalite kazancı. 29...Fg3 Ne oynasa fark etmezdi. 30. Axa6+ Şa7 31. Axc5 1-0



Kanmazalp-Keler, 2010 TB, 10. Tur

Yandaki konumda Faruk Keler, 38... Ag5?? oynuyor. Umuyor ki beyaz 39. Vxe7 hamlesini yapсын ve 39... Af3 + 40. Şg2 Kg1+# ile kazansın. Ama tuzağa kendi düşüyor: 39. Kxh6+! Şg8 40.Vb8+ Vf8 41.Kh8+ Şh8 42.Vxf8+ Siyahlar vezirini gerçekten kaybediyor ve oyunu terk ediyor. 1-0



Kanmazalp-Erdoğan, 2010 TB, 4.Tur

40.a4! Vezir kanadında geçer piyon operasyonu. 41... Kh2 umutsuz ve umarsızca. 41. bxa4 de ye-tersiz. 42. axb5 Kxb2 43.b6 Kb5 44.Şe2 Fc1 45. Ka4 Kb2+ 46.Şd3 Kb5 47.c4! son ve kesin darbe! 1-0



PROBLEM - Mustafa Olgun Ekşi



2#

mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU - Botvinnik-Bronstein

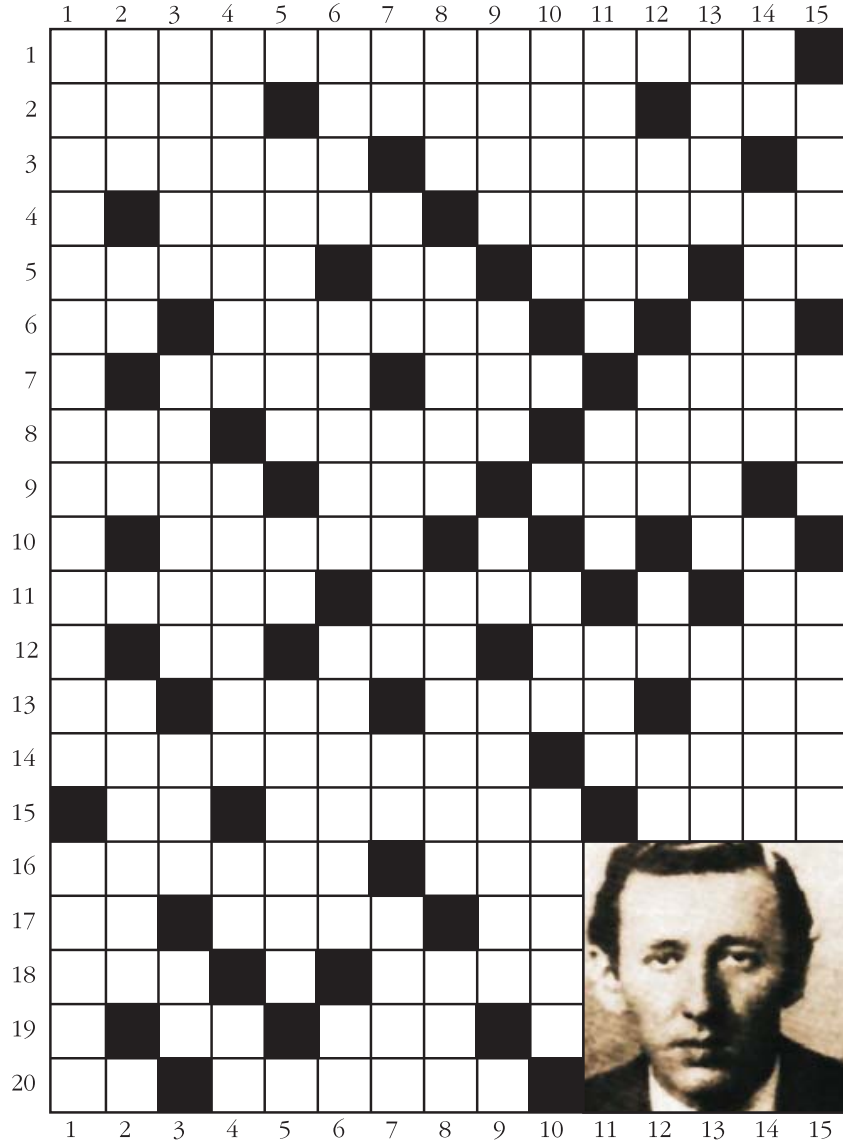


Berabere

Çözümler 149. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay



Bulmacanın çözümü 149. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1- “Beni bu havalar mahvetti” diyen fotoğrafta görülen şairimiz. **2-** “..... Sayın (Kimseye Etmem Şikâyet”, “Kız Sen Geldin Çerkeş'den” gibi yapıtları bulunan bestecimiz.). - Eylemsizlik.- Habeş soylusu. **3-** Samanla karışık tahlil.-Ömer Seyfettin'in bir yapıtı. **4-** Abhazlara Türkçe'de verilen ad.- “Lolita” adlı kitabıyla ünlü Rus yazar. **5-** “.... Akman (Türk film ve dizi yönetmeni). - Bir nota. - İçki. - Boru sesi. **6-** Briçte sanzatonun kısa yazılışı.- İtalya'da bir tatil beldesi.- Endonezya'nın plaka imi. **7-** Boyu uzun olmayan. - Bir şeyin fiyatını artırma.- Aynı biçimde. **8-** Duygu.- Bir ülkenin insanlarına ya da bir çevreye özgü söyleyiş özelliği.- Bazı hayvanların boynuna takılan kemer biçiminde bağ. **9-** Emreden, buyuran. - Bayramlarda caddelere kurulan süslü kemer. - Temiz, pak. **10-** İsviçre'de bir göl. - Bir nota. **11-** Aşıkâr. - Pembeye çalar beyaz renk.- Stronsiyumun simgesi. **12-** Molibdenin simgesi.- Kumaşlarda süs amacıyla yapılan kıvrım. - Ahmet Vefik Paşa'nın Molière'in “Hastalık Hastası” adlı oyunundan uyarladığı yapıtı. **13-** Şarkı, türkü.- Yapma, etme.- İrade zayıflığı. - Uykunun bir evresi. **14-** “..... Hoca” (Türk mizahının öncüsü). - Bir rekoru yenileme. **15-** Kabaca evet. - Dansöz.- Başlangıcı belli olmayan. **16-** Odunu sarımsı renkli ve çok sert olan bir ağaççık.- Ödeme. **17-** Eski dilde su. - Eski Türkler'de çocukları koruyan tanrıça.- Ferahlık belirten bir ünlem. **18-** Birinci tekil şahıs.- Hindistan'da Tac Mahal'in bulunduğu kent. **19-** İskambilde birli.- Kalın ve kaba bir tür kumaş. **20-** Nikelin simgesi. - Genellikle tek parçalı kadın giyeceği.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1905-1959 yılları arasında yaşamış, “ Bir ihtimal daha var”, “Yine bu yıl ada sensiz” gibi yapıtları bulunan bestecimiz. - İslamiyet'te üç aylardan ikincisi. **2-** İskambilde bir kâğıt.- İtalya'nın plaka imi. - İşaret.- Kadın rahip. **3-** Kurtuluş, kurtulma. - Botanikte odun boruları.- Sıcak esen bir yel. - Olumsuzluk belirten bir örnek. **4-** Artvin yöresine özgü bir halk oyunu. - “Pierre Auguste” (1841- 1919 yılları arasında yaşamış Fransız ressam). - Sakalar'ın ünlü destanı. - Tavlada bir sayı. **5-** Bir ilimiz. - Bir nota. - “..... Nadir “ (“Hiçkırık” adlı yapıtıyla ünlü yazarımız). **6-** Vaizlerin yaptığı dinî konuşma. - Gazelin son beyiti. - Antalya'da uzunluğuyla ünlü plaj. - Satrançta bir taş. **7-** Bir gıda maddesi.- Caka.- Gerçekte var olmayan.- Türk Hava Yolları'nın uçuş kodu.- Bir çiftçi gerci. **8-** Söz, lakırdı. - Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de savaşmaya gelen Avustralya ve Yeni Zelanda halkından olan kimse. - Fiziksel.- Büyük tren istasyonu. **9-** Duyuru.- “..... Fleming” (James Bond karakterinin yaratıcısı).- Türkiye'nin plaka imi. - Burkaç, girdap. **10-** Söz.- Gözleri görmeyen.- Eski kitapların alınıp, satıldığı yer. **11-** Isparta iline bağlı ilçelerden biri.- Doğu Anadolu ile Azerbaycan'da çalınan bir çalgı türü.- Zeybek. **12-** Bük.- Elma, armut gibi meyvelerin kurutulmuşu. - Güzel sanat. - Germanyumun simgesi. **13-** Asya'da bir ülke. - Güzel sanatların bir dalı. - Arıza. **14-** Kiloamperin kısa yazılışı. - Psikolojide içe kapanıklık.- Geminin sol tarafı. **15-** Aşk. - İsviçre'de bir akarsu. - Kirpiklere sürülen bir makyaj maddesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

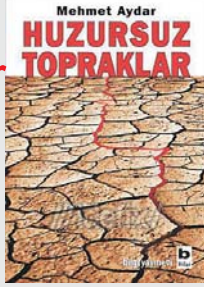
BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN



Huzursuz Topraklar

Mehmet Aydar

Bilgi Yayınevi



Tarihe sırtı dönük, tarihe karşı ilgisiz bir toplumu tarihe ilgili ve bilgili yapmada önemli yeri olan araştırma yapıtlarından biri olan Huzursuz Topraklar “Aşiretten Doğan İmparatorluk; Şeyh Bedreddin; Tasavvuf, Tarikat, Şeyh Kurumları; Celali İsyanları; Yeniçeri Bataklığı; Bıçağın Kemiğe Dayandığı İsyân Durakları; Tarihi Karartan ve Devlet Yıkan Yozluklar; Osmanlı Eğitim Kurumlarının Hazin Sonu; Padişah Analarının Amansız Mücadelesi; Rus-İngiliz Ermeni Kışkırtıcılığı ve Sonuçları; Şeyh Sait İsyanı; Şark Islahat Planı...” bölümleri ile geçmişi geleceğe bağlayan tarih köprüsünü kuruyor: “Halkın İtildiği Onursuzluk. Osmanlı devlet düzeni merkez dışı otoritelere teslim edildiği için zamanla Anadolu kırsalı ve kasabası derebeylik bozuntusu despot, acımasız adaletsiz zorbalarmın eline düşmüştür. Hemen her

yerde gereksinim kapıları, halk kapıları, hak kapıları halkın yüzüne kapatılmış, rüşvet kapıları ardına kadar açılmış bu düzen asırlarca devam etmiştir(...) Anadolu devrimiyle yurttaş olan halk kaderini güçlüler egemenliğinden, monarşizmden ve despotizmden kurtarmış, Cumhuriyetin erdemli birer üyesi olma yüceliğine erdirmiştir(...) Gammazlık ve Korku Kültürü. Merkezde ve taşrada çok geniş ve sayısal üstünlükte “zaptiye” örgütü kullanılmıştır. Taşrada çekilmez gammazlık oyunları bir çok masum kimsenin başını yemiştir. Devletin ajanı olma isteği kimi insanların dünyasını aydınlatmış, kimi insanları da döner tamburu gibi ateşle başbaşa bırakmıştır(...) Herkesi potansiyel suçlu görme, halkın arasında fitne-fesat yaratma olağan bir görev sayılmıştır. Saltanatın korunması için bu gibi etik dışı eylemler adeta zorunlu görev sayılmıştır!”

Folklor ve Mitoloji Sözlüğü

Özhan Öztürk

Phoenix Yayınevi



Hazırladığı “Karadeniz Ansiklopedik Sözlük” ile altından kalkılması güç bir işi başaran Özhan Öztürk bu kez bu güne kadar Türkçe yayımlanmış en kapsamlı Folklor ve Mitoloji Sözlüğü ile önemli bir çalışmaya imza attı. Yirmi bin maddenin yer aldığı çalışmayı benzerlerinden ayıran ise folklor ve mitolojiye daha evrensel bir bakış sunması. Çok bilinen kavramlarla çalışmasını sınırlamayan Özhan Öztürk Roma Yunan Mitolojisi ile yetinmeyerek yapıtına çok az bilinen ancak dünya kültürünün yadsınmaz bir parçası olan Asya, Afrika, Amerika ve Okyanusya yerel halklarının da yeterince bilinmeyen kültür, inanç öğelerini, tek ve çok tanrılı dinlerinin uygulama, biçim sembollerini de eklemiştir. Türk, Anadolu folklor ve mitolojisini, Karagöz, Köroğlu, Dede Korkut... anlatılarını da alarak evrensel olanla bütünleştirmiş. Anlatım ve içeriği de çalışma sadece kütüphane zaman zaman başvurulacak bir yapıt olmaktan çıkarılmış ilk kez folklor ve mitoloji okyanusunda yüzmek isteyen bir amatörden akademik yetkinliği olan kısacası yediden yetmişe herkesin rahatlıkla alıp okuyacağı bir güldesteye dönüştürülmüş. Mardin Kızıltepe'den Afrika'da Gambiya'ya, Japonya'dan Meksika dağlarına uzanan yıldızları tanımak isteyenler için bulunmaz bir yapıt.

Aynadaki Tarih

Komplolar, Suikastler, Provokasyonlar, İsyanlar

Erol Mütercimler

Alfa Yayınları



Yakın tarihteki isyanlar, ihanetler, komplolar, suikastler ve provokasyonları mercek altına alan Erol Mütercimler, Sevr, İzmir'in Yakılması, Lozan, Vahidettin, Dersim İsyanı, Hatay, Varlık Vergisi, Ruhban Okulu, 1 Mayıs 1977 Provokasyonu, 24 Ocak Kararları, 12 Eylül... konularına tarihin aynasından okura sunuyor: “Herkesin bileceği gibi ayna bir yansıtıcıdır. Önüne ne koyarsanız onu gösterir. Ama bir şartla içindeki her şey aynaya bakana göre tersten görünmektedir. Yine bir temel özelliği de ona gösterilen her şeyin simetri bozukluğunu da aynen yansıtıyor oluşudur. Oysa günlük yaşamımızda ağızımızın yamukluğu, yüzümüzün çarpıklığı, göz kapaklarımızın şekilsizliği pek de yüzümüze vurulmazken ayna hiçbir şeyi saklamadan içindekini kusuverir. Biz de ayna karşısında, ayıplarımızı ya da eksikliklerimizi kapatmak için çabalar dururuz(...) Türkiye'de en çok yakındığımız ısrarla saldırdığımız konu askeri darbelerdir(...)



BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: Hülya Cebeci (İstanbul)



Bütün Dünya'ya Bugün Abone Olun Derginiz Yarın Kapınıza Gelsin



Abonet ile üyelik çok kolay

Tıklayın
abonet@abonet.net

veya arayın
0212 314 0 888

abonet

www.abonet.net



SİVASLI ÜÇ KÖYLÜ KIZI

1940 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu. Bir yıl Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Teship ve Mînyatür kursuna katıldı. 1997 yılında Deniz Orkuş ve Dara Abadi Atölyesi'nde başladığı resim çalışmalarını şimdi kendi atölyesinde sürdürüyor. Kendi adını taşıyan atölyesinde 2003 yılından buyana vitray ve takı üretimi yapmakta ve sergilemektedir. Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği, Ressamlar Derneği, Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği, Rekreasyon Derneği üyesidir. Resimlerini, yurtiçinde ve yurt dışında çeşitli karma ve kişisel sergilerde sanatseverlerin beğenisine sunmuştur.